

SLOVENSKI JADRAN

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA

KOPER. 1. JANUARJA 1963

Poština plačana v gotovini

LETO XII. — ŠTEV. 1-2

V KOPRU SE JE MINULI TOREK SESTAL NA PRVO SEJO ZAČASNI OKRAJNI LJUDSKI ODBOR, KI BO DO BLIŽNJIH VOLITEV VODIL NOVI OKRAJ

Novo vodstvo primorskega okraja

Milan Vižintin je predsednik, Davorin Ferligoj in Jože Eržen pa podpredsednika novega okrajnega ljudskega odbora

V torek popoldne je bila v Kopru prva seja novega okrajnega zbora, ki šteje 60 odbornikov, in zbora proizvajalcev novega začasnega OLO Koper, ki šteje 50 odbornikov iz vrst dosedanjih odbornikov koprškega in goriškega okraja. Le-ti so izvolili novo začasno vodstvo okrajnega ljudskega odbora, ki ga sestavljajo kot predsednik dosedanj predstnik OLO Gorica Milan Vižintin, kot podpredsednika pa dosedanj predstnik OLO Koper Davorin Ferligoj in dosedanj podpredstnik OLO Gorica Jože Eržen.

Novoizvoljeni predsednik okraja Koper je v svojem govoru med drugim dejal, da funkcija bodočega okraja ni v operativnem poseganju v delo in samo gospodarstvo, pač pa predvsem v tem, da skuša vse pristojnosti postopoma prenesti na komune.

»Zato mislim, da je potrebno čim hitreje usposobiti komune za samoupravljanje, ki ga danes že več ali manj praktično izvajajo.« je zaključil svoje uvodne misli predsednik Milan Vižintin.

Oba okrajna zbora sta nato imenovala odborniške komisije za volitve in imenovanja, za prošnje in pritožbe, za vskladiitev

PREDESEDNIK TITO DOMA

Predsednik Josip Broz Tito se je te dni vrnil s soprogo Jovanko in spremstvom v Beograd za večdnevne obiske v Sovjetski zvezi.

EDVARD KARDELJ V IRAKU

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj je sedaj po devetdnevem bivanju v Indiji, kjer je imel več uradnih razgovorov z indijskimi državniki, v Iraku, kjer je bil navdve prisrčno sprejet.

predpisov združenih okrajev Koper in Gorica in komisije za prevzem zadev, arhiva, inventarja, premoženja, pravic in obveznosti obeh okrajev. Nato sta zbora izvolila nove predsednike svetov. Za predsednika sveta za notranje zadeve in občo upravo je bil izvoljen šef odseka obrata Imex Koper Dore Rebec, za predsednika sveta za družbeni plan in finance direktor izvožno-uvoznega podjetja Primorje iz Nove Gorice Jernej Kruh, za predsednika sveta za gospodarstvo direktor podjetja Delamaris Izola Franc Karo, za predsednika sveta za kmetijstvo in gozdarstvo upravnik Kmetijske zadruge Brda inž. Miran Orel, za predsednika sveta za zdravstvo in socialno varstvo podpredsednik Okrajnega odbora SZDL Koper Slavko Jež, za predsednika sveta za blagovni promet

in turizem podpredsednik ObLO Piran Ivan Korošec, za predsednika sveta za prosveto in kulturo odvetnik Jože Strukelj iz Nove Gorice in za predsednika sveta za urbanizem direktor Ekonomskotehničnega zavoda Koper Zvonimir Pelc. Oba zbora začasnega ljudskega odbora Koper sta imenovala za tajnika OLO Koper dr. Branka Furlana, dosedanjega tajnika OLO Koper.

Za načelnike posameznih oddelkov so imenovali: za načelnika za analitično in organizacijsko službo dr. Rudi Rutar, za načelnika upravnega oddelka Boris Fikli, za načelnika oddelka za inšpekcijske službe Dušan Barbič, za načelnika oddelka za skupne službe Ernest Colja, za okrajnega javnega pravobranilca dr. Božidar Zega, za predsednika okraj-

nega senata za prekrške Aljoša Škabar, za okrajnega sodnika za prekrške Andrej Kazen, za direktorja za plan Viktor Cotič, za v. d. direktorja okrajnega zavoda za statistiko Ivan Batagelj, medtem ko je bil imenovan za predsednika sveta za statistiko Slavko Zupan.

Na seji sta bili združeni tudi dosedanj Gospodarski zbornici okraja Koper in Gorica; za predsednika nove združene Gospodarske zbornice okraja Koper je bil imenovan Lojze Lesjak, za podpredsednika pa Jernej Kruh in Andrej Janežič. Glavni tajnik zbornice bo Črtomir Kolenc.

Ob zaključku seje sta oba zbora sprejela tudi odlok o začasnem financiranju proračunskih potreb okraja Koper v prvem tromesečju leta 1963.

VSEM PREBIVALCEM
NAŠEGA ZDRUŽENEGA OKRAJA
VOŠČI ČIM LEPŠE
DELOVNE USPEHE
IN GSEBNO ZADOVOLJSTVO
ZA NOVO LETO 1963
OKRAJNI LJUDSKI ODBOR V KOPRU

Predsednik začasnega okrajnega ljudskega odbora Koper Milan Vižintin po izvolitvi minuli torek

KOPRSKA LUKA V NOVI RAZVOJNI FAZI

Stvarnost in velika bodočnost

Minulo soboto je bila v Kopru slavnostna seja delavskega sveta podjetja Luka Koper in to ob priložnosti rednega poslovanja podjetja. Seji so prisostvovali tudi pomočnik sekretarja za

promet pri Izvršnem svetu LRS Stojan Subić, sekretar OK ZKS Koper Jože Božič, predsednik Okrajnega sindikalnega sveta Marijan Rožič, predsednik ObLO Koper inž. Slavko Gaberc in zastopnik republiškega odbora sindikatov za promet in zveze Jože Povše. Za predsednika prvega delavskega sveta podjetja Luka Koper je bil izvoljen Mario Tul in z njim še 37 članov tega foruma, medtem ko je bilo v centralni upravni odbor podjetja izvoljenih 8 članov.

Direktor podjetja Danilo Petrinja je ob tej priložnosti podal izčrpen referat o razvoju Luke Koper. Uvodno je omenil, da se podjetje konstituiralo leto dni pred rokom zato, ker so zmogljivosti pristanišča dosegle takšno stopnjo, da je mogoče nadaljnji razvoj v pogojih normalnega poslovanja. Nato je omenil, da je prvi navez operativne obale zgradila še Vodna skupnost Koper v decembru

1958, nato pa je Luka Koper začela z gradnjo nadaljnjih več kot 200 metrov operativne obale. Direktor podjetja je v svojem referatu omenil, da postaja koprsko pristanišče vse bolj pomemben gospodarski objekt, zato mora s povečanjem obale tudi nujno skrbeti za širitev skladiščnih prostorov, ki bodo prihodnje leto že preseglili 100 tisoč kvadratnih metrov, medtem ko bo sama obala zgrajena do leta 1964 v dolžini 550 metrov in bo predvsem namenjena ladjam dolge pločve. Podjetje Luka Koper in podjetje Centroprom iz Beograda imata tudi pet rezerovarjev z zmogljivostjo 8.000 ton olja. Pomembno je tudi omeniti, da je razvoj izkoriščanja skladišč in obale dosegel, že blizu 260.000 prometnih ton in okrog 600.000 manipulativnih ton.

V nadaljevanju je direktor podjetja omenil tudi nujno potrebo povečave Koprja z zaledjem z železnico. Luka Koper ima tudi zelo velik gospodarski pomen za pretovarjanje in manipulacijo hitro pokvarljivega blaga in za tranzitni promet, kjer se vrednost pristaniških uslug pri generalnem tovoru giblje okrog 3 dolarjev za tono.

Bruto dohodek in njegova osebna delitve v prvih letih poslovanja sta v primerjavi z letošnjim stanjem dosegla tak razvoj, da kaže vse večjo kreditno sposobnost Luke in ko bodo vsi njeni objekti aktivirani in medsebojno vsklajeni, bo dosežena njihova maksimalna ekonomičnost. Vsekakor je Luka Koper močno re-

tabilna. Ta rentabilnost se pa kaže v dejstvu, da so sedanja sredstva ustvarila izključno za lastnimi storitvami. Pomembno je tudi omeniti pripojitev Hladilnice v Dekanih z obratom Demagas, vendar hladilnica nujno zahteva rekonstrukcijo in obrat Demagas je trenutno še nerentabilen, ker domača podjetja v premajhni meri izkoriščajo naprave za dezinfekcijo in doziranje.

Direktor Petrinja je še govoril o prilivu novih investicij za popolno dograditev pristanišča ter za mehanizacijo. Omenil je bodoči pomen pristanišča za opravljanje tranzita med čezmorskimi državami in državami Srednje Evrope, ki znaša sedaj komaj eno desetino vseh tranzitov skozi sredozemska pristanišča, vendar pa bi bil ta tranzit znatno večji, če bi načrtno vlagali investicije v izgradnjo operativne obale ter njene povečave z zaledjem.

Ob zaključku svojega poročila je tovariš Petrinja dejal: »Dosedanji napor, delo, prizadevanje in poštrevnost delovnega kolektiva ob pomoči pristojnih organov so že rodili velike uspehe. Vse to pa nam omogoča, da gre kolektiv podjetja še z večjim pogumom v nadaljnjo izgradnjo luke. Koprsko pristanišče je danes stvarnost in velika bodočnost.«

V NOVEM LETU 1963
VOŠČIO
VSEM DELOVNI
KOLEKTIVOM
IN DELOVNI LJUDEM
NAJLEPŠE USPEHE

- OKRAJNI KOMITE
ZKS
- ★
- OKRAJNI ODBOR
SZDL
- ★
- OKRAJNI SINDI-
KALNI SVET
- ★
- OKRAJNI ODBOR
LMS
- ★
- OKRAJNI ODBOR
ZZBNOV
KOPER

Sodelovanje med obmejno mladino

V nedeljo, 23. decembra, so bili člani sekretariata OK LMS Koper v Trstu na razgovoru s člani Zveze komunistične mladine Italije. Obe delegaciji sta razpravljali o nadaljnjem sodelovanju na kulturno-zabavnem področju in o vprašanjih, ki zanimajo obe mladinski organizaciji. V zelo prisrčnem razgovoru sta vodstvi

obeh organizacij sestavili skupni delovni program za prvih šest mesecev v letu 1963. Tako bo prvo srečanje z namenom utrjevanja dobrih sosednjih stikov že v mesecu januarju 1963 in to v Kopru, kjer se bo sešla šolska mladina, delavska mladina pa se bo sešla v Izoli. Večje srečanje pa je predvideno v mesecu juniju 1963.

S skupnega zasedanja okrajnega ljudskega odbora novega primorskega okraja minuli torek v Kopru, ko so odborniki z goriškega in koprškega področja izvolili novo okrajno vodstvo

Mehanotehnika v Izoli je presegla letni plan

Industrijska podjetja v izolski občini so v enajstih mesecih letošnjega leta proizvedla industrijskega blaga v vrednosti 8 milijard 594 milijonov dinarjev ali 93,6 odstotka letnega plana.

Proizvodnja je v zadnjih mesecih stalno naraščala in lahko pričakujemo ob koncu leta prekoračitev letnega plana v industrijskih 5 odstotkih gospodarstva za 4 do 5 odstotkov.

Tovarna Mehanotehnika je že v novembru presegla letni plan za 6,3 odstotka, kombinat Delamaris pa je dosegel 93,5 odstotka plana, kar tudi dokazuje prekoračitev letnega plana pred novim letom.

Vrednost industrijske proizvodnje se je dvignila v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta za 1 milijardo 120 milijonov dinarjev ali za 15 odstotkov.

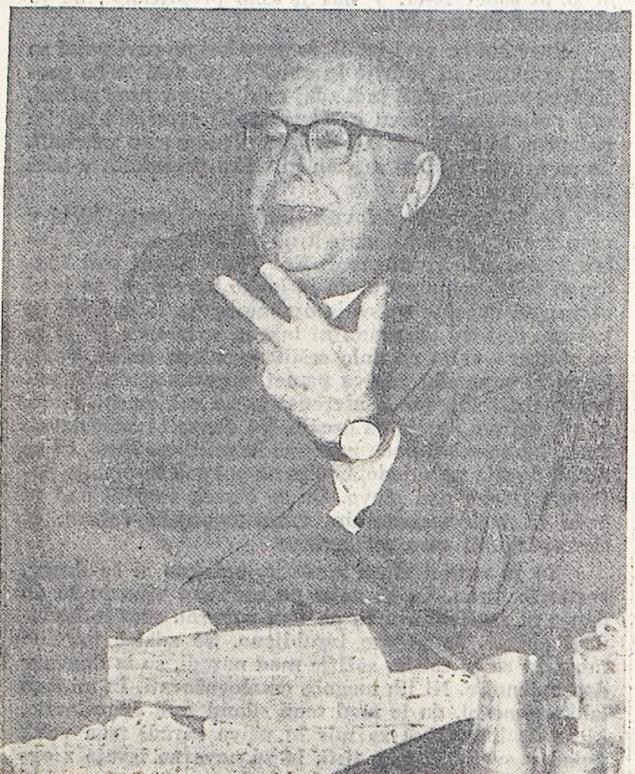
Do decembra letošnjega leta je bil dosežen izvoz v vrednosti 3 milijarde 100 milijonov dinarjev ali 86,4 odstotka letnega plana. Kakor proizvodnja tako dosega tudi izvoz v kombinatu Delamaris predvideno dinamiko. Mehanotehnika letnega plana izvoza verjetno ne bo dosegla, ker je imela težave z nabavo strojev za proizvodnjo igrač, namenjenih izvozu in zakasnitve začetka proizvodnje električnih železnic je bila tolikšna, da je letos ne bo mogoče nadoknaditi.

Iz mesečnih prikazov industrijske proizvodnje je razvidno, da je produktivnost v prvih mesecih najnižja, v zadnjih pa največja. Ker je ta pojav iz leta v leto enak, mu kaže posvetiti več pozornosti, da bi se zagotovila stalna in večja proizvodnja.

Novoletni razgovori

V kolikšni meri in kako bo po Vaši sodbi sedanja teritorialno-politična koncentracija primorskega področja, ki je bilo v preteklosti desetletja odtrgano od ce-

lote, prispevala k nadaljnji socialni in duhovni integraciji v celoten slovenski prostor? In Vaše novoletne želje Primorski?

IVAN REGENT: — Voščim srečno in veselo novo leto...

Ivan Regent:

Združitev dveh okrajev — Koper in Nova Gorica — v en sam okraj — Koper — bo že sama po sebi mnogo prispevala k nadaljnji družbeni in duhovni integraciji celotnega slovenskega prostora. S to združitvijo se bo proces družbenega in duhovnega razvoja Primorske v smeri integracije v okviru Slovenije in Jugoslavije pravzaprav le nadaljeval, kajti ta proces se je ugodno razvijal tudi do zdaj, in počasi. Kako in v kolikšni meri se bo ta proces dalje ugodno razvijal, to je odvisno sicer tudi od objektivnih pogojev, najprej pa od subjektivnih sil, od dobre volje nas vseh. Pri tem pa imamo namreč vsi enako dolžnost. Primorski okraj je del celotnega slovenskega in jugoslovanskega prostora, je s tem prostorsko tesno in neločljivo združen. Njegovi občani morajo že zaradi tega slediti splošnemu gospodarskemu, socialnemu in duhovnemu razvoju vse Slovenije in Jugoslavije.

barju vrtili okoli svojega domačega zvonika, postaja vedno bolj anahronizem, vedno bolj škodljivo anahronizem, ki ga naša družba ne more več prenesti in ne prenašati. Združitev okrajev pomeni vedno večjo samostojnost občin, ki naj se polagoma razvijejo v prave pravdaté komunne, to je v družbeno-socialistične integracije, to je integracije, ki se zaveda da more biti tem bolj trdna in imeti tem globlje temelje, čim več svobodne dejavnosti prepušča komunam. V tej naši integraciji, konkretno integraciji koprškega in goriskega okraja, bo šla nedvomno svoj prostor tudi duhovna dejavnost našega občana, ki bo vedno bolj čutil, da je kot prebivalec Primorske hkrati državljani Slovenije in Jugoslavije.

Zel bi, da bi se tega naši tovariši na Primorskem zavedali in se po tem ravnali.

Vsem svojim primorskim tovarišem voščim srečno in veselo novo leto, poleg tega pa vsem našim državljanom in vsemu človeštvu mir in kolikor mogoče velik gospodarski, družbeni in duhovni razvoj ter blagostanje. Ne smemo pa pozabiti, da se moramo — kot za vsako dobro stvar, za vsak košček svobode — še naprej krepko boriti proti vojni in proti oborožitvi, za mir in za mirno koeksistenco med vsemi narodi tega sveta.

France Bevk:

Ljubše bi mi bilo, če bi se vprašanje ne glasilo tako učeno, ampak preprosto: kaj mislim glede združitve goriskega in koprškega okraja in kaj pričakujem od tega? Vsaka nenačna novost, na katero ljudje niso pripravljene, je presenečenje in vzbudi vsaj po-

nekod tudi trenutno negotovnost. Tu pa tam se kdo boji, da ne bo novi okraj potegnil za seboj kake ustanove, ki je nastala iz živih krajevne potrebe. Drugi zopet s ponosom ugotavljajo, da je zdaj Primorska postala malone ista celota, kot je bila v preteklo-

sti. Pa to ni važno, saj je bila Primorska ne glede na število okrajev duhovno vedno povezana med seboj in z ostalo Slovenijo. Tudi tedaj, ko so bile vmesne Seveda pa se Koprjo kot središču okraja, ki pomeni celo deželo, nakazujejo nove naloge in odgovornosti. Ne pozabimo, da je bilo Primorje pred prvo svetovno vojno v kulturnem pogledu na zavirljivi višini in je tudi gospodarsko živelo v znosnih razmerah. Pod fašizmom je brez svoje krivde zdrknilo globoko pod povprečje ostale Slovenije. Ta rana, ki je bila Primorcem zadana med obema vojnama, kljub vsestranskim naporom še do danes ni zaceljena. Vsi napori novega središča bodo morali stre-

meti za tem, da bo Primorska glede gospodarskega napredka in kulturnega življenja zopet lahko šla v korak z drugimi slovenskimi pokrajinami. Ne moremo namreč povedati uspehov, ampak v sodelovanju vseh naših sil to pričakujemo.

Moje novoletne želje Primorski? Da bi uspešno hodila po poti gospodarskega in kulturnega napredka, kot vsa povojna leta, in čimprej popravila škodo, ki jo je naredil fašizem, kot sem že omenil. Primorcem onstran meja pa želim, da bi jim bile zajamčene vse pravice v smislu londonskega sporazuma. To je važno za njihovo osebno srečo in za mir na svetu.

Ciril Zlobec:

Ko se mi je to Vaše vprašanje še prematavalo v ušesih, sem bil trdno odločen, da nanj ne bom odgovoril, da sploh ne bom poskušal odgovoriti. Politično vprašanje, sem si rekel, izraz, ki mu v mojih možganih sledi dvojna možna razlaga v kurzivu: stvar je že sama po sebi jasna (torej so odgovori prav tako nepotrebni kot vprašanje), ali pa: na vprašanje naj odgovori politik (poklicni, kajpak)... potem pa se človek na »prijateljsko prigovarjanje« vda in razlaga v kurzivu se podaljša za novo varianto: med politikom in politikom je prav takšna razlika, kot je razlika med človekom in človekom, potemtakem politika v naši družbi ne pomeni posebne duhovne ali oblastne kategorije, temveč je samo sinonim za živi splet najnaprednejšega v gospodarstvu, kulturi, umetnosti

in v medsebojnih človeških odnosih nekega naroda. Kaj ste me že vprašali? Da, da, spet sem ujel izgubljeno nit, spominjam se... ko sem bil še otrok, pravi otrok, vse tam od novembra pa do marca z nezgovorno svečko pod nosom, sem najbolj občudoval domače fante, ki so se hodili vsako nedeljo pretepati po sosednjih vaseh (fante, ki so se znali »postaviti«, ko so se prihajali tepst fante iz sosednjih vasi v našo vas) — v mojih otroških očeh to ni bilo več pretepanje, ampak »uveljavljanje«. Ko pa sem nekoliko dorasel in sem se, ker robčka še zmerom nisem premogel, vendarle naučil s hrbtno stranjo roke utrniti svečko pod nosom, mi je postajalo nekoliko nerodno zaradi »brata«, ki se je zmerom »uveljavljal« s pretepanjem — toda v mojih otroških očeh je bilo to še zmerom »ena izmed oblik«. Potem pa sem, ne, nisem še čisto dorasel, tudi fante, ki so šli med može, niso še čisto dorasli, a vendar se je nekaj spremenilo; kot da je nenadoma dorasel čas in po neki čudni nujnosti tudi mi z njim, nekako vsi hkrati, možje nič prej in nič drugače kot otroci... Prišla je vojna, pravi zgodovina, a mi smo jo pogumno okobalili in, se v njenem sedlu smrti pogrnali naprej — dlje, kot smo mislili; višje, kot smo si upali... Nekje sem o tem času in o nas v

CIRIL ZLOBEC: — Čisto preprosto in res iz srca: Vse najboljšel!

O socialističnem in komunističnem gibanju v Julijski krajini in Istri

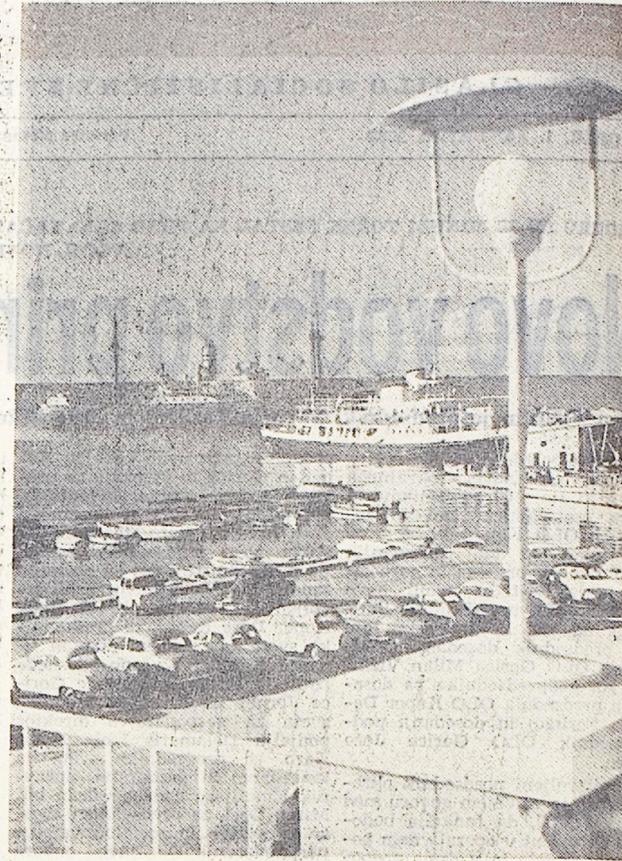
Iz knjige PROGRESIVNA PREUSMERITEV POLITIČNEGA GIBANJA MED VOJNAMA V SLOVENIJI IN TRSTU Avtorja knjige Ivan Regent in Ivan Kreft, uvodna beseda dr. Jože Potrč. Izdala Pomurska založba v Murski Soboti opremil Ivo Roškar

V povojni zgodovini raznih pojavov in bojev v Julijski krajini in v Istri se zelo mnogo in upravičeno govori o krivicah italijanskega nacionalizma ter o krivicah in zločinih fašizma proti tamosnjemu slovenskemu in hrvatskemu prebivalstvu. Teh krivic in zločinov je bilo veliko. V zgodovini gre marsikaj v pozabo. Te krivice in ti zločini pa ne smemo iti v pozabo. Ni treba, da bi ljudje nenehno pozabljali na krivice in na zločine. To so stvari, ki se rade ponavljajo, če se ljudje ne hajo boriti proti njim. Ne pozabiti nanje je tembolj potrebno, ko so krivice in zločini imeli na sebi večkrat razizma, ki je imel tudi tu, kakor sicer povsod, razredni značaj. Krivice in zločini

proti slovenskemu in hrvatskemu prebivalstvu v Julijski krajini in v Istri pa so po svojem obsegu in kvalitativno ehaki, kakršne je zagretil fašizem proti italijanskemu delovnemu ljudstvu, če izzvememo morda dejstvo, da so fašisti oropali Slovence in Hrvatse vseh njihovih sil, da so jim vzeli ali uničili vsa njihova prosvetna in gospodarska društva, jim onemogočili vsako prosvetno in družbeno dejavnost ter jim vsiljevali italijanski jezik. Ne smemo se čuditi, če vse skupaj izgleda in če se prikazuje, kakor da so fašisti in italijanski nacionalisti te krivice in zločine delali proti slovenskemu in hrvatskemu nedvomno del resnice. Vsa resniča je nekoliko drugačna. V Julijski krajini in v Istri je razsajal poleg gospodarskega in političnega pritiska nad delavci in kmeti še pritisk na narodne pravice Slovencev in Hrvatov. Prvi pritisk je bil naperjen proti delovnemu ljudstvu vseh treh narodnosti, proti delovnemu ljudstvu slovenske, hrvatske in italijanske narodnosti.

IVAN REGENT

Ustvarjal je neverjetno ugodne pogoje nezadovoljstva in radikalizacije vsega delovnega prebivalstva. Zato krivice in zločini fašistov proti slovenskemu in hrvatskemu ljudstvu v Julijski krajini in v Istri spadajo v sklop bodal delavskega revolucionarnega razpoloženju, ki se je najodtnejše izražalo v komunističnem gibanju. Če preštejemo fašistične žrtve v Julijski krajini in v Istri, slovenske, hrvatske in italijanske žrtve, bomo kmalu razumeli, da število žrtev, ki jih je fašizem povzročil med delovnim prebivalstvom, t. j. med delavci in kmeti vseh treh narodnosti v Julijski krajini in v Istri, daleč presega žrtve ostalih slojev. Fašizem se namreč ni zadovoljil s tem, da bi otežkočil politično in kulturno življenje Slovencev in Hrvatov v Julijski krajini in v Istri, tudi se ni zadovoljil s tem, da bi otežkočil politično in sindikalno življenje ter zahteve italijanskih delavcev in delavcev sploh v naših provincah; fašizem je popolnoma uničil vso prejšnjo ustavo italijanske države, odpravil vse demokratične pridobitve italijanskega ljudstva, odpravil demokratične zakone in ni prepovedal samo udejstvovanja Komunistične partije, marveč vseh italijanskih ne-fašističnih strank. Bol fašizma proti slovenskemu in hrvatskemu ljudstvu v Julijski krajini moramo pravilno razumeti, če ga vskladamo z bojem fašizma proti vsemu delovnemu ljudstvu v Italiji, predvsem proti Komunistični partiji, ki je bila najnevarnejša, ker je bila najodstrednejša nasprotnica fašizma.

njem zapisal, da smo se povzpeli visoko nad svoj najvišji vrh... potem pa se je reka začela vračati v svojo strugo, stare struge pravzaprav ni bilo več in silna, v šir in dalj razlita energija volje, načrtov, sanj in snovanj si je morala poiskati novo strugo, da bi se resnično uveljavila...

In ko tako gledam na tak »izrazito političen« ukrep... teritorialno-politične koncentracije primorskega področja... si ne morem kaj, da ne bi gledal nanj skozi svoje davne otroške oči, saj je več kot samo težko-osenjevališčanje s sedanjim, meriti danes nje z današnjim, kajti človek lahko postane malodušen, če sedanjega ne primerja z nekdanjim in ruši s prihodnjim... Naš čas pa je že tak in tudi mi v njem smo že taki, da bolj potrebujemo širine in daljave, v katere je mogoče speljati pota naše volje in moči, kot pa ozkih plotov, da bi se nanje oprli. In meje (kakršnekoli) znotraj meja človeka lahko samo utesnjujejo...

Ne vem, sam pri sebi sem na vprašanje odgovoril. Če pa je bil moj odgovor vendarle preveč smogovor: ne politika kot politika, temveč samo politika kot živi splet najnaprednejšega v umetnosti, kulturi, v gospodarstvu v naših medsebojnih odnosih in lahko svoj pravi smisel. V kolikšni meri, kaj in kako pa bom prispevali v celoten slovenski socialni in duhovni prostor — spet vprašanje, ki mu v mojih očeh nih vsakogar izmed nas sledi n šteto razlagalnih variant v kulturo, jaz preberem lahko sanj end izmed njih, svojo: krivi bom če v ta »prostor« ne bomo prispevali sorazmernega deleža kakor pred dvajsetimi leti, ko smo drug ob drugim in s pomočjo drug drugega povzpeli na svoj najvišji vrh najvišjega...

V ničemer se ne razlikujejo mojih želja Gorenjski, Stajerski, Dolenjski, Koroški itd., pa Hrvaški, Srbiji in spet itd. — saj človek želi res iz sra, mora žele brez omejitve, torej čisto prepričano, kot ženi, sinu, prijateljem, in jim bom za Silvestrovo stisnil roko in se z njimi poljubil: Vse najboljšel!

FRANCE BEVK: — Da bi uspešno hodili po poti gospodarskega in kulturnega napredka...

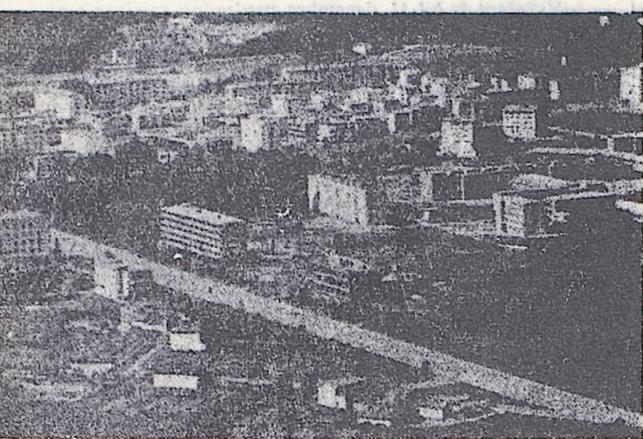
Poleg tega se komunisti niso plašili pred fašisti; komunistično gibanje je bilo, pogumno in njegovi pristane so vlivali pogum ostalemu ljudstvu.

V Julijski krajini in v Istri pa je bilo poleg tega še nekaj, kar je bilo jalo in zagotavljalo spodbujanje socializma, kasneje pa komunističnega gibanju svojo privlačno silo in moč. Gre namreč za to, da niti narodna stranka, niti liberalna, niti klerikalna stranka niso imele v Julijski krajini in v Istri nikdar resnične, močne klasične strankne organizacije v smislu, kakor si jo je bila zgradila splošna socialistična, kasneje pa komunistična stranka. Vse meščanske stranke Slovencev in Hrvatov v Julijski krajini in v Istri so se najraje pri svojem političnem delu v činoma na vplivne posameznike, so jim zagotavljali določene politične in gospodarske koristi, na buržoaziji in gospodarsko boljše sloje, na trgovce, na dobro situirane kmete in na svoje gostilniške zadruge, ki jih je bilo malo v naši krajini, zlasti v t. z. taški okolici. Resnično izdelano politično organizacijo sta imeli samo na prel. Socialistična, potem pa Komunistična stranka. Obe organizaciji, vsaka v svojem obdobju, sestavljata iz izredno zvestih in discipliniranih pristavev, sta navzle svojemu članstvu ali pa večjemu svojemu članstvu nazvil dejstvo, da je komunistična stranka živela pollegalno ali popolnoma ilegalno, lahko, razširjala svojo vpliv na vso Julijsko krajino in Istri in samo Komunistična stranka je svoje organizacije mogla kljubovati svoji organizaciji, teroru in se navzle v fašističnemu teroru. Niti policijski niti fašistični teror niti najtežje kazni n so mogle uničiti komunistične organizacije.

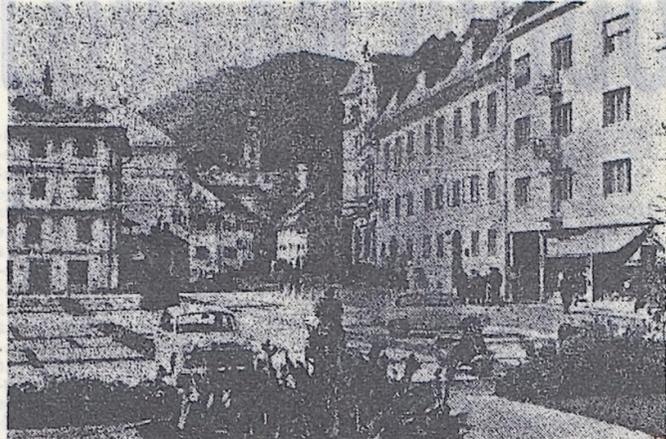
Ta organizacija je bila tako dobro tako skrupulozno izdelana, da pri državnozborskih volitvah 1924, ko komunistom ni bil dovoljen en omogočen noben javen nastop, ko so bili shodi nemogoči, ko je pošta bojkotirala pošiljanje lista in letakov, ko so komunisti niso smeli goniti iz hiše, bila izvoljena dva komunistična poslance, čeprav so fašisti razbijali žare povsod, kjer so mogli in navzle dejstvu, da so tudi pri teh volitvah italijanski fašisti v mnogih krajih pripisali komunistične glasove slovenskim narodnim, liberalnim ali klerikalnim kandidatom, ki so tedaj nastopili skupno.

To dejstvo, namreč dejstvo, da so so komunisti zastopniki in zagovorniki nove po naravnih zakonih poročila, zaradi katerih je spadalo med tista, zaradi katerih je delavsko in kmetijsko prebivalstvo v Julijski krajini in v Istri trumoma začelo zapuščati narodne, liberalne in klerikalne stranke in spoznalo za svoj edini up v komunističnem gibanju, ki se je bilo začelo krepko oglašati že v socialistični stranki.

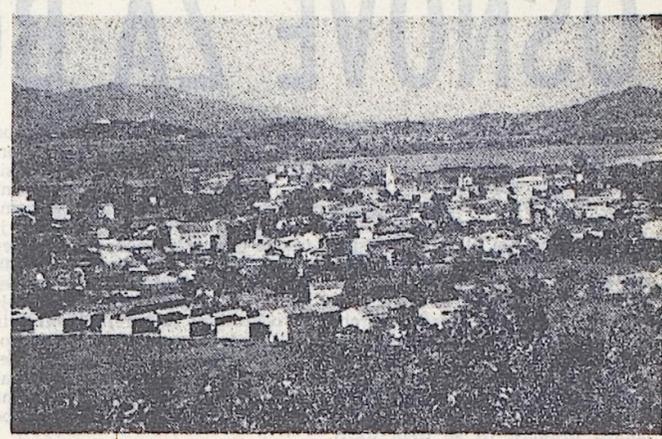
PREDSTAVLJAMO ZDRUŽENI OKRAJ

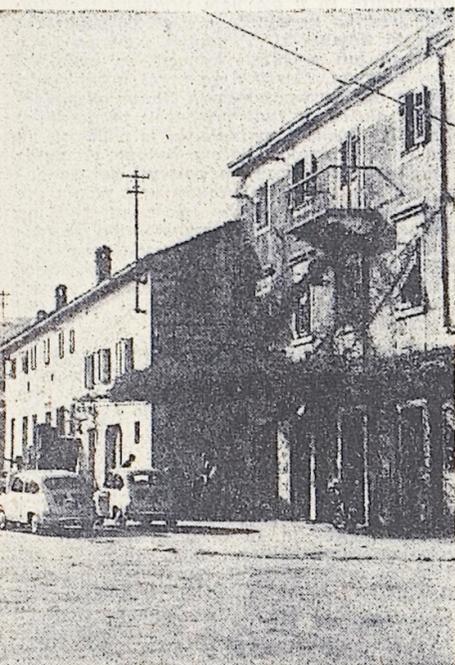
NOVA GORICA: Površina 60.453 ha, prebivalcev 47.606. Predsednik obč. ljudskega odbora Ludvik GABRIJELČIČ, podpredsednik Gabrijel MAJER, sekretar obč. komiteja ZKS Franc LESKOVEC, predsednik obč. odbora SZDL Franc SKOK, predsednik obč. sindikalnega sveta Zvone VIZINTIN, predsednik obč. komiteja LMS Orlando NEMEC, predsednik obč. sveta Svobod in prosvetnih društev prof. LAMPIC.

IDRIJA: Površina 42.466 ha, prebivalcev 17.225. Predsednik obč. ljudskega odbora Lado BOŽIČ, sekretar obč. komiteja ZKS Janez DOLENC, predsednik obč. odbora SZDL Cveto SULGAJ, predsednik obč. sindikalnega sveta Silvester KLEINDINST.

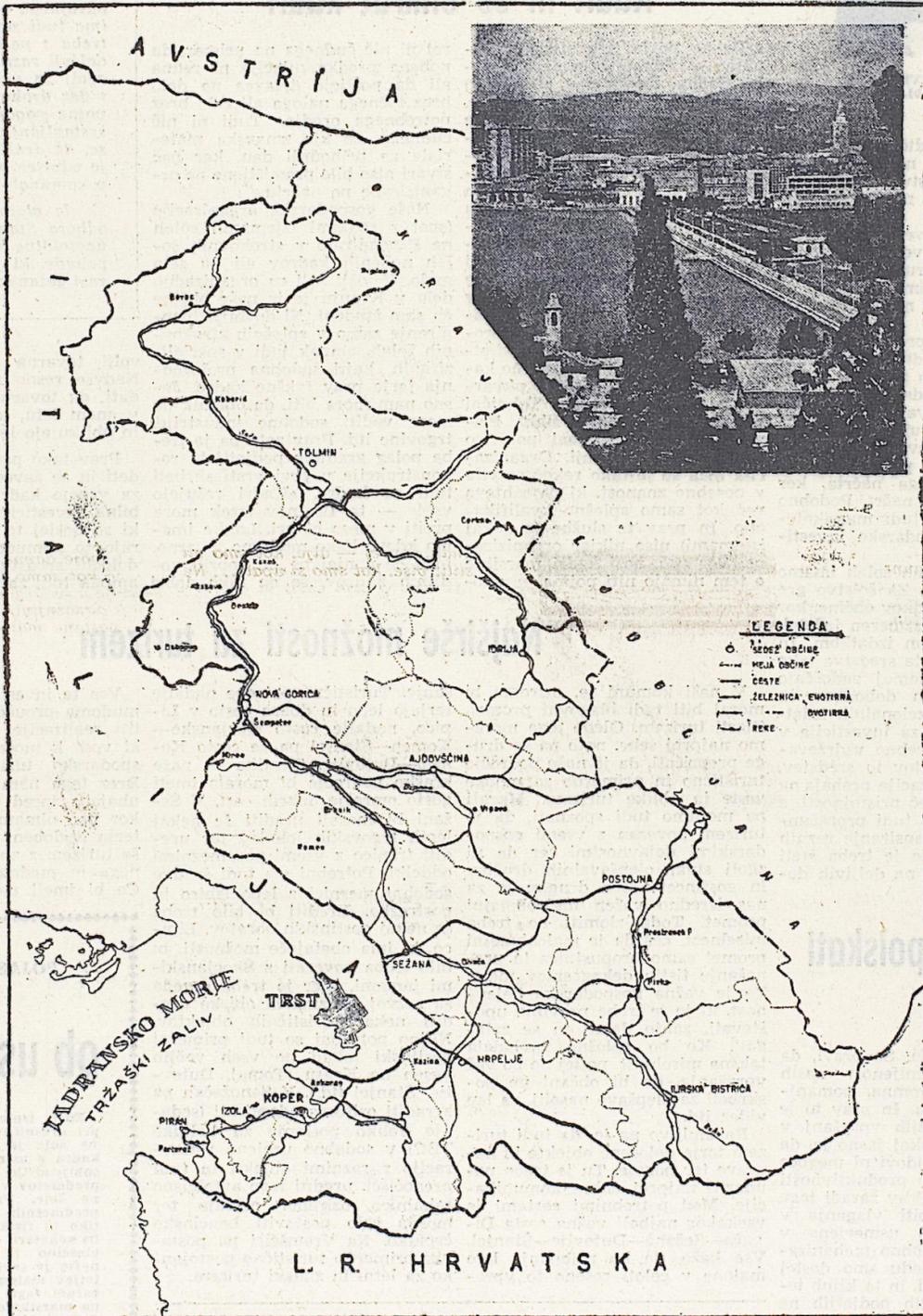

AJDOVŠČINA: Površina 35.240 ha, prebivalcev 21.237. Predsednik ObLO Branko SKRINIAR, sekretar občinskega komiteja ZKS Svitoslav VIZINTIN, predsednik občinskega odbora SZDL Joško KRIVEC, predsednik občinskega sindikalnega sveta Janko NARDIN, predsednik občinskega komiteja LMS Benjamin VALIČ, predsednik Zdruga borcev NOV Anton FERJANČIČ-Zvonko.

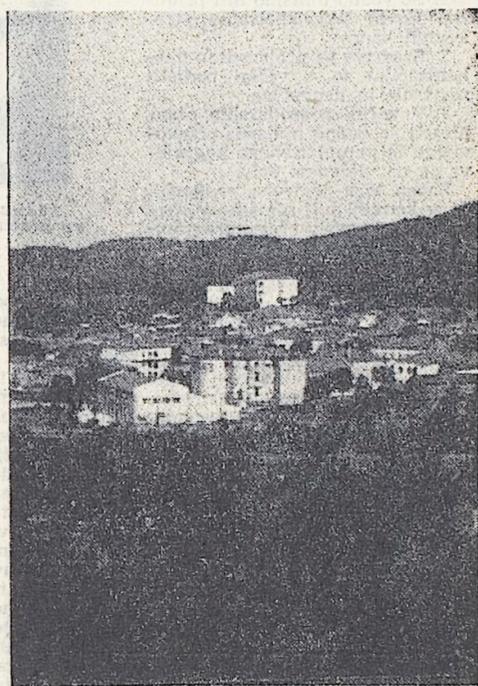

HRPELJE: Površina 22.208 ha, prebivalcev 7.546. Predsednik ObLO Anton OVCARIČ, podpredsednik Jože MAHNIČ, sekretar ObKom ZKS Viktor LUBIČ, predsednik obč. odbora SZDL Marko ENCI, predsednik mladinskega sveta MIKLAVEC, sindikatov Dušan DEKLEVA, Zdruga borcev NOV pa Franc ZRNC.

NOVI PRIMORSKI OKRAJ: Površina 433.751 ha, prebivalcev 217.657. Predsednik časnega okrajnega ljudskega odbora Koper Milan VIZINTIN, podpredsednika Davorin FERLIČ in Jože ERŽEN, sekretar okrajnega komiteja ZKS Jože BOŽIČ, organizacijski sekretar Mirko REMEC, predsednik okrajnega odbora SZDL Ivan LAPAJNE, sekretar Mirko OKRETIČ, predsednik okrajnega sindikalnega sveta Marijan ROŽIČ in predsednik okrajnega komiteja LMS Miha RAVNIH, predsednik okrajnega odbora Zdruga ZB Mirko PIRC

KOPER: Površina 23.077 ha, prebivalcev 23.228. Predsednik ObLO inž. Slavko GABERC, podpredsednik inž. Marko STOKIN, sekretar občinskega komiteja ZKS Zdravko TROHA, predsednik občinskega odbora SZDL Rado PIŠOT, predsednik občinskega sindikalnega sveta Stanko FUNA, predsednik ObKom LMS Danilo ROŽIČ, predsednik Zdruga borcev NOV Pavle KORELC.

SEŽANA: Površina 46.514 ha, prebivalcev 18.527. Predsednik ObLO Stane LAVRENIČ, sekretar občinskega komiteja ZKS Lado MAHNIČ, predsednik občinskega odbora SZDL Mirko JELEČIČ, predsednik sindikatov Branko UKMAR, predsednik mladine Viktor LOZEJ in predsednik Zdruga borcev NOV Gabrijel MODERC.

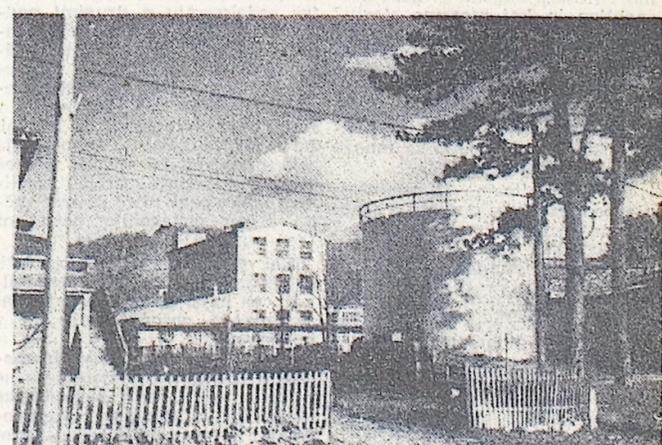
TOLMIN: Površina 93.340 ha, prebivalcev 23.359. Predsednik obč. ljudskega odbora Franc RUTAR, podpredsednik Anton LADAVA, sekretar obč. komiteja ZKS Zvonko URŠIČ, predsednik obč. odbora SZDL Lojze CERKVENIK, predsednik obč. sindikalnega sveta Milan STERLING, predsednik obč. komiteja LMS Anton ČOP, predsednik obč. sveta Svobod in prosvetnih društev prof. KROMBERGER.

PIRAN: Površina 4.452 ha, prebivalcev 11.410. Predsednik občine Jakob DRAKSLER, podpredsednik Ivan KOROŠEC, sekretar občinskega komiteja ZKS inž. Armand KLANČIČ, predsednik občinskega odbora SZDL Martin ŽUGELJ, predsednik občinskega komiteja mladine Roman KONTIČ, predsednik sindikalnega sveta Roman POLJŠAK, Zdruga borcev pa Stejan TROHA.

IZOLA: Površina 2.817 ha, prebivalcev 9.339. Predsednik ObLO Srečko VIČIČ, podpredsednik Vladimir PETRIČ, sekretar občinskega komiteja ZKS inž. Ivan VRAN, predsednik občinskega odbora SZDL Jože CESAR, predsednik občinskega sindikalnega sveta Mitja LOGAR, predsednik mladinskega komiteja Anton JURISEVIČ, predsednik Zdruga borcev NOV Ljubo ČOK.

ILIRSKA BISTRICA: Površina 41.968 ha, prebivalcev 13.834. Predsednik ObLO inž. Ivan KUKOVEC, podpredsednik Rado SKRLJ, sekretar občinskega komiteja ZKS Edvard GREGORČIČ, predsednik občinskega odbora SZDL Tone GUSTINČIČ, predsednik občinskega sindikalnega sveta Lado SKRLJ, predsednik mladinskega komiteja Milko PRIMC, predsednik Zdruga borcev NOV pa Slavko JENKO.

S seminarja SZDL o aktualnih gospodarsko-političnih problemih sežanske komune OSNOVE ZA BODOČI RAZVOJ

Ko presojamo sedanj položaj v komuni, je treba na splošno upoštevati, da je rasla in se razvijala v razmeroma težkih in neugodnih pogojih. V dosežanem razvoju smo sicer marsikaj dosegli, tako da nam bilanca o gospodarskem razvoju le kaže določene dobre uspehe in pridobitve. Ker pa s stanjem nismo in ne moremo biti zadovoljni, je treba stvari dobro proučiti in pretehtati, da bomo našli najboljšo pot za nadaljnji ekonomski razvoj. Možnosti za razvoj je brez dvoma še mnogo, toda treba jih je poiskati, proučiti in se dela lotiti.

Za industrijo v naši komuni velja ugotoviti, da je njena produktivnost, razen v nekaj primerih, na zelo nizki stopnji. Vzroki za nizko produktivnost so bolj ali manj znani:

1. Še vedno nimamo niti približno dovolj specializiranih strokovnih kadrov.
2. Sredstva za proizvodnjo (mehanizacija) so v večini podjetij zastarela in nepopolna.
3. V večini gospodarskih organizacij še vedno nimamo učinkovitega in stimulativnega nagrajevanja po vloženem delu.

Razen tega je treba poudariti, da v komuni niti nimamo v ekstenzivnem smislu pravih razvite industrije. Obstoječa podjetja, kot je lesna, tekstilna in druga industrija, v sedanjem stanju niso sposobna konkurenčne večje serijske in specializirane proizvodnje za domači trg in za izvoz. Šibko je razvita tudi obrt, a tudi trgovina in gostinstvo, skratka blagovni promet. Kmetijstvo na Krasu pa je tudi problem zase, ko vendar vemo, da so pogosto za intenzivno kmetijsko proizvodnjo v glavnem in z redkimi izjemami dokaj neugodni.

Nekateri podatki nazorno pričajo ne le samo aktualnost gospodarsko-politične problematike, ampak hkrati v svoji nujnosti terjajo, da zastavimo vse sile, da bi v bližnjem razvoju postavili gospodarstvo na trdnjšo in zanesljivo osnovo. Nujno terjajo, kako je treba poskrbeti za večjo produktivnost in rentabilnost. Prav posebna pa je skrb: kam in kako z odvečnim delovnim silo?

Od približno 10.600 aktivnih občanov je v industriji zaposlenih skupno komaj 1.386, torej približno vsak deseti. Medtem pa se s kmetijstvom ukvarja 5.200 občanov, t. j. približno 51 odstotkov vsega aktivnega prebivalstva v občini. Tako je torej spričlo sedanje pridobitnosti prebivalstva naša komuna še vedno pretežno kmetijska, čeprav tudi za rentabilno kmetijstvo ni najboljših pogojev ter razen živine in nekaj vina nimamo v kmetijstvu blagovne proizvodnje. Povsem jasno je zatorej, da so tudi dohodki prebivalstva ob takšnih omejenih možnostih nižji kot v gospodarsko bolj razvitih področjih.

Primerjava povprečnega narodnega dohodka na prebivalca nam kaže, da smo v gospodarstvu sicer dosegli razmeroma ugodne uspehe, da pa še vedno ekonomsko zaostajamo. V letu 1961 je znašal povprečni narodni dohodek na prebivalca v Sloveniji 315.000 dinarjev, v okraju 274.000, v sežanski komuni 258.000 din, to je 18 odstotkov pod republiškim in šest odstotkov pod okrajnim povprečjem. V letu 1962 bo na enega zaposlenega v industriji znašal narodni dohodek predvidoma 1.116.000 din. V kmetijstvu pa bo

STANE LAVRENČIČ
predsednik ObLO Sežana

položaj težji: medtem ko je znašal lani dohodek na enega zaposlenega v kmetijstvu 609.000 din, letos zaradi suše ne bo presegel 390.000 din.

Precejšnje težave nastajajo tudi zaradi vedno večje proračunske potrošnje. Družbene potrebe naraščajo z vsakim letom ter so v čedalje večjem nesorazmerju z dohodki. Pritisk na družbene sklade je sicer upravičen, toda v teh skladih ni sredstev, da bi mogli zadostiti vsem potrebam. Lahko celo trdimo, da nastaja marsikaj nepopravljiva škoda, ker ni moč ustreči najnujnejšim potrebam. Naj samo navedemo primer: v Sežani poteka precej gradenj brez urbanističnega načrta, ker ni sredstev za ta načrt. Podobno usodo doživljajo tudi marsikatero druge negospodarske investicije.

V naših osnovnih šolah imamo okrog 3000 otrok. Za šolstvo gre 34,4% vseh dohodkov občine, kar predstavlja nesorazmeren izdelek proti vsem ostalim izdatkom. In kljub temu so še ta sredstva tako minimalna, da komaj zadostajo za kritje osebnih dohodkov in najnujnejših funkcionalnih izdatkov, medtem ko za investicije v šolstvo in za potrebno vzdrževanje šolskih objektov in sredstev. Spričlo decentralizacije prehaja na komune vedno več pristojnosti, s tem pa naraščajo tudi proračunski izdatki za finansiranje raznih služb. Med vzroke je treba šteti tudi participacijo na deljivih dohodkih.

kmetijstvu, kakor da bi bili nekje na najboljši zemlji in ne na skopem Krasu.

V danem položaju prihaja v poštev alternativa: organizirati novo industrijo ali pa ekstenzivno, t. j. fizično razširiti obstoječo. Pri tej alternativni pa so potrebni prvi temeljiti gospodarski izračuni, načrti in kalkulacije. Naše področje sicer ni ugodno za vsakršno panogo, so pa kljub temu pogoji za določene dejavnosti. Za perspektivni razvoj komune bo le treba proučiti možnosti za kako večje podjetje, in sicer kljub temu, da bi istočasno tudi intenzivno razvili doslej zanemarjene dejavnosti (turizem, gostinstvo, trgovino itd.).

Ena izmed takšnih možnosti se nam je obetala v razširitvi obrata »Iskre«, in sicer za proizvodnjo televizorjev. Vse kaže, da je ta varianta, ki bi nam obetala večjo zaposlitev, odpadla. Novi progra-

Kadri in še enkrat kadri

Druga poglavitna stvar v komuni so kadri in organizacija dela. Sodim, da imamo zelo malo takšnih kadrov v gospodarstvu, ki bi imeli široke in utemeljene gospodarske koncepte in realizatorske ter organizacijske sposobnosti. V kolikšni večji gospodarskem podjetju ne more vseh poslov tehničnega, komercialnega in splošnega poslovanja opravljati ena oseba. Sodobna proizvodnja zahteva skoraj povsod bolj ali manj specializirane vodilne kadre. S primitivnimi posegi v eno ali drugo področje povzročamo le škodo in zaviramo rast produktivnosti dela. V naših podjetjih v večini primerov nimamo kadrov, ki bi se intenzivno ukvarjali z organizacijo dela. Tehnični oddelki so večinoma šibki. Priprava dela pa pomeni polovico uspeha v proizvodnji. Organizacija dela se je tako rekoč razvila v posebno znanost, ki pa zahteva več kot samo splošno kvalifikacijo. In prav te službe (z nekaj izjemami) niso nikjer organizirane. Še več: naši kadri, marsikje o tem nimajo niti pojma in zato-

rej ni nič čudnega na primer, da nobena predkalkulacija ni redna ali da pošljejo delavca na delo brez točnega naloga ali celo brez potrebnega orodja. Tudi ni nič čudnega, če kje zmanjka materiala za prihodnji dan, ker pač stvari niso bile premišljene ne organizirane po načrtu.

Naše gospodarske organizacije (spet z redkimi izjemami) sploh ne štipendirajo v strokovnih šolah nobenih kadrov ali pa zelo malo. V višji šoli za organizacijo dela v Kranju je iz naše občine en sam študent. Ni dovolj štipendiranje samo v splošnih strokovnih šolah, ampak tudi v specializiranih, kajti sodobna proizvodnja terja prav takšne kadre. Jasno nam mora biti, da obrtnik ne more voditi sodobne industrije, trgovine itd. Prav zato pa je treba poleg graditve podjetij in rekonstrukcije v prvi vrsti skrbeti tudi za kadre. »Kadri rešujejo vse« — ta Leninov izrek mora preiti v meso in kri. Lahko imamo kdove kakšno moderno tovarno, toda če v njej ne bo dobrih vodilnih kadrov, še ob tako dobri

Najširše možnosti za turizem

V naši komuni je, oziroma bi moral biti tudi blagovni promet. Zlasti turizem. Glede tega moramo najprej sebe, nato pa še druge prepričati, da je naše področje turistično in primerno za mnoge vrste in oblike turizma. Hkrati pa moramo tudi spoznati, da je turizem povezan z vsemi gospodarskimi dejavnostmi ter da ni zgolj stvar olepševalnih društev in gostincev. Med drugim je za nas izredno važen maloobsejni promet. Toda zlomiti bo treba miselnost, češ da je maloobsejni promet samo propustnica in prenašanje tistih dekagramov mesa. To je važna gospodarska dejavnost, ki jo je treba pravilno upoštevati, zanjo delati in se zalagati. Ko bo splošno zavladala takšna miselnost, potlej ne bo več vprašanja, da bi občani ne poskrbeli za olepšavo naselij, za lep videz itd.

Razumljivo pa je, da tudi turizem terjajo določene objekte in naprave ter pogoje. Tu je treba poudariti najprej dobre komunikacije. Med potrebnimi cestami je vsekar najboljša važna cesta Divača-Sežana-Dutovlje-Stanjej. Vse kaže, da bo prihodnje leto malone v celoti rešeno to vpra-

šanje. Turistične potrebe nadalje terjajo lepo in dobro cesto v Lipico, nadalje cesto Gorjansko-Komen-Stanjej pa še cesto Komen-Dutovlje. Skratka — naše kraško področje bi moralo imeti gосто omrežje dobrih cest. V Sežani bi morali urediti še nekaj lepših trgovskih lokalov ter urediti tržnico z vsemi posameznimi oddelki. Potrebni sta tudi še dve sodobni smesici z lepo izbiro in postrežbo. Urediti bi bilo treba še nekaj gostinskih obratov. Lipico, ki ima obetajoče možnosti, bi bilo treba povezati s Škocjanskimi jami, kjer je treba seveda za razvoj turizma in obiska urediti nekaj turističnih objektov. Nujno potrebni so tudi primerni gostinski lokali po vseh večjih vaseh na Krasu (Tomaj, Dutovlje, Stanjej itd.). V Senožečah pa zgraditi oziroma adaptirati (sedanje veliko poslopje za bolnike TBC) v sodobno urejeno restavracijo z raznimi objekti in tudi prenočišči, urediti lepo avtobusno čakalnico oziroma postajo ter morda celo postaviti bencinsko črpalko. Na Vremščici pa postaviti primerno turistično postojanko za letni in zimski turizem.

OTROCI SO SE ODSSELILI

In se še selijo. Neopazno, a zdržema. In ne bo je pomladi, ki bi jih zvalila nazaj. Poiskali in uredili so si nova gnezda. Večinoma v središčih, kjer življenje utripa hitreje, kot na kmetijah in kjer rastejo novi in novi stanovanjski bloki.

Na Krasu je že nekaj vasi, zlasti odročnih, kjer so se vrata nekaterih hiš za vselej zaprla. Starjši so razprodali, kar so mogli in šli za sinovi in hčerami. Še več, neprimerno več pa je kmetij, na katerih je danes le po eden ali dva družinska člana, starejša od 55 (ženske) ali 60 (moški) let. Takih kmetij je v sežanski občini 436 s 566 člani družin.

Vzrok temu pojavu je poleg selitve tudi okoliščina, da ni otrok ali drugih mlajših in za delo sposobnih družinskih članov, ki bi prevzeli kmetijo (približno tretjina vseh primerov).

Kaj bo s temi ljudmi in njihovo zemljo? Kakor je pojav zanimiv s sociološkega vidika, ker kaže na migracijo z zemlje in na vzporedno spreminjanje strukture prebivalstva, pa je na drugi strani prav tako poln problemov, ki jih razgrinja pred občinsko skupnost. Samo pred občinsko skupnost? Menda ni treba posebej poudarjati, da so tu v prvi vrsti otroci, ki so zapustili doma ostarele starše in si poiskali boljši kos pruha. Morda ne bi bilo napak, če bi zakon o razmerju med starši in otroki postavil v tem pogledu ostrejšje kriterije. Ne vedno, toda včasih bi koristili.

Ne glede na dolžnosti otrok se bodo občinski socialni problemi kopičili. Morda v večini primerov. In potrebni bodo zato določeni ukrepi. Kakšni, je odvisno od primera do primera, vendar bo le potrebna tudi neka splošna smer: nadaljnja obdelava zemlje, pogozditev ali kaj drugega. Pri nadaljnji obdelavi je mogoče izbirati med več oblikami: kmetijska zadruga, zakup, družbena lastnina... Kakorkoli — to bo pokazala bližnja bodočnost — stremeti bi bilo treba za tem, da občina posredno ali neposredno dobi od te zemlje sredstva, ki jih bo potrebovala za podpore. Vsaka drugačna rešitev bi otežila njen ekonomski in finančni položaj.

— er

V Sežani je bil 17. decembra predzadnji seminar o aktualnih gospodarskih in političnih vprašanjih. Tako gre h kraju izredno posrečena in koristna zamisel okrajnega odbora SZDL, da okrajni in občinski gospodarski in politični aktivni v seminarski obliki temeljiteje obdelajo okrajno gospodarsko-politično problematiko ter posebej in v kar najbolj konkretni obliki problematiko posameznih komun. »Slovenski Jadrani« je razmeroma obširno in izčrpno spremljal okrajni in občinski seminarje, da bi tako seznanil kar največje število delovnih ljudi v industrijskih in gospodarskih središčih pa na področju z aktualnimi problemi gospodarstva in ekonomike. Pri tem je — kar je bil tudi glavni namen seminarjev — posebno poudaril ter izčrpnije prikazal vse tiste gospodarske dejavnosti, ki so odločilne v konceptih nadaljnjega razvoja posameznih komun. S seminarjem v Kopru pa bo zaključena dvomesečna široka akcija o proučevanju stanja proizvajalnih sil in družbenih odnosov v posameznih komunah. Po splošni oceni je treba ugotoviti, da so seminarji z referati in obširnimi razpravami dobera osvetlitev omenjene problematiko ter z marsičim pripomogli, da bodo mogli v komunah lažje in kar najbolj jasno določiti koncepte za perspektivni razvoj.

Na seminarju v Sežani, ki ga je vodil predsednik občinskega odbora SZDL Mirko Jelerčič ter se ga je udeležil številni gospodarski in politični aktivni in mu prisostvoval tudi predsednik okrajnega odbora SZDL Ivan Lapajna, so v osrednjem referatu in dveh koreferatih prikazali predsednik občinskega ljudskega odbora Stane Lavrenčič, inženir Tone Kunst in Svetozar Pirjavec dober del aktualne gospodarske in politične problematike v sežanski komuni. V referatu in koreferatih so v glavnem prikazali trenutno stanje ter nazivali številna vprašanja z vseh gospodarskih področij in družbenih dejavnosti. V manjši meri pa so v konkretni obliki skušali prikazati koncept za nadaljnji gospodarski razvoj komune. Marsikatero vrzel v tej smeri je izpopolnila obširna razprava posameznih članov gospodarskega in političnega odbora, a tudi prispevek predsednika okrajnega odbora SZDL Ivana Lapajna, ki je poudaril, da ima tudi sežanska komuna svojo določeno osnovo, da pa je treba z najbolj skrbnim proučevanjem poiskati pot za nadaljnji razvoj in napredek. Pri tem proučevanju pa ne gre zgolj za velike stvari, ampak je treba upoštevati tudi na videz drobne, takšne, za katere ima komuna najboljše razvojne pogoje in možnosti. Tudi te je treba upoštevati pri sestavljanju koncepta za bližnji razvoj komune, zavedajoč se, da družbeni standard ni samo v velikih stvareh, ampak je odvisen od neštetihih tudi manjših dejavnosti, ki jim doslej v komunah niso posvečali potrebne skrbi.

Iz glavnega referata predsednika občinskega ljudskega odbora Staneta Lavrenčiča pa povzemamo nekatere glavne ugotovitve o gospodarsko-političnem položaju ter nekatere pobude, ki jih bo treba upoštevati za nadaljnjo ekonomsko rast sežanske komune.

volji tovarna ne bo uspevala. Nadvse resno se moramo zavedati, da tovarno lahko zgradimo v enem letu, kadri pa se grade in oblikujejo leta in leta!

Prav tako pa je treba tudi vedeti in se zavedati, da so stroški za vzgojo kadrov najbolj rentabilna investicija. Tista podjetja, ki so doslej to zanemarjala, morajo to nemudoma popraviti ter določiti sredstva ne le za stroje, ampak tudi za kadre.

Vse te investicije je treba nemudoma proučiti, nato pa se lotiti realizacije. To je edina pot, ki vodi k močni in donosni gospodarsko turistični dejavnosti. Brez tega nam bodo tudi poslej uhajali izpred rok lepi dohodki, ker pač nimamo pogojev, ki jih terjajo sodoben turizem, posebno še turizem z značilnostmi obmejnega in mednarodnega prometa. Če bi imeli na našem področju

POJASNILO SEKRETARJA SVETA ZA ŠOLSTVO LRS BORISA LIPUŽIČA

ob uspehih v matematiki v šoli

Eden izmed perečih problemov pri urešanju reforme osnovne šole je pomanjkanje učnega sodelovanja za pouk nekaterih predmetov v višjih razredih osnovne šole. Predvsem primanjkuje predmetnih učiteljev za matematiko in fiziko, pa tudi za kemijo in nekatere tuje jezike (n. pr. angleščino in ruščino). Najobčnejše je seveda pomanjkanje učiteljev matematike in fizike. Prav zaradi tega pouk teh predmetov na marsikateri osnovni šoli ni dovolj v učenci ne morejo obvladati snovi, ki jo vsebuje učni načrt. Absolventi iz takih osnovnih šol prihajajo v šole druge stopnje (gimnazije, tehniške in druge strokovne šole za gospodarstvo in družbene službe) s šibkim znanjem matematike, fizike, tuje jezika itd. Testiranjem znanja iz matematike v osnovnih šolah je znova opozorilo, da je med drugimi ključni vzrok za pomanjkljivo matematično vzgojo in izobrazbo učencev v tem, da poučevalci za predmet učiteljev razrednih in razrednih učiteljev, usposobljenih za pouk drugih predmetov. Vsi ti seveda nimajo strokovne in metodne izobrazbe za pouk matematike. Nekateri učitelji so se v dolgotrajni praksi sicer dobro usposobili za pouk matematike ali fizike, nekateri med njimi so z rednim ali izrednim študijem dosegli potrebno strokovno izobrazbo na visji pedagoški šoli. Vendar pa vse to ne zadostuje, da bi se v učnega kadra za pouk matematike in fizike na osnovnih šolah. Ne bomo se mogli v nedogled zavolavati iz improvizacijami in zasilnimi rešitvami. Pri verifikaciji strokovno izobrazbenih ustanov (poklicne šole za gospodarstvo in druge strokovne šole za pouk matematike in fizike in gimnazij) je eden izmed temeljnih pogojev ustrezno usposobljen učni kader. Tudi v osnovnih šolah bo slegel prej moral imeti vsi učni kader za predmetni pouk ustrezno visjo izobrazbo.

Na vsi esnost problema, ki zadeva matematično vzgojo in izobrazbo v šolah, je opozoril tudi odbor zveznega izvršnega sveta za prosveto in kulturo, ki je nedavno izdal priporočilo glede izboljšanja matematičnega znanja. Svet za šolstvo LRS je v zvezi tem priporočilom sprejel ustrezne ukrepe, ki naj zagotovijo matično študij in študij matematike in fizike na prvi in drugi stopnji visokih šol (visja pedagoška šola, pedagoška akademija, fakulteta za naravoslovje in tehnologijo) glede na dejanske potrebe po strokovno usposobljenih učnih kadrih za matematiko v posameznih komunah.

Zavod za napredek šolstva LRS si bo tako kot doslej prizadeval, da skupaj z zavodi za prosveto in kulturo službo organizira sistematično strokovno izpopolnjevanje učiteljev matematike, kakor tudi da pomaga pri organizaciji izrednega študija na visji pedagoški šoli v Ljubljani in na pedagoški akademiji v Mariboru. Pri tolikšnem pomanjkanju učiteljev matematike bomo lahko samo prizadevanjem za povečanje števila rednih kakor tudi izrednih učiteljev matematike uspešno reševali problem deficitarnosti, ki je pereč tudi drugod v svetu.

Prizadevamo si, da bi čimprej izpopolnili vrzeli, ki jih občutijo zaradi pomanjkanja predmetnih učiteljev matematike in fizike. Društvo matematikov in fizikov, ki je eno izmed najbolj prizadevnih strokovnih združenj za izboljšanje vzgojno izobrazbenega delovanja v šolah, bo nedvomno tudi v prihodnje prispevalo svoj delež za zvišanje raven matematičnega pouka v šolah, prav tako pa naj bi populariziralo študij matematike. Ta naj postane privlačnejša za vse tiste slušatelje, ki imajo znanje in sposobnosti. Visokošolski zavodi, ki usposablja matematične kadre, pa bodo lahko pripisovali raven delež, če bodo oblikovali razne bodočega znanstvenega naraščanja matematikov tudi čim ustreznejše profile učiteljev matematike, kakršne potrebuje naša sodobna šola, ki si je ne moremo zamisljati brez pouka matematike in fizike. Zato ni mogoče upoštevati skrajnostnega stališča Društva matematikov in fizikov, naj bi ukinili pouk matematike in fizike, kjer se ni ustrezno usposobljenih učiteljev za te predmete.

Ob kritični presoji je treba poiskati najboljše rešitve

Ob splošni presoji položaja pa je treba poudariti, da smo v komuni marsikaj napravili in dosegli. Zaradi zgodovinske preteklosti tega področja, ki je bilo brez industrije, ali kakke druge pomembnejše pridobitne dejavnosti, je šel razvoj seveda počasneje in težje. Vse, kar imamo, smo zgradili s skromnimi sredstvi. Tu velja zasluga predvsem poštvrvalnosti in skromnosti naših delovnih ljudi. In ko tudi ugotovljamo, da je ekonomsko stanje nekaterih podjetij problematično, moramo reči, da marsikatera gospodarska organizacija danes še obstaja prav zaradi te skromnosti in dobre zavesti ljudi.

V danem položaju pa se moramo vprašati, kakšne so naše perspektive in kaj moramo storiti? Skratka, kakšne so naloge subjektivnih sil pri reševanju gospodarsko-politične problematike v naši komuni? Odgovor je lahko samo pozitiven. Zakaj v industriji, blagovnem prometu, turizmu in drugod imamo še mnogo neizkoriščenih možnosti.

V komuni imamo 35 samostojnih podjetij (brez podjetij s sedežem izven komune). Od tega je 7 industrijskih, po 1 kmetijsko, gradbeno in komunalno, 4 trgovska, 3 gostinska in 17 obrtnih. Vrednost osnovnih sredstev v družbenem sektorju konec 1. 1961 je na osnovi za amortizacijo znašala 4 milijarde 148 milijonov. Sedanja vrednost pa znaša 2 milijardi 179 milijonov, kar po golem amortizacijskem računu pomeni, da znaša iztrošenost povprečno za vse panoge 47,5 %. Hkrati pa je treba še dostaviti, da je pretežna vrednost v gradbenih objektih, daljnovodih ter vodovodih.

Podatki nam torej kažejo, da je že sama struktura osnovnih sredstev zelo neugodna za višjo

produktivnost dela. Se pravi, da je strojna opremljenost naših podjetij prav skromna, pomanjkljiva in zastarela. In prav to je eno izmed najtežjih vprašanj v vseh podjetjih, zakaj jasno je, da samo z dragimi zidovi ni mogoče bistveno izboljšati produktivnosti in rentabilnosti. Prav zaradi tega pa bi morala biti vlaganja v osnovna sredstva usmerjena v investicije za sodobno mehanizacijo. V tem pogledu smo doslej že precej zamudili, in to kljub temu, da v sedanjih podjetjih ne moremo računati, da bi bila spričlo svojega majhnega obsega sposobna za masovno proizvodnjo. Pač pa je realna pot v tem, da bi morala naša podjetja težiti h kooperaciji, dopolnilni proizvodnji ter sodelovanju z drugimi podjetji. To velja za našo lesno industrijo, ki bi sicer verjetno težko prišla do sredstev za modernizacijo. Prav tako pa tudi za tovarno pletenin, za »Aluminij« v Komnu in avtoremont v Sežani. Po svoji velikosti so ta podjetja zelo primerna za to, da proces svoje proizvodnje oziroma asortiman lahko prav hitro in brez večjih težav prilagodijo potrebam trga oziroma kooperacije.

Naš osnovni cilj je in mora biti: večja produktivnost in rentabilnost, pa najsi bo to v pogojih samostojnega gospodarjenja ali v kooperaciji.

Samo z reševanjem problematike v obstoječih podjetjih pa ne bomo v celoti rešili gospodarske problematike komune, t. j. gospodarsko nerazvitost, nizek narodni dohodek itd. Relativno nizka produktivnost je v komuni sicer eden izmed bistvenih problemov. Ni pa edini. Naše gospodarstvo je tudi v ekstenzivnem smislu slabo razvito, kar nam najbolj nazorno kaže že navedeni podatek, da je nad 50% prebivalstva zaposlenih v

Seminar o aktualnih politično-gospodarskih vprašanjih v Postojni

VEDREGA ČELA V NOVO LETO - toda nikar zaspati na lovorikah

Predsednik občine Adolf Gerželj je takoj v začetku svojih izjav poudaril, da izkušnje preteklega leta kažejo tako v državnem merilu kot tudi v postojnski komunni, kako po starem ni mogoče naprej. Vztrajanje na ekstenzivnem investiranju za razvijanje proizvodnje, usmerjene na notranje tržišče, je kratkovidno in preživelo. Ekonomska nujna narekuje usmeritev proizvodnje na izdelavo izvoznih predmetov in prilagajanje te proizvodnje zahtevam zunanega tržišča, če hočemo ustvariti solidno osnovo za nadaljnji hiter napredek tako posameznega podjetja kot vsega gospodarstva.

Za takšno enakopravnost vključevanja v mednarodno delitev dela in konkurenčnost na svetovnem trgu pa je predvsem treba s prilagajanjem proizvodnje najsoodobnejšim metodam izdelke poceniti in tako napraviti proizvodnjo rentabilno tudi v skladu s cenami na svetovnem trgu. Če pa hočemo to tudi res doseči, potem moramo predvsem doseči višjo tehnično raven proizvodnje s pomočjo znanstveno raziskovalnega dela, poslužit se pri tem strokovnih kadrov v operativni in znanstveno raziskovalnih ustanovah, ki bodo omogočili sodobnejše tehnološke procese, boljše organizacijo dela in s tem višjo in bolj rentabilno proizvodnjo.

Tovariš Gerželj je nato govoril o vzrokih, ki so nas pripeljali v težave, s katerimi smo morali tako radikalno obravnavati v preteklem letu. Vsega seveda ne moremo urediti in popraviti kar čez noč, vendar pa so pridobljene izkušnje soliden temelj, na katerem zdaj gradimo naprej. Poudarek je seveda na odpravljanju ugotovljenih napak. Nič več ozkega zapiranja v meje kraja in občine ali celo majhnega podjetja in iskanje koristi za vsako ceno, še posebno pa ne na račun konjunktura na notranjem trgu. Pogleda je treba nujno usmeriti na zunanja tržišča in pri tem vložiti vse svoje napore za modernizacijo in s tem pocenitev proizvodnje, na izboljšanje kvalitete izdelkov, predvsem pa ob tem povečati proizvodnjo na svetovno raven ali celo nad njo, kolikor je to mogoče. Vsega tega pa si seveda ne moremo zamisliti brez tesnega sodelovanja in velikega deleža znanstveno raziskovalnega dela pri tej proizvodnji. Spravilo bi nas namreč samo v še večje težave sicer morebitno večanje proizvodnje, toda vztrajanje pri njem starem načinu in pri starih izdelkih, ki jih je morda komaj mogoče plasirati samo na domačem trgu, tujina pa jih odklanja. Dvakrat narobe pa je, kjer je ob tem morda potreben še reprodukcijski material iz uvoza, pa četudi samo delno.

Ko je predsednik Gerželj obdelal še nekatere druge obrobne pojave in težave, ki spremljajo naš razvoj, hkrati pa ob tem nakazal nekaj najbolj nujnih nalog, prinov dinarjev v letu 1961.

ODKRITA OCENA POMANJKLJIVOSTI IN NAPAK

Tako nagla rast gospodarske osnove in tudi proizvodnje pa je imela ob nespornem uspehu tudi vrsto negativnih posledic: apetit po čim večjih investicijah za povečanje proizvodnje za vsako ceno ne glede na potrebe in na analizo rentabilnosti in akumulativnosti. Zaradi tega so bili zamenjani problemi, katerim bi bilo treba sicer posvetiti največjo pozornost. To so predvsem zasledovanje potreb na trgu, študij neenakega izpopolnjevanja tehnološkega procesa proizvodnje in organizacije dela, dalje izobrazba in vzgoja strokovnih kadrov, povečanje storilnosti, zasledovanje ekonomičnosti naložb v proizvodnjo in podobno. Vse to pa je bilo tudi vzrok, da je zaostajala izgradnja osnovnih objektov in njihovo vključevanje v redno proizvodnjo. Tako še danes niso dokončani že pred leti začetki objekti na kmetijskem področju, prav tako pa niso ob tem sorazmerno rastle tudi tiste v glavnem negospodarske dejavnosti, ki neposredno vplivajo na družbeni standard, kakor so to obrt, ko-

čemer je poudaril, da so občani postojnske komunne del jugoslovanske skupnosti in da so težave te skupnosti tudi težave postojnske komunne, čeprav ta ni vedno neposredno udeležena v njihovih vzrokih, je nato podrobneje prikazal gospodarski razvoj in problematiko občine v zadnjih nekaj letih.

Gospodarstvo postojnske komunne se je v zadnjih šestih letih izredno dinamično razvijalo, saj je bila povprečna letna stopnja rasti 18 in je narodni dohodek porastel s 1.736 milijonov v letu 1956 na 4.460 milijonov dinarjev v letu 1961, ali za 170 odstotkov.

Predsednik Oblo Postojna
ADOLF GERZELJ

Po posameznih vejah gospodarstva je ta rast znašala 16,7 v industriji, 4,6 v družbenem sektorju kmetijstva, 10,5 v gozdarstvu, 18,2 v gradbeništvu, kar 31 v trgovini (Nanos!), 18 v gostinstvu, 7,7 v obrti itd.

Skladno z rastjo narodnega dohodka je teklo tudi zaposlovanje nove delovne sile, ki je porasla s 3.042 v letu 1956 na 4.357 v letu 1961 ali za 43 odstotkov. Ker je tako narodni dohodek naraščal mnogo hitreje kakor pa delovna sila, je razumljivo močno narasel tudi dohodek na zaposlenega, in sicer s 405.000 din v letu 1956 na 826.000 din v letu 1961 ali kar za 104 odstotke, pri čemer je letos porastel za okrog 12,7 odstotka.

Za dosego takšnih rezultatov je bilo seveda potrebnih tudi precej investicijskih naložb. Tako je bilo za dvig proizvodnje zmogljivosti vloženi od leta 1956 do vključno 1961 kar 3.383 milijonov dinarjev. Od tega je šlo v industrijo 627 milijonov, v kmetijstvo 1.667 milijonov, v gozdarstvo 304 milijone, v gradbeništvo 29 milijonov, v promet 253 milijonov, v trgovino 241 milijonov, v gostinstvo 200 milijonov itd. Vzporedno s tem je rastla seveda tudi materialna osnova in se je vrednost osnovnih sredstev povečala s 1.813 milijonov v letu 1956 na 5.673 milijonov v letu 1961.

KAKO JE PADALA VREDNOST DINARJA

Leta 1956 je postojnska občina prigrisodarila 1.736 milijonov din narodnega dohodka s 1.813 milijoni dinarjev vrednimi osnovnimi sredstvi. Leta 1961 pa so bila ta osnovna sredstva vredna že 5.673 milijonov dinarjev, s katerimi pa je bilo realiziranega le 4.460 milijonov dinarjev narodnega dohodka, izraženo to v odstotkih pa pokaže analiza, da je vrednost osnovnih sredstev porasla za 213 odstotkov, narodni dohodek pa za 170 odstotkov. Povedano drugače pomeni to, da se je v vedno

večjimi naložbami zmanjševala akumulativnost, kar še naprej seveda pomeni, da je šlo gospodarstvu postojnske komunne kljub absolutnemu povečanju ustvarjenega dohodka rakovo pot glede na ekonomičnost proizvodnje in rentabilnost poslovanja. Podatki kažejo, da je bil leta 1956 dosežen na en dinar vrednosti osnovnih sredstev 0,95 dinarja dohodka, medtem ko je znašal ta do-

UKREPI ZA ODPRAVO SLABOSTI

Splošne težave, slabosti in pomanjkljivosti, ki so dosegle svojo kulminacijo prav v preteklem letu, so tudi v postojnski komunni terjale nujne ukrepe vseh družbeno političnih činiteljev in mobilizacijo vseh sil za dvig proizvodnje in rentabilnejše poslovanje v gospodarstvu. Za dosego tega cilja je bila predvsem nujna združitve nekaterih gospodarskih organizacij in terja še naprej integracijo gospodarstva v komunni in izven nje in vključevanje tega gospodarstva v splošni jugoslovanski gospodarski prostor in obravnavanje gospodarstva s tega stališča, ker si sicer ni mogoče več misliti napredka in nadaljnega razvoja.

V tem smislu so že bili storjeni določeni ukrepi. Tako sta bila zaradi zboljšanja poslovanja ter povečanja proizvodnje v kmetijstvu združena živinorejsko poljedelski kombinat in kmetijska zadruga, prišlo je do reorganizacije trgovine in gostinstva, nakazane pa so bile še poti za združevanje in razvijanje kooperacije na področju kmetijstva in živilske industrije, lesno predelovalne industrije in drugod.

RAZVESELJIVI REZULTATI

Vsi ti ukrepi so se zelo naglo odrazili v gospodarstvu komunne in so pokazali ugodne rezultate že v devetih mesecih preteklega leta. Tako je bil tempo izpolnjevanja letnega plana v tretjem tromesečju mnogo intenzivnejši kot v prvem polletju. Tako je bil v prvem polletju realiziran celotni dohodek, upoštevajoč fakturirano realizacijo, 54,5 odstotka celotnega letnega plana ali za 4,5 odstotka nad njim, medtem ko je bila ta realizacija ob koncu devetega meseca že 84 odstotkov ali za 9 odstotkov nad planom. Prav tako je bilo doseženo v tem raz-

UGODNA REALIZACIJA DOHODKA ...

Enako ugodni kakor realizacija narodnega dohodka sta tudi realizaciji dohodka in čistega dohodka, saj je bil celotni dohodek realiziran že s 93 odstotki letnega plana, kar je za 18 odstotkov nad plansko obveznostjo in za 43 odstotkov večji kot v enakem razdobju leta 1961. Realizacija čistega dohodka pa je že presegla letni plan za 3 odstotke in je bila ob koncu tretjega tromesečja 28 odstotkov nad planom in 54 odstotkov večja od tiste v enakem razdobju leta 1961.

Primerjava proporcionalne mesečne dinamike realizacije narodnega dohodka, dohodka in čistega dohodka pove, da je proti tretjemu tromesečju rezultat vedno ugodnejši. Tako je povprečna mesečna realizacija znašala v prvem polletju pri narodnem dohodku 8,7 odstotka, pri dohodku 8,8 odstotka in pri čistem dohodku 9,8 odstotka. V tretjem tromesečju pa je bila povprečna mesečna realizacija pri narodnem dohodku 9,3 odstotka, pri dohodku 13,3 odstotka in pri čistem dohodku že 14,7 odstotka. Ti podatki odločno kažejo na to, da bo letni plan v pogledu fakturirane realizacije precej preokračan.

... KAR NAS PA NE SME USPAVATI

Čeprav je moral pred tem referent ugotoviti, da je realizacija celotnega dohodka v pogledu vnovčevanja proizvodnje nekoliko pod planom, pa tega pojva ni

V vrsti seminarjev Socialistične zveze o aktualnih gospodarsko političnih vprašanjih in nalogah v zvezi z nadaljnjim razvojem po občinski koprski okraja je bil takšen sestanek vodilnih kadrov dne 14. decembra tudi v Postojni. Vodil ga je predsednik občinskega odbora SZDL Jože BIZJAK. Glavni referat o ekonomsko političnih vprašanjih je prispeval predsednik občinskega ljudskega odbora Adolf GERZELJ, nato pa so bili še koreferati o vključevanju znanstvenega dela v gozdarstvo in lesno industrijo, o problematiki trgovine, turizma in gostinstva ter o doseženi ravni razvoja nove organizacije in gospodarski problematiki železniškega prometa. Po zaključeni poročili so se udeleženci seminarja med odmorom preselili iz slabo zakurjene in hladne sale hotela Javornik v sejno dvorano občinskega ljudskega odbora, kjer so nadaljevali z razpravo. Bogata izčerpna poročila ter plodna razprava so osvetlila vrsto aktualnih nalog, s katerimi se bo nujno moral spoprijeti subjektivni činitelj zlasti v naših gospodarskih organizacijah, da bi lahko bila naša podjetja in vsa komunna kos postavljenim zahtevam v zvezi z izvajanjem načrta gospodarskega in splošnega razvoja postojnske občine. V naslednjem povzemanju iz poročil in razprave nekaj misli.

sežek v letu 1961 komaj 0,79 din dohodka na en dinar osnovnih sredstev ali kar za 17 odstotkov manj. Ta primerjava sicer ni absolutna, ker bi bilo treba izločiti še nekatere druge objektivne vplive, vendar pa opozarja in celo nujno zahteva, da je treba temu problemu posvetiti vsa pozornost in s trdim delom odstraniti ta nesorazmerja oziroma nazadovanja v pogledu rentabilnosti proizvodnje. Pot iz te zagate je jasna: večja in boljša proizvodnja ob upoštevanju vseh že prej navedenih ukrepov.

21 odstotkov, materialni stroški pa za 11,6 odstotka. To pomeni, da se je za to razliko povečal narodni dohodek, in sicer v strukturi za 4,6 odstotka, saj se je v letu 1961 pojavil z 41,7 odstotka, v letu 1962 pa s 46,3 odstotka. Kaže se torej odločna težnja po znižanju materialnih stroškov. Ti so nastopali v devetih mesecih leta 1961 v strukturi družbenega bruto proizvoda za 10 odstotki, v enakem razdobju leta 1962 pa le še z 8,9 odstotka. Iz tega pa je

UPOŠTEVAMO LE VNOVČENO REALIZACIJO

Vsi navedeni rezultati so torej ob upoštevanju instrumentov iz leta 1961 zelo pozitivni, kar bi nas lahko zavedlo v prevelik optimizem, ko delamo takšne primerjave. Ker pa se v letu 1962 oblikuje dohodek že na podlagi vnovčene in ne več fakturirane realizacije, se pri nadaljnji analizi stanja pokaže, da znaša vsota vseh skladov poslovnih organizacij v občini komaj toliko, kakor je imel teh skladov samo »Javor« v letu 1961, čeprav je po fakturirani realizaciji v letu 1962 čisti dohodek kar za 54 odstotkov večji od tistega v enakem razdobju leta 1961. To pomeni, da so bili pravilniki o delitvi dohodka prilagojeni še instrumentom iz leta 1961 in tako razdeljen tudi dohodek, ki ga je treba še vnovčiti, pri tem pa so pozabili na sklade, ki so nujno potrebni za nadaljnji razvoj proizvodnje in dvig družbenega standarda.

KRITIKA KRATKOVIDNE POLITIKE

Referent je nato navedel nekaj konkretnih primerov gospodarskih organizacij, ki so deloma ali celo sploh pozabile na te potrebe in večinoma ali tudi ves čisti dohodek porabile za izplačilo osebnega dohodka. Ni treba posebej poudarjati, kam lahko privede poslovno organizacijo takšna kratkovidna politika. Tako znašajo bruto izplačani osebni dohodki v celotnem gospodarstvu 1.293 milijonov dinarjev, medtem ko so delovni kolektivi v sklade za reprodukcijo vložili vsega 368 milijonov dinarjev.

Zaskrbiljujoč je tudi izpad planiranih investicij, ki so bile ob

NAPREDEK TUDI V KMETIJSTVU

Določen napredek je kljub sušnemu letu zabeležilo tudi kmetijstvo družbenega sektorja v postojnski komunni, kjer je kmetijska zadruga po združitvi s kombinatom podvzela vrsto ukrepov za sanacijo kmetijske proizvodnje. Znatno bo preseglo plan tudi Gozdno gospodarstvo, izpolnilo pa tudi gradbeništvo, medtem ko je v prometu deloma zaostaja železnica, avtotransportno podjetje pa daleč preokračuje.

Lepe uspehe je dosegla trgovina, napredovalo pa je tudi gostinstvo, medtem ko so najsibljivi rezultati v obrti in komunalni dejavnosti, kjer je zlasti močno občutiti težnja k zviševanju cen in osebnega dohodka na škodo storilnosti in modernizacije proizvodnje.

VRSTA KONKRETNIH NALOG

Predsednik občine je ob zaključku svojega izvajanja razgrnil pred udeležence seminarja še vrsto konkretnih nalog za vsako vejo gospodarstva posebej in tudi za posamezne gospodarske organizacije. Točno je začrtal perspektivno razvojno pot za lesno predelovalno industrijo v povezavi z gozdnim gospodarstvom, dalje razvojno pot kovinske industrije v povezavi z industrijo plastičnih mas, ki ju združuje podjetje LIV, dalje razvojno pot živilske industrije in kmetijstva, še posebej poudarek pa je dal razvoju blagovnega prometa, turizma in gostinstva, ki imajo zaradi idealne zemljepisne lege Postojne še neprecenljive možnosti razvoja. Pri tem je zlasti priporočil kot eno najnujnejših nalog vzgojo in pridobivanje strokovno visoko sposobnih kadrov, ki so pogoj za nemoten in uspešen na-

še razvidno, da je na račun tega zmanjšanja materialnih stroškov porastel celotni dohodek za 57% v strukturi družbenega bruto proizvoda, medtem ko je ta dohodek absolutno porasel za 43% nasproti enakemu razdobju leta 1961.

Vse te primerjave se pozitivno zrcalijo tudi v ekonomičnosti poslovanja, saj je tudi ta porasla kar za 9 odstotkov nasproti enakemu razdobju v letu 1961, hkrati pa je za enak odstotek porasla tudi rentabilnost.

V skladu s pokazanim ekonomskim uspehom sta rastla tudi osebni dohodek in proizvodnost. Neto skladi za osebni dohodek so večji za 19 odstotkov, medtem ko je povprečno osebni dohodek na zaposlenega porastel za 13 odstotkov, narodni dohodek pa za 27 odstotkov. Iz tega je tako razvidno, da osebni dohodek raste počasneje kot proizvodnost, vendar pa se v povečanju narodnega dohodka zrcali tudi višja cena proizvodnje in poslovnih sredstev. Če proizvodnost ocenjujemo na podlagi vrednosti poslovnih sredstev na zaposlenega v odnosu na novo ustvarjeno vrednost, znaša torej porast proizvodnosti 15 odstotkov, kar je zelo realno in je v skladu s tem pravilno naraščal tudi osebni dohodek. Vendar pa so vsa ta razmerja izračunana na podlagi instrumentov iz leta 1961, v skladu s njimi pa je potekala tudi delitev osebnega dohodka, kar se je negativno odrazilo na oblikovanju skladov.

IZVOZ PA BI BIL LAHKO ŠE VEČJI

Čeprav je gospodarstvo postojnske komunne kot celota izpolnilo svoje planske obveznosti glede na izvoz, pa sta k temu v glavnem pripomogla le »Javor« (do konca septembra 77 odstotkov svojega letnega plana) in Gozdno gospodarstvo (88 odstotkov), medtem ko sta pod planom Zagarsko podjetje Postojna (49 odstotkov letnega plana) in že omenjena farma v Neverkah (68 odstotkov). Referent je ob tem ponovno poudaril, da mora biti težnja k čim večjemu izvozu nenehna skrb in stalna naloga delovnih kolektivov, ker je samo tako moč perspektivno razvijati proizvodne zmogljivosti in utrjevati svojo gospodarsko moč. Toliko več je vreden izvoz iz postojnske komunne, ker industrija uporablja v glavnem domače surovine in ni odvisna od uvoženega reprodukcijskega materiala, razen tega pa izvažajo svoje izdelke predvsem na področja konvertibilnih valut.

Predsednik Gerželj je nato še prikazal, kako so posamezne gospodarske organizacije izpolnile svoje proizvodne plane in pri tem spet opozoril na razmeroma nizko vnovčeno realizacijo v industriji, ki preveč kreditira svoje kupec in se s tem izpostavlja nenehnim težavam.

daljnji razvoj vsega gospodarstva in družbe nasploh.

Gradivo iz koreferatov bo treba kdaj drugič posvetiti posebno pozornost. V razpravi je bilo precej časa in mesta odmerjenega problemom razvoja turizma v postojnski komunni in pomanjkljivostim zlasti v gostinstvu. V razpravo so med drugimi posegli predstavnik izvršnega odbora OO SZDL Koper, sekretar občinskega komiteja ZKS Postojna Tone Strle, direktor »Javora« Andrej Janežič, direktor »Nanos« Slavko Humar, direktor »LIV«, komercialni direktor Postojnskih jam in drugi. Splošna ugotovitev vseh udeležencev je bila, da je bil seminar zelo koristen in kot napotilo za konkretno akcijo v nadaljnjem gospodarskem razvoju postojnske komunne neprecenljiv ter je zato toliko bolj obzvalovati, da se ga niso udeležili vsi povabljeni predstavniki podjetij. Vsekakor pa bo gradivo seminarja solidna in trdna hrbenica za bližnje občinske konference Socialistične zveze, ki bo dala na to še oprijemljivejše formulacije perspektivnega razvoja gospodarskega in družbenega razvoja postojnske komunne.

Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik Rastko Bračič. Izhaja vsak petek. Izdaja CZP Primorski tisk Koper. Uredništvo in uprava v Kopru, Cankarjeva 1, telefon 21-470. Posameznik izvod 20 din. Letna naročnina 400 din, za inozemstvo 2.200 din ali 3,5 amer. dolarja. Bančni račun 602-11-181 pri podružnici NB Koper. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Stavek in ključne tiskarne CZP Primorski tisk Koper, tiskano na rotaciji tiskarne CZP Ljudska pravica Ljubljana.

NEKEGA POMLADNEGA DNE

D. H. LAWRENCE

Iz romana LJUBIMEC LADY CHATTERLEY. Prevedel
Anton Mejač, opremil Boris Tavželj, izdala založba
LIPA v KOPRU

Vendar je bila pomlad in v gozdu so že rasli zvončki in listni popki na leščevju so se odpirali kakor brizgi zelene dežja. Kako grozno je bilo, ko je bila vendar pomlad, pa vse tako mrzlega srca, vse tako mrzlega srca. Samo koklje, ki so tako čudovito naščepirane se sede na jajcih, so bile tople v vročini, valčnimi ženski životi! Connie je čutila, da že ves čas visi na robu omedlevice.

Potlej pa je nekega dne, nekega prijetnega sončnega dne z velikimi šopi trobentic pod leščevjem in s številnimi grmički vijolice ob poti prišla popolnoma h kurnikom in zagledala drobcenega domišljivega piščančka, ki je ponosno stopical pred enim od kurnikov, koklja pa je vsa prestrašena kockajala. Drobceni piščanček je bil svikasto rjav s temnimi pegicami in tisti trenutek je bil najbolj živa iskrica življenja v sedmih kraljestvih naokoli. Connie je počepnila in se zagledala vanj v nekakšni ekstazi. Življenje, življenje! Cisto, urno, neustrašeno novo življenje! Novo življenje! Tako drobceno, pa vendarle tako popolnoma neustrašeno! Tudi če je pobegnilo nazaj v kurnik in majčkeno začepetalo in izginilo koklji pod perje v odgovor na njeno divje preplašeno kokodakanje, v tem še malo ni bilo strahu, temveč je tudi to storiло samo v igri, v igri življenja. Zakaj še trenutek in že je drobcena, ostrta glavica pogledala skozi zlatorjavo kokljino perje in si ogledovala kozmos.

Connie je bila vsa omamljena. Obenem pa še nikoli ni tako ostro čutila obupa svoje ženske izgubljenosti. Zda je bilo res že povsem nevzdržno.

Zdaj je prevečala ena sama želja še, da je hodila na jaso v gozdu. Vse drugo so bile nekakšne moreče sanje. Vendar je morala včasih po ves dan ostati v Wragbyju, ker so jo zadrževale dolžnosti gostiteljice. In takrat se ji je dozdevalo, kakor da tudi sama postaja priskuknjena, kratko in malo pristuknjena in blazna.

Nekega večera je po čaju izginila od doma, ne meneč se za goste. Bilo je že pozno in skozi park je tekla kakor človek, ki se boji, da ga ne bi kdo poklical nazaj. Sonce je rožnato zahajalo, ko je zavila v gozd, vendar se ji je še naprej mudilo med cvetjem. Svetloba bo še dolgo visela nad glavo.

Na jaso je prihitela vsa zardela in na pol omedlevična. Tam je zagledala gozdarja brez suknjiča, ko je ravno zapiral kurnike za čez noč, tako da bodo mali prebivalci na varnem. Drobceni trio pa je še zmeraj capljaj okoli na tankih nožicah; živahni rumenkasto sivi drobički so švigali pod slamanlim pristrešjem in niso marali ubogati preplašenih klincev kokeljev.

»Morala sem priti in pogledati piščanček!« je rekla vsa zasopla in se plaho ozrla po gozdarju, kakor da ga skoraj ni videla. »Jih je spet kaj več?«

»Dosljej šestintrideset!« je rekel. »Se kar dobro!«

Tudi gozdar je občutil v sebi izreden užitek, če je lahko gledal, kako se valijo drobljančki.

Connie je počepnila pred zadnjim kurnikom. Vsi trije kebčki so smuknili vanj. Vendar so njihove predzrnce glavice kar kmalu spet ostro pribodele skozi rumenkasto perje, potlej pa se spet skrile in nazadnje je samo še ena glavica kukala iz košatega materinskega telesa.

»Tako rada bi se jih dotaknila,« je rekla Connie in boječe stegnila prste skozi letvice v kurnik. Vendar jo je koklja divje usekala s kljunom po roki, tako da jo je prestrašena in presenečena hitro umaknila.

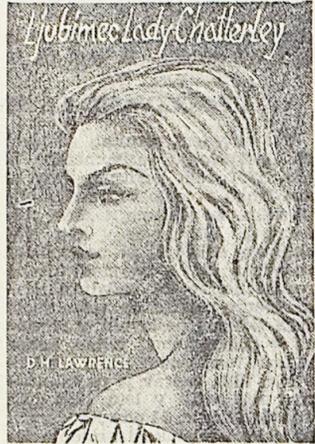
»Kako me kavsa! Sovražja me!« je rekla z začudenim glasom. »Pa saj jim nisem hotela narediti nič hudega!«

Možak je stal nad njo in se smejal, potlej pa s široko razprtimi koleno počepnil zraven nje in z mirno zaupljivostjo počasi vtaknil roko v kurnik. Stara koklja ga je kavsnila, pa ne tako pobesnelo. In počasi, varno, z zanesljivimi, božajočimi prsti je potipal med perje koklji in prinesel v stisnjeni pesti na plan šibko živkajčega kebčka.

»Nate!« je rekel in podržal roko proti nji. Vzela je drobceno, rumenkastovito stvarco v prgišče in tam ji je obstala na neverjetno tankih nožicah, atomi ravnost-

težje lovečega življenja pa so ji drhte prehajali skozi nožice skoraj brez teže Connie v roke. Vendar je kebček vzdignil čedno, lepo izoblikovano glavico, se pogumno in ostro ozrl okoli sebe in tiho začivkal. »Kako je čudoviti! Kako je junaški!« je rekla mehko.

Gozdar je še zmeraj čepel zraven nje in z ravno tako zavzetimi očmi ogledoval pogumnega piščančka v njenih rokah. Mahoma je zagledal solzo, ki ji je kapnila na zapestje.

Gozdar je vstal, stopil v stran in se umaknil k drugemu kurniku. Zakaj mahoma je začutil, da mu je stari plamen vnovič zagorel v ledjih in ga vsega prešinil, čeprav je že upal, da je za zmeraj ugasnil. Bojeval se je zoper njega in ji pokazal hrbet. Vendar mu je ogenj poškušoval in vspešal in mu zakrožil po koljenih.

Vnovič se je obrnil in jo pogledal. Klečala je in počasi stegovala roke predse, kar na slepo, tako da bi piščanček lahko stekel nazaj h koklji. In v nji je bilo nekaj tako nemega in izgubljene, da se je v njegovem drobu vnelo sočutje do nje.

Ne da bi se zavedel, je hitro stopil k nji, vnovič počepnil zraven nje in ji vzela kebčka iz rok, ker se je tako bala koklje, in ga spravil nazaj v kurnik. V križu in v ledjih mu je mahoma še močneje zagorel ogenj.

V skrbih jo je pogledal. Z obrazom je bila obrnjena stran in na slepo je jokala v vsej tesnobi zaradi izgubljenosti svojega rodu. Srce se mu je mahoma otajalo kakor kapljica voska in stegnil je roko in ji položil prste na koleno.

»Nikar ne jokajte,« je rekel po tistem.

Tedaj pa si je z rokami pokrila obraz in začutila, da ima v resnici srce strto in da je zanjo vse čisto brez pomena.

Položil ji je roko na ramo in narahlo, božajoče ji je začel potovati po usločenem hrbtu navzdol, slepo, s slepimi, ljubkujočimi gibi vse do loka čepečih bokov. In tedaj jo je njegova roka narahlo, prav narahlo pobožala po oblem boku v slepem, nagoniskem ljubkovanju.

Našla je svoj neznan robček in se na slepo trudila, da bi si obrisala obraz.

»Ne bi stopili noter?« je rekel z mirnim, ravnodušnim glasom.

In mehko jo je z roko prijel za laket, jo potegnil pokonci in jo počasi odpeljal proti bajti in je ni izpustil, dokler ni bila v izbiči. Potlej je odmaknil stilo in mizo in potegnil rjavo vojaško odedo iz zaboja za orodje in jo počasi pogrnil. Connie mu je gledala v obraz in negibno stala ob njem.

Obraz mu je bil blede in brez izraza, kakor obraz človeka, ki se uklanja usodi.

»Lezi semle,« je po tistem rekel in zaprl vrata, da se je stemnilo, popolnoma stemnilo.

S čudno poslušnostjo je legla na odedo. Potlej je začutila, kako se je ljubeča, tipajoča, neobjeljena roka poželjivo dotaknila njene telesa in iskala, kje je njen obraz. Roka jo je narahlo, prav narahlo pobožala po obrazu, z neskončno nežnostjo in samozavestjo, in nazadnje se je njenega lica mehko dotaknil rahel poljub.

Ležala je čisto mirno, kakor da spi, kakor da se ji sanja. Potlej je zadržetela, ko je začutila, kako ji njegova roka narahlo, pa s čudno neprijetno nerodnostjo tipa po obleki. Vendar je še ta roka dobro vedela, kako jo je treba razgaliti, kjer se ji je zdelo potrebno. Počasi, previdno ji je po-

tegnil dol tanko svilen perilo, čisto dol in čez noge. Potlej je vztrepetal bd nedopovedljive sle, ko se je dotaknil toplega, voljnega telesa in se za trenutek s poljubom dotaknil njenega popka. In moral je mahoma planiti k nji in se vmešati v mir na zemlji njenega voljnega, negibnega telesa. To je bil zanj trenutek čistega miru, ko si je osvojil žensko naročje.

Ležala je mirno, kakor da spi, še zmeraj kakor da spi. Aktivnost in orgazem sta bila njegova, sama se ni mogla več bojevati zase. Se celo tedaj, ko jo je tesno ovil z rokami, še celo krčeviti premiki njegovega telesa in še tisto, ko je brizgnilo seme vanjo, še tisto je bilo nekakšno spanje, iz katerega se je začela dramiti šele potem, ko je končal in ji je narahlo sopeč obležal na prsih.

Potlej se je začudila, samo nejasno začudila, zakaj vse to? Zakaj je to potrebno? Zakaj se je ob tem vzdignil velik oblak iznad nje in ji prinesel miru? Ali je to resničnost? Je to resnica?

Njeni izmučeni možgani moderne ženske še zmeraj niso mogli počivati. Je to resnica? In dobro je vedela, če se je dala moškemu, da je to resnica. Če pa je pri tem obe obdržala zase, ni bilo nič. Bila je stara; stara na milijone, je čutila. In nazadnje ni mogla več prenašati bremena same sebe. Morala se je dati tistemu, ki jo je vzela. Dati tistemu, ki jo je vzela.

Moški je ležal skrivnostno mirno. Kaj neki čuti? Kaj neki premišljuje? Tega ni vedela. Zanjo je bil tujec, ni ga poznala. Morala je samo počakati, ker si ni smela dovoliti, da bi zmotila skrivnostni mir. Ležal je s telesom na nji, ji z rokami ovijal život in potno telo se je tesno tesno privijalo k njenemu. In pri tem je bil popoln neznanec. Pa vendar ne več nemiren. Se njegova mirnost je bila tolažiljiva.

Tega se je zavedala, ko se je nazadnje vzdignil in se odmaknil od nje. Bilo je, ko da jo je zapustil. V temi ji je potegnil obleko čez kolena in za nekaj trenutkov obstal, ker si je najbrž urejal obleko. Potlej je mirno odprl vrata in odšel ven.

Zagledala je zelo svetel tanek mesec, ki je žarel nad večerno zarjo nad hrasti. Hitro je planila pokonci in se uredila; bila je čedna. Potlej je stopila na prag pred bajto.

Vsa spodnja polovica hoste je bila v senci, skoraj že v temi. Nebo nad njo pa je bilo jasno kot kristalo. Vendar ni dajalo od sebe skoraj nobene luči. Gozdar je prišel proti nji skozi spodnji polmrak in obraz je imel privzdignjen kakor blede liso.

»No, ali greva,« je rekel.

»Kam?«

»S teboj pojdem do vrat.«

Uredil je vse skupaj, kakor je bil vajen. Zaklenil je bajto in prišel za njo.

»Saj ti ni žal, kajne da ne?« je vprašal, ko je stopil vstric nje.

»Ne! Ne! Pa tebi?« je rekla.

»Zaradi tistega? Ne!« je rekel.

Potlej je čez nekaj časa dodal: »Pa kaj, ko je še toliko drugega.«

»Kaj pa je drugega?« je vprašala.

»Gospod Clifford. Pa drugi ljudje. Pa vse komplikacije.«

»Zmeraj je tako. Zate in zame. Zmeraj nastanejo komplikacije.« Še naprej je stopil po mraku.

»Pa ti je žal?« je rekla.

»Po svoje že!« je odgovoril in pogledal proti nebu. »Mislim sem, da je vsega tega že konec. Zda sem pa znova začel.«

»Kaj si začel?«

»Živeti.«

»Živeti!« je ponovila s čudnim drhtenjem.

»Temu se reče živeti,« je dejal. »Ne moreš uiti življenju. In če bi mu hotel pobegniti, bi moral tako rekoč kratko in malo umreti. Če sem torej znova zastavil, pa naj bo.«

Connie sicer ni čisto tako gledala na to, pa vendar...

»Taka je pač ljubezen,« je rekla dobre volje.

»Naj bo kar si že bodi,« je odvrnil.

Molče sta šla po temnečem se gozdu, dokler nista prišla skoraj do vrat.

»Pa me menda ne boš sovražil, kaj?« je rekla zamišljeno.

»Ne, ne,« je odgovoril. In mahoma jo je spet krepko prižel na prsi, s staro, povezujočo strastjo.

»Ne, meni je tako dobro delo, tako dobro. Tudi tebi?«

Poljubil jo je, rahlo rahlo, s toplimi poljubi.

»Ko bi le ne bilo toliko drugih ljudi na svetu,« je rekel oženo.

Nasmehnila se je. Prišla sta do vrat v park. Odprl jih je zanj.

»Ne pojdem naprej,« je rekel.

»Ne! In stegnila je roko, kakor bi mu hotela seči v slovo. Vendar jo je prijel z obema rokama.

»Naj še kdaj pridem?« je vprašala zamišljeno.

»Sel Sel!«

Poslovlila se je od njega in odšla skozi park.

Ostal je zadaj in jo gledal, ko je šla v temo, na bledem ozadju horizonta. Skoraj zagrenjeno je opazoval njeno hojo. Vnovič ga je navezala na ljudi, ko je želel biti sam. Veljala ga je tisto trpko osamljenost moškega, ki si nazadnje ne želi nič drugega več, samo to, da bi bil sam.

Program založbe »Lipa«

Založniški svet založbe Lipa je na svoji seji 12. decembra po temeljiti presoji izdal letošnjega načrta, organizacije knjigotrske mreže, knjižnih oprem, uspeha subskripcije obeh rednih zbirk, stanja zalog in težav, ki so ovirale delo in povzročile nekaj neljubih zamud, razpravljal predvsem o razširjenem programu za prihodnje leto. Izmed del obširnega seznama raznih predlogov je ZS izbral naslove, ki bodo sestavljali kvaliteten in po tematiki ter narodnosti izredno pester knjižni program 1963. Naj omenimo samo nekatere avtorje in naslove knjig, kajti del je še v pripravi in v postopku reševanja avtorizacij. Domači avtorji bi bili med drugimi (katerih imena bomo javili pozneje): Miroslav Košta, Tone Svetina, Mimi Malenšek, Marta Grom, Bogomir Magajna in France Bevku; tujo literaturo pa zastopajo za sedaj: James Fenimore Cooper IZVIDNIK IN PERRIJA, John A. Keel MED ČAROVNIKI IN FAKIRJI, Han Suyin GORA JE MLADA, Jack Kerouac NA CESTI, Angelo Colleoni KROŠNJA NAD REKO, Jack Oleck MESSALINA, Charles Knickerbocker DINASTIJA ZDRAVNIKOV, André Soubiran LJUDJE V BELEM (ponatis na željo mnogih, ki so po razprodaji hoteli kupiti to znamenito delo v dveh zelo obsežnih knjigah!), Stendhal PARMSKA KARTUZIJA IN KNJIGA O LJUBEZNI, Jean Rousset BURNO ŽIVLJENJE BERLIOZA, André Salmon BURNO ŽIVLJENJE MODIGLIANIJA (ali: Clemente Fusero IL ROMANZO DI MODIGLIANI), Upton Sinclair ROMANJE LJUBEZNI, Tibor Dery NEDOKONČANI STAVEK, Sigrid Undset OLAV — AUDUNOV SIN, Willard Motley POTRKAJ NA VSKA VRATA, Françoise Sagan ČEZ MESEC, LETO DNI, A. J. Cronin JUDEŽEVO DREVO IN HIŠA LABODOV, Graham Green SREDI STRAHOT, Franz Werfel VERDI, ROMAN OPERE, Robert Traver ANATOMIJA MORILCA in Hans Fallada VOLK MED VOLKOV.

Sergeanne Golon

Na pritožbo opatinje

Odlomek iz romana v dveh knjigah »Angelika«, ki bo marca 1963 izšel pri založbi LIPA v Kopru

Pred sodišče sta stopila najprej dva meniha v belem, za njima štiri redovnice in končno dva frančiškana v rjavi raševinasti halji.

Predsednik Masseneau je vstal.

»Gospodje, začenjamo najdelikatnejši del razprave. Kralj, branilec Boga in cerkve, nas je postavil za razsodnike pri čarovniškem procesu in zato smo dolžni razskriti pričevanja, ki naj rimskega oficijalu očitno dokazujejo, da se je gospod Peyrac pokajal s Satanom. Predvsem gre za tretjo točko, ki pravi...«

Sklonil se je, da bi prebral besedilo.

... ki pravi, da s hudičem povezana oseba, imenovana resnični obsedene, poseduje nadnaravno telesno moč in oblast nad duhom in telesom drugih oseb. Zvedel pa smo naslednja dejstva.

Ceprav je v veliki dvorani vladal kar rezek mrz, si je Masseneau obrisal pot z obraza, nato pa z rahlim zatikanjem bral naprej:

... Prejeli smo pritožbo opatinje ženskega samostana iz Saint-Léandra v Auvergnu. Sporočila nam je, da je neka novinka, ki je pred kratkim prišla v samostan in bila vse dostej zgednega življenja, začela kazati znamenja demonske obsedenosti, kot vzrok le-te pa je navedla grofa de Peyraca. Priznala je, da jo je bil grof nekaj zapeljal v grešne naslade in da jo je kes zaradi te grehne pripeljal v samostan. Toda tudi v samostanu ni našla miru, kajti ta človek jo je še naprej zapeljeval na daljavo in jo brez dvoma uročil. Nekoliko pozneje je prinesla obvestilo in izpovedala, da ji ga je vrgel čez samostansko obzidje neznanec, po postavi podoben grofu de Peyracu, ki pa je bil brez dvoma kak demon, kajti ugotovljeno je bilo, da je bil omenjeni plemič ob istem času v Toulouseu. Omenjeni šopek je takoj povzročil čudne pojave v vsem samostanu. Nekatero redovnico so mučila neobičajna in opolzka zamaknenja. Ko so se ovedle, so pripovedovale o šepavem vragu, ki jih je navdal z nadčloveško naslado, brž ko se je pojavil, in v njihovih telesih vžgal nepomirljiv ogenj. Seveda pa je novinka, ki je povzročila ves ta nered, živela v stanju skoraj nemehne zamaknenosti. Končno je prestrašena opatinja iz Saint-Léandra obvestila svoje predstojnice. Ker se je prav tedaj začel preiskovalni postopek proti gospodu Peyracu, je pariški kardinal nadškof poslal zapisnik o teh dogajanjih meni. Pred nami stoje redovnice iz tega samostana, da jih zaslišimo.«

Masseneau se je sklonil čez pult in spoštljivo nagovoril eno izmed sklonjenih oglavnic.

»Sestra Carmencita de Méreocourt, ali prepoznate v tem človeku tistega, ki vas preganja na daljavo in ki vam je vrgel, smešno in diabolčno čarovniško vabilo?«

Oglasil se je patetičen alt:

»Prepoznavam svojega edinega gospodarja!«

Angelika je v strogem oblačilu vsa začudena ugledala topli, čutni obraz lepe Spanke.

Masseneau se je odkašljajal in v očitni zadregi nadaljeval:

»Sestra, mar si vendar niste izbrali tega svetega oblačila, da bi se posvetili izključno Gospodu?«

»Hotela sem ubežati podobi svojega preganjalca. Zaman. Sledi mi celo v posvečene hrame.«

»In vi, sestra Louise de Rennefonds, ali prepoznate tistega, ki se vam je prikazal v prizorih delirija, ki ste mu bili podvrženi?«

Mlad, tresoč se glasek je izjavil: »Da... da, mislim. A tisti, ki sem ga videla, je imel roge...«

Po dvorani je zadonel smeh in neki mlad pisar je zaklical:

»Ha, gotovo mu je zrasel kak rog, ko se je toliko časa dolgočasil v Bastilji!«

Angelika je bila vsa rdeča od jeze in ponižanja. Sele ko se je spremjevalka dotaknila njene roke v opozorilo, naj bo hladnokrvna, se je obvladala.

Vse doslej je njen mož kazal nadčloveški pogum. Posrečilo se mu je, da je govoril mirno, čeprav ni mogel ves čas zadrževati prirojene posmehljivosti, ki pa očitno ni pridobila naklonjenosti sodišča in tudi ne občinstva.

Joffrey je brez dvoma namerno obračal hrbet svoji nekdanji metresti. Ali jo je sploh opazil?

Sestra Carmencita, ki se vse do tega trenutka ni premaknila, je stopila nekaj korakov proti obtožencu. Stražarji so jo obstopili in jo potisnili nazaj.

Nenadoma so vsi zagledali, kako se je čudoviti obraz španske madone spremenil, se skrivil, se spuščil. Za hip je bila podobna peklenskemu pridu.

Usta so se ji odpirala in zapirala kakor ribi, ki pada na suho. Potem je redovnica naglo ponela roko k ustom. Zobje so se ji stisnili, oči obrnile, bela pena se ji je prikazala v ustnih koticah in ji začela vreti iz ust.

Desreg je zmedeno planil na noge. »Poglejte jo! Ze začenja! na vrsti je veliki prizor z milnimi mehurčki.«

Toda surovo so ga zgrabili in ga odvlekli iz dvorane.

Ta edini krik ni zbudil nobenega odmeva med sopečo množico, ki je prepadeno strmela v prizor pred seboj.

Kriči so stresali nuno po vsem telesu. Omahujoč je stopila nekaj korakov proti obtožencu. Menihi so ji zastavili pot. Tedaj je obstala, vzdignila roke k redovniški oglavnici in jo z odsekantimi gibi začela vtiči v glave. Obenem se je vedno hitreje vrtela okrog sebe.

Stirle menihi so planili nanjo in jo skušali obvladati.

Morda se je niso upali zagrabit do volj odločno ali pa ji res, niso bili kos, kajti izvijala se jim je kakor jegulja z neverjetno spretnimi prijemi izkušene borilke ali resnične akrobatinje.

Potem se je vrgla na tla, se plazila in zvijala kakor kača ter se nekajkrat po vrsti zmuznila menihom pod haljo in med noge, da jih je zvrnila na tla. Delala je nesramne kretnje in jim skušala privzdigniti raševinaste halje. Dvakrat ali trikrat so se ubogi menihi zavili po tleh in obležali v vse prejško dostojnem položaju. Stražarji, ki so z odprtimi usti strmeli v zmešnjava meniških halj in čepic, niso upali posredovati.

Končno se je obsedenki, ki se je vrtela in zvijala v vseh smerih, posrečilo znebiti škapulirja in nato še halje, da je v sivo zeleni svetlobi v sodnji nenadoma zraznala svoje veličastno lepoto, popolnoma golo telo.

Trušče je bil nepopisen. Ljudje so tuili in niso mogli nehati. Nekateri lo hoteli ven, drugi so hoteli videti.

Castivreden uradnik v prvi vrsti je vstal, potegnil s sebe svojo togo in skočil na oder kar v telovniku in kratkih hlačah. Togo je najprej vrgel Carmenciti na glavo, potem pa se mu je posrečilo zakriti vso nesramežljivo divjakinjo.

Pod vodstvom svoje predstojnice so se naglo vzdignile tudi sestre, ki so sedele zraven Angelike. Napravili so jim prostor, ker so spoznali usmiljenje iz bolnišnice. Obstopile so Carmencito in jo z vrvicami, ki so jih privlekile od koga ve kje, povezale kakor klobaso. Potem so odšle kot v procesiji in odnesle s seboj svoj pečec in plen.

Tedaj je iz podivjane množice zadonel oster krik:

»Poglejte, hudič se smeje!«

Joffrey de Peyrac, ki se mu je ves prizor odigral skoraj pred nogami, se je zares smejal na vsa usta.

Dr. Lev Mataje — PEDIATRIJA: Mladinska knjiga v Ljubljani je založila učbenik, ki je kratek oris celotne pediatrije. Namenili so ga študentom in študentkam medicinske sestre in za otroške negovalke. Knjigo je opremil inž. Branko Simčič.

France Planina — ŠKOFJA LOKA Z OKOLICO, POLJANSKA IN SELSKA DOLINA: V novi zbirki založbe Mladinska knjiga SLOVENSKE POKRAJINE sta izšli prvi knjižici izpod peresa Franceta Planine. Obe knjižici je opremil Boris Kos. Avtor je v njuji zdel podroben opis pokrajine in znamenitosti, tekst pa dopolnjujejo lepe fotografije naravnih lepot in znamenitosti znamenitih stavb.

Dr. Lev Mataje — PEDIATRIJA: Mladinska knjiga v Ljubljani je založila učbenik, ki je kratek oris celotne pediatrije. Namenili so ga študentom in študentkam medicinske sestre in za otroške negovalke. Knjigo je opremil inž. Branko Simčič.

France Planina — ŠKOFJA LOKA Z OKOLICO, POLJANSKA IN SELSKA DOLINA: V novi zbirki založbe Mladinska knjiga SLOVENSKE POKRAJINE sta izšli prvi knjižici izpod peresa Franceta Planine. Obe knjižici je opremil Boris Kos. Avtor je v njuji zdel podroben opis pokrajine in znamenitosti, tekst pa dopolnjujejo lepe fotografije naravnih lepot in znamenitosti znamenitih stavb.

Dr. Lev Mataje — PEDIATRIJA: Mladinska knjiga v Ljubljani je založila učbenik, ki je kratek oris celotne pediatrije. Namenili so ga študentom in študentkam medicinske sestre in za otroške negovalke. Knjigo je opremil inž. Branko Simčič.

France Planina — ŠKOFJA LOKA Z OKOLICO, POLJANSKA IN SELSKA DOLINA: V novi zbirki založbe Mladinska knjiga SLOVENSKE POKRAJINE sta izšli prvi knjižici izpod peresa Franceta Planine. Obe knjižici je opremil Boris Kos. Avtor je v njuji zdel podroben opis pokrajine in znamenitosti, tekst pa dopolnjujejo lepe fotografije naravnih lepot in znamenitosti znamenitih stavb.

Dr. Lev

veletrgovsko podjetje
EXPORT - IMPORT • K O P E R
NABREŽJE JUGOSLOVANSKE MORNARICE 1a,

S SAMOSTOJNIM OBRATOM AVTO-MOTO SERVIS KOPER, VELEBLAGOVNICO »DOM« KOPER, POSLOVALNICO »MODA« KOPER, »BRANKA« PORTOROŽ TER S POSLOVALNICAMI AVTOMATERIALA V KOPRU IN UMAGU SE ŠE NADALJE PRIPOROČA SVOJIM POTROŠNIKOM IN VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM!

DELOVNI KOLEKTIV ŽELI VSEM SVOJIM POSLOVNIM PARTNERJEM IN POTROŠNIKOM VSO SREČO IN OBILO DELOVNIH USPEHOV V LETU 1963!

Splošna plovba

PIRAN

OPRAVLJA LADIJSKE PREVOZE S SODOBNIMI TOVORNO-POTNIŠKIMI LADJAMI PO VSEM SVETU — DELOVNI KOLEKTIV SE PRIPOROČA ZA NADALJNJA NAROČILA! — VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE ŽELI SREČNO NOVO LETO 1963!

LADJEDELNICA PIRAN

OPRAVLJA

VSA POPRAVILA NA VEČJIH IN MANJŠIH LADJAH TER GRADI PO NAROČILU NAJRAZLIČNEJŠE LADJE ZA POTNIŠKI IN TOVORNI PROMET

INVESTITORJEM

SE ZAHVALJUJE ZA NAKLONJENOST IN ZUPANJE — DELOVNI KOLEKTIV ŽELI VSEM OBČANOM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM SREČNO IN USPEŠNO NOVO LETO 1963!

TRGOVSKO PODJETJE

SOČA Koper

želi svojim odjemalcem v novem letu mnogo sreče in zadovoljstva! V svojih poslovalnicah ima vedno bogato izbiro tekstila in raznega industrijskega blaga.

SLIKARSKO-PLESKARSKO PODJETJE DEKOR - PLAST KOPER

Vam nudi:

- ☆ vsa slikarska in pleskarska dela, polaga plastične mase, podolit, gume, linolej itd.
- ☆ strešne izolacije s plastično maso, izolacije fasad itd.
- ☆ vsa dekoracijska in črkoslikarska dela, napise iz plastične mase, diapozitive itd.
- ☆ Kolektiv želi srečno in uspehov polno novo leto 1963 vsem svojim komitentom ter vsem delovnim ljudem!

PIVOPROMET IZOLA

želi vsem gostinskim in trgovskim podjetjem še mnogo uspehov v novem letu!

☆☆
Vsem občanom kliče srečno novo leto!

TRGOVSKO PODJETJE

TOBAK KOPER

želi vsem delovnim ljudem mnogo uspehov in sreče v novem letu 1963!

Podjetje zalaga trafike, gostinsko in trgovsko mrežo s tobačnimi izdelki in drobnimi bazar-skimi okraski

OBRTNO PODJETJE

STEKLO

IZOLA

želi vsem občanom vesele novoletne praznike!

EMBALAŽNI SERVIS K O P E R

izdeluje za trgovska in industrijska podjetja vse vrste embalaže

Sprejema nova naročila

Vsem delovnim ljudem želi srečno novo leto!

TEHNOBOR KOPER

prodaja vse vrste gradbenega materiala, kovinsko galanterijo, sanitarije, električne in radijske aparate

Oskrbuje podjetja in privatna gospodinjstva na obalnem področju s premogom in drvmi, ki jih dostavlja na dom!

Vsem občanom želi srečno novo leto!

TRGOVSKO PODJETJE

NUDI

JESTVINA KOPER

PO NAJNIŽJIH CENAH VSE VRSTE PREHRAMBENIH ARTIKLOV DELOVNI KOLEKTIV

ISKRENO ČESTITA K DOSEŽENIM USPEHOM IN ŽELI SREČNO NOVO LETO VSEM SVOJIM ODJEMALCEM TER DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE!

DELOVNIM LJUDEM

NAŠE DOMOVINE ŽELI OB NOVEM LETU 1963 VSE NAJBOLJŠE ZA SREČO IN BLAGOSTANJE KOLEKTIV

PIRANSKIH SOLIN P O R T O R O Ž

ODJEMALCEM

PA SE PRIPOROČA ZA NAKUP MORSKE SOLI TIPA »PIRAN«, FINE MLETE SOLI, KRISTALNE IN BIOSALIRANE SOLI, SOLI ZA KOŽARSTVO IN DENATURIRANE ŽIVINSKE SOLI

Splošno trgovsko podjetje POSTOJNA

ISKRENO ČESTITA VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM K DOSEŽENIM USPEHOM IN VOŠČI VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE SREČNO NOVO LETO 1963!

GOSTILNA PRI LAZARJU SKOČJAN PRI KOPRU

priredi na večer pred novim letom veselo silvestrovanje. Priskrbljena pristna domača črna in bela vina, topla in mrzla jedila. Godba bo igrala vso noč!

Vsem želi srečno in veselo novo leto!

Novoustanovljeno kemično obrtno podjetje

PERLA PIRAN

proizvaja loščila za čevlje in parket ter koncentrat in ekstrakt varekine

Gospodinjam in vsem potrošnikom priporoča svoje kvalitetne izdelke

Ob novem letu pošilja svoja prisrčna voščila vsem svojim poslovnim prijateljem ter vsem delovnim ljudem Jugoslavije!

Obrtna delavnica S O K PIRAN

vošči vsem občanom in vsem svojim odjemalcem
SREČNO NOVO LETO!

☆☆

Proizvaja prvovrstne brezalkoholne pijače: kokto, oranžado, limonado in druge

KOLEKTIV GRADBENEGA PODJETJA

Gradnje Postojna

VOŠČI VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM IN OBČANOM SREČNO IN USPEHOV POLNO NOVO LETO 1963 TER SE PRIPOROČA INVESTITORJEM ZA VSE VRSTE GRADENJ, KI JIH OPRAVLJA SOLIDNO IN V DOLOČENIH ROKIH

DELOVNI KOLEKTIV
TRGOVSKEGA PODJETJA

»Timav«

Hrpelje-Kozina

ISKRENO ČESTITA

K DOSEŽENIM USPEHOM IN VOŠČI SREČNO NOVO LETO VSEM OBČANOM TER VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE!

SVOJIM CENJENIM STRANKAM SE ŠE NADALJE TOPLO PRIPOROČA!

DELOVNI KOLEKTIV PREHRAMBENE INDUSTRIJE

Začimba Portorož

Z OBRATOM
Sudest
V GRADIŠČU

ČESTITA K DOSEŽENIM USPEHOM VSEM GOSPODARSKIM ORGANIZACIJAM — — — VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM TER VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE VOŠČI SREČNO IN USPEHOV POLNO NOVO LETO 1963!

PREDELUJE, SORTIRA, SUŠI, MELJE, MEŠA, EKSTRAHIRA, PRAZI IN EMBALIRA SADJE IN ZELJAVO, GOZDNE SADEŽE, ZDRAVILNA ZELIŠČA, DOMAČE IN TUJE ZAČIMBE, ČAJE, KAVOVINE IN ETERIČNA OLJA

Gostišče RIVIERA PIRAN

vošči vsem občanom ter vsem svojim gostom
srečno novo leto!

Na Silvestrovo priredi ples z vso noč trajajočim programom. Igral bo »Trio« iz Pirana. Preskrbljena topla in hladna jedila, dobra istrska bela in črna vina.
Rezervacija 500 din s konsumacijo.

Iskra Sežana

proizvaja

vse vrste radijskih in transistorskih sprejemnikov tipov: »Triglav«, »Tivoli«, »Planica«, »Soča«, »Bohinje«, »Bled« — — — Odlična kvaliteta, okusna oblika in solidne cene

☆☆☆

Delovni kolektiv iskreno čestita k doseženim uspehom ter želi vsem delovnim ljudem Jugoslavije SREČNO NOVO LETO 1963!

OBČINSKI
LJUDSKI ODBOR

OBČINSKI
KOMITE ZKS

OBČINSKI
ODBOR SZDL

OBČINSKI
ODBOR ZB NOV

OBČINSKI
KOMITE LMS

OBČINSKI
SINDIKALNI SVET

Sežana

čestitajo k doseženim uspehom vsem delovnim kolektivom — Ob novem letu 1963 želijo vsem občanom in vsem delovnim ljudem Jugoslavije veselo praznovanje!

KOLEKTIV TOVARNE IGRAČ MEHANO TEHNIKA IZOLA

ČESTITA K DOSEŽENIM USPEHOM VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM!

VSEM OBČANOM IN VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE ŽELI
SREČNO NOVO LETO!

Splošno steklarstvo BRANKO POPOVIČ KOPER

želi vsem občanom srečno in veselo novo leto!

TRGOVSKO PODJETJE

Maurica IZOLA

IMA VEDNO NA ZALOGI BOGATO IZBIRO VSEH VRST INDUSTRIJSKIH IZDELKOV. SOLIDNA POSTREŽBA, NIZKE CENE!

...

DELOVNI KOLEKTIV ŽELI VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE, DA BI BILI V LETU 1963 SREČNI IN DA BI DOSEGLI ŠE VEČJE DELOVNE USPEHE

AVTOTURISTIČNO PODJETJE

Slavnik-Koper

s svojimi poslovalnicami

v KOPRU, PORTOROŽU, PIRANU, SEŽANI, LJUBLJANI, ZAGREBU in na REKI čestita vsem gospodarskim organizacijam k doseženim uspehom in želi vsem delovnim ljudem Jugoslavije SREČNO NOVO LETO 1963!

S svojimi udobnimi avtobusi ter tovornim prometom po inozemstvu in domovini se še nadalje priporoča — Opravlja vsa generalna, srednja in servisna popravila vseh vrst vozil — Servis: TAM, DKW in VW, turistična dejavnost, potvalni uradi, menjalnice

Avtopodjetje

Transport ILIRSKA BISTRICA

opravlja tovorni in avtobusni promet

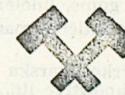
Delovni kolektiv želi vsem občanom srečno novo leto 1963!

Gostišče

Na postaji LUCIJA PRI PORTOROŽU

želi vsem cenjenim gostom in občanom srečno in zadovoljno novo leto!

Priporoča se za obisk!

KOLEKTIV

Rudnika Sečovelje

ČESTITA

GOSPODARSKIM ORGANIZACIJAM
K DOSEŽENIM USPEHOM
IN ŽELI
VSEM DELOVNIM LJUDEM
SREČNO IN ZADOVOLJNO
NOVO LETO 1963!

DELOVNI KOLEKTIV
PRESKRBOVALNEGA PODJETJA

Snežnik

ILIRSKA BISTRICA

ČESTITA DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE K DOSEŽENIM USPEHOM IN ŽELI SREČNE IN VESELE NOVOLETNE PRAZNIKE!

GROSISTIČNO IN DETAJLISTIČNO TRGOVSKO PODJETJE

ILIRIJA

ILIRSKA BISTRICA

SE PRIPOROČA VSEM ODJEMALCEM TER ZAGOTAVLJA, DA SE BO ŠE NADALJE TRUDILO USTREČI VSEM ŽELJAM POTROŠNIKOV! OB NOVEM LETU 1963 ŽELI DELOVNI KOLEKTIV VSEM MNOGO SREČE IN VELIKO USPEHOV PRI DELU!

**DELOVNI KOLEKTIV
KOMBINATA KONZERVNE INDUSTRIJE**

DELAMARIS IZOLA

- ★ ČESTITA K DOSEŽENIM USPEHOM IN ŽELI VSEM SVOJIM
- ★ POTROŠNIKOM ŠIROM PO JUGOSLAVIJI TER VSEM DELOVNIM
- ★ KOLEKTIVOM SREČNO NOVO LETO 1963!

KOLEKTIV
LESNEGA PODJETJA

MALA OPREMA IZOLA

SE ŠE NADALJE
PRIPOROČA
ZA SVOJE SOLIDNE
MIZARSKE IZDELKE

PODJETJE IZVAŽA
IN DELA
ZA DOMAČI TRG

OB NOVM LETU
ČESTITA
K DOSEŽENIM
USPEHOM
IN ŽELI
DELOVNIM LJUDEM
VESELE PRAZNIKE!

TRGOVSKO PODJETJE

PRESKRBA Sežana

ŽELI VSEM SVOJIM ODJEMALCEM
IN POSLOVNIM PRIJATELJEM SREČNO
NOVO LETO 1963!

SPLOŠNO OBRATNO PODJETJE SEŽANA

OPRAVLJA

VSA OBRATNIŠKA DELA, NOVOGRADNJE IN
ADAPTACIJE, IZDELUJE KOTLE ZA ZGANJE-
KUHO, OPRAVLJA PLESKARSKA DELA
V NOVIH GRADNJAH IN ZASEBNIH STA-
NOVANJH

KOLEKTIV
ŽELI VSEM OBČANOM SREČNO NOVO
LETO 1963!

Kraški zidar Sežana

izdeluje najrazličnejše gradnje po sodobnih pro-
jektih, po naročilu in okusu investitorjev

☆☆☆

Kolektiv čestita k doseženim uspehom in vošči
vsem delovnim ljudem vesele novoletne praznike!

HOTEL CENTRAL PORTOROŽ

želi vsem bralcem

»Slovenskega
Jadrana«

ter vsem občanom
srečno in veselo
NOVO LETO 1963

ter vabi
na silvestrovanje
31. decembra 1962!

KOMUNALNA BANKA KOPER

S SVOJIMI EKSPOZITURAMI

v Ilirski Bistrici, Piranu, Sežani in v Postojni
čestita vsem svojim komitentom
k doseženim uspehom in vošči srečno
in uspehov polno novo leto 1963

Tovarna pletenin Sežana

izdeluje najmodernejše trikotažne pletenine za
moške, ženske in otroke

Kolektiv želi srečno novo leto in še nadaljnjih
uspehov pri delu!

GRADIMO PO ŽELJAH IN NAROČILU INVESTITORJEV NIZKE IN
VISOKE GRADNJE — SODOBNA MEHANIZACIJA NAM OMOGOČA
KAKRŠNAKOLI GRADBENA DELA V POSTAVLJENEM ROKU IN
SOLIDNO — INVESTITORJEM SE PRIPOROČAMO!

GRADBENO PODJETJE

STAVBENIK

Z GRADBENIMA SEKTORJEMA
V LJUBLJANI IN KOPRU

☆☆☆

DELOVNI KOLEKTIV PODJETJA ISKRENO ČESTITA VSEM GOSPO-
DARSKIM ORGANIZACIJAM K DOSEŽENIM USPEHOM!

☆☆☆

DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE ŽELI MNOGO SREČE
V NOVM LETU!

IZOLA

KMETIJSKA ZADRUGA

K R A S Sežana

s svojimi obrati vošči vsem svojim članom ter
vsem delovnim kolektivom srečno novo leto ter
želi še nadalje mnogo gospodarskih uspehov!

☆☆☆

Vsem svojim članom in zainteresiranim gospo-
darskim organizacijam se priporoča za sodelo-
vanje pri pospeševanju sodobnega kmetijstva!

Potrošnikom električne energije v rajonih: Sežana, Postojna, Ilirska
Bistrica, Pivka, Hrpelje, Kozina, Divača, Podgrad in Kubed ter vsem
delovnim ljudem Jugoslavije želi srečno in uspešno novo leto 1963

KOLEKTIV

ELEKTRO-SEŽANA Sežana

SREČNO NOVO LETO

in še mnogo nadaljnjih uspehov želi vsem
delovnim ljudem Jugoslavije

kolektiv tovarne LESONIT

ILIRSKA BISTRICA

Priporoča svoje izdelke:

- ☆ lesanit plošče — trde, poltrde in extra trde
v raznih širinah, debelinah in dolžinah
- ☆ lesanit plošče — gladke, rebraste in karirane
v različnih barvah
- ☆ melanit plošče — v več kot 40 barvah in imi-
tacijah

RIŽANSKI VODOVOD

KOPER

vošči vsem občanom
vesele
novoletne praznike
in želi
še nadaljnjih uspehov
pri delu!

Cenjenim
gostom
in
vsem
delovnim
ljudem
želi
srečno
novo leto
1963
restavracija

MALALAN
SEŽANA

FRUCTUS KOPER

Podjetje Fructus, naš edini izvoznik sadja in zelenjave na Koprskem, ima razpredene svoje poslovne niti po vsej naši domovini. Svoje poslovne enote in odkupne centre ima v naslednjih krajih Jugoslavije: v Ljubljani, Divači, Celju, Mariboru, Ljutomeru, Zagrebu, Valjevu, Subotici, Beogradu, Gračanic in Splitu ter centralno skladišče in odkupni center v Kopru. Zaradi hitrega razvoja industrije na obalnem področju, ki je vplivalo na padec kmetijske proizvodnje, je podjetje usmerilo velik del svoje dejavnosti na področje Vojvodine, južne Srbije in druge pomembne kmetijske predele Jugoslavije.

Podjetje je odkupilo letos približno 12.500 ton najrazličnejšega sadja in zelenjave. Pa to količino razbijmo na posa-

mezne važnejše vrste sadja in zelenjave.

Odkupili so:

češenj	okrog 1000 t
marelj	okrog 1500 t
sliv	okrog 1600 t
jabolok	okrog 1100 t
krompirja	okrog 1500 t
zolja	okrog 1200 t
drugega sadja in zelenjave	okrog 4600 t

Razen jabolok, krompirja in fižola so 70% odkupljenih količin izvozili v razne evropske države. Največ sadja so v glavnem izvozili v svežem, delno pa v zmrznjenem in predelanem stanju. Mnogo odkupijo tudi orehov, ki jih stolčejo v jedra in ustrezno sortirajo ter izvozijo za drage devize.

Podjetje zaposluje v sezoni odkupa in predelave mnogo delovne sile in s tem rešuje tudi problem zaposlitve v krajih, kjer ima svoje poslovne enote.

Podjetje Fructus si poleg ostale svoje dejavnosti močno prizadeva za napredek in razvoj sadjarstva na obalnem in kraškem področju koprškega okraja. V kooperaciji s kmetijskimi zadrugami je začelo gojiti plantažne nasade jagod in višenj. Do sedaj imajo že delno rodnih ca. 15 hektarov japer in Izola. Prav tako imajo god pri kmetijski zadrugi Kot tudi nekaj poskusnih nasadov jagod na Štajerskem. Na področju Kozine imajo zasajenih tudi 17 hektarov višenj. V planu imajo, da bodo te površine v kratkem povečali na kozin-

skem področju na 100 hektarov. Prizadevajo si, da bi v kooperaciji s kmeti in zadrugami te površine plantažnih nasadov jagod in višenj še nadalje in stalno širili, kajti to so drago plačani izvozni pridejki. Za lažjo doseg te naloge so si organizirali tudi lastno drevesnico.

Podjetje ima važno vlogo tudi pri preskrbi potrošnikov s sadjem in zelenjavo na obalnem področju. Svoje zelenjavne trgovine ima v Kopru, Izoli, Piranu in Portorožu. Med turistično sezono postavljajo na vseh važnejših krajih svoje stojnice, ki nudijo našemu potrošniku in turistu vse vrste sadja in zelenjave. Za zadovoljitev potreb potrošnikov in naraščajočega turizma je to dejavnost v zadnjem času še povečalo.

Preteklo soboto je podjetje odprlo v Kopru v Kidričevi ulici 25 sodobno samopostrežno trgovino s sadjem in zelenjavo ter drugimi delikatesnimi živili. Trgovina bo poslovala non-stop in s celodnevним nedeljskim urnikom. Nedeljski urnik bo zlasti ugoden za naše potrošnike in turiste, ki si ob nedeljah želijo sadja. Trgovina je zelo okusno opremljena ter ima sodobne hladilne naprave, skladišče in pakirnico, mali pisarniški prostor, vse potrebne sanitarije s toplo in mrzlo vodo ter garderobo za uslužbence. V trgovini je že sedaj v zimski sezoni zelo bo-

V obratu v Kozini (na sliki), ki ima sodobno opremo za razpecljevanje, kalibriranje in razkoščičevanje sadja, predelujejo predvsem goriške in istrske češnje. V tem obratu predelajo letno v pulpe in druge polizdelke 3-4.000 ton sadja.

gata izbira vseh vrst sadja in zelenjave, sadnih sokov, raznih delikatesnih živil, alkoholnih in brezalkoholnih pijač in še mnogo drugih prehrabnih artiklov. Pri podjetju pravijo, da bodo imeli v tej trgovini na izbiro nad 1000 artiklov.

Podoben obrat imajo v Razkrižju pri Ljutomeru. V njem se stekajo tržni viški češenj iz Štajerske in pretežni del tega sadja iz Srbije. Na sliki vidimo veliko skladovalnico sodov polnih pulpe na obratu v Razkrižju. Zgornja slika prikazuje razkoščičevanje češenj na sodobnem stroju na predelovalnem obratu v Kozini.

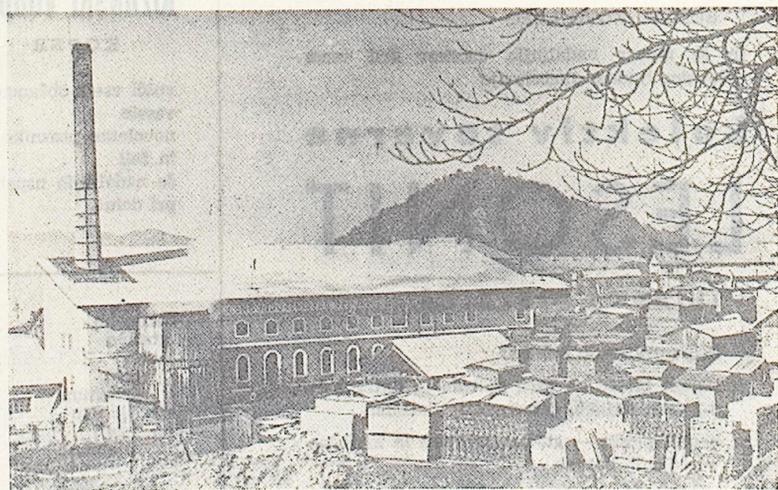
Pogled v novo samopostrežno trgovino v Kopru, ki jo je podjetje Fructus odprlo preteklo soboto v Kidričevi ulici 25. Iz slike je zelo jasno razvidno, kako je trgovina bogato založena ter ima velik obisk že prve dni svojega poslovanja. V tej trgovini je na izbiro potrošniku nad 1.000 raznih prehrabnih artiklov.

Delovni kolektiv trgovskega podjetja Fructus Koper iskreno čestita vsem delovnim ljudem Jugoslavije k doseženim uspehom! Vsem občanom ter vsem svojim poslovnim prijateljem želi srečne in vesele novoletne praznike in mnogo delovnih uspehov v novem letu 1963!

LESNA INDUSTRIJA

JAVOR

PIVKA

Obrat lesne industrije Javor Pivka v Postojni

Priporoča:

vezane plošče, panel plošče, plemenite furnirje vseh domačih vrst in eksote, rezan les iglavcev in listavcev, razno embalažo, stolice in razno kosovno pohištvo

Kupuje:

vse vrste hlodovine listavcev za izdelavo furnirjev in hlodovino za luščenje

Naši obrati:

PIVKA, PRESTRANEK, BAČ, POSTOJNA, BELSKO

Poslovalnice:

LJUBLJANA — Cesta Milana Majcna 6, tel. 30-756
ZAGREB — Brače Oreški ulica 15, telefon 72-417
BEOGRAD — Nebojšina ulica 7, telefon 47-634
SPLIT — Špinčičeva ulica 27, telefon 30-90

DELOVNI KOLEKTIV PODJETJA
ŽELI VSEM DELOVNIM LJUDEM FEDERATIVNE
SOCIALISTIČNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE KAR
NAJVEČ OSEBNEGA ZADOVOLJSTVA IN DE-
LOVNIH ZMAG V LETU 1963!

Občinski ljudski odbor
 Občinski odbor SZDL
 Občinski komite ZKS
 Občinski komite LMS
 Občinski sindikalni svet
 Občinski odbor ZB NOV

POSTOJNA

ČESTITAJO

VSEM GOSPODARSKIM IN DRUŽBENIM ORGANIZACIJAM K DOSE-
 ŽENIM GOSPODARSKO-POLITIČNIM USPEHOM!

★ ★ ★

VSEM OBČANOM POSTOJSKE KOMUNE ŽELIJO USPEHOV
 POLNO NOVO LETO 1963!

SREČNO IN USPEHOV POLNO
 NOVO LETO 1963 ŽELITA DELOVNA
 KOLEKTIVA

ZAVAROVALNICE PIRAN

V PIRANU

IN

ZAVAROVALNICE POSTOJNA

V POSTOJNI

POSKRbite ZA VARNOST VAŠEGA
 PREMOŽENJA Z ZAVAROVANJEM!

IZKORISTITE UGODNOSTI ŽIVLJENJ-
 SKEGA ZAVAROVANJA — NAJSO-
 DOBNEJŠEGA NAČINA VARČEVANJA

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE
 IN POJASNILA!

Delovni kolektiv gostinskega podjetja

TRIGLAV Koper

- ★ s hotelom v Kopru in depandansami v Rižani in Žusterni vošči vsem
- ★ svojim gostom in vsem delovnim ljudem Jugoslavije mnogo sreče
- ★ v letu 1963 in veliko delovnih uspehov!

Občinski ljudski odbor HRPELJE

z vsemi društvenimi in političnimi organizacijami

hrpeljske komune želi občanom

SREČNO NOVO LETO!

GOSTINSKO
 PODJETJE

GALEB Koper

s svojimi obrati hotel »GALEB«, kavarno »LOŽA«, restavracijo »TAVERNA«, bifejem
 »VIPAVKA« in bifejem v Semedeli želi vsem svojim obiskovalcem ter vsem delovnim
 ljudem srečno in veselo ter uspehov polno 1963. leto!

CENJENIM GOSTOM SE TOPLO PRIPOROČAMO ZA OBISK!

Delovni kolektiv kovinskega podjetja

LIV

Postojna

želi srečno in uspehov
 polno novo leto 1963

Vsem svojim poslovnim prijateljem
 priporoča delovni kolektiv
 svoje renomirane kovinske izdelke

INDUSTRIJA PLASTIČNIH MAS IN UMETNIH SMOL

IPLAS

K O P E R

ČESTITA

VSEM GOSPODARSKIM ORGANIZACIJAM K DOSEŽENIM USPEHOM!
 SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJEM
 IN VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE ŽELI SREČNO IN VE-
 SELO TER USPEHOV POLNO NOVO LETO 1963

DELOVNI KOLEKTIV

KOLEKTIV GOSTINSKEGA PODJETJA

Soča v Ilirski Bistrici

vošči vsem občanom in vsem svojim gostom SREČNO IN VESELO NOVO LETO!
Vsem, ki potujejo skozi Ilirsko Bistrico, se kolektiv priporoča za obisk v vseh svojih gostiščih, ki so ob cesti Postojna—Reka!

SREČNO NOVO LETO

☆☆

1 9 6 3

☆☆

KRAJEVNA
PEKARNA
PIVKA

STANOVANJSKA
SKUPNOST
IZOLA

vošči vsem občanom
srečno novo leto 1963

Občanom
in gostom
SREČNO
NOVO
LETO
1963

GOSTIŠČE
»TURIST«
IZOLA

ORRTNO PODJETJE

INSTALATER
KOPER

- opravlja vsa vodovodna instalaterska dela
- na novih in starih gradnjah. Popravlja stare in montira nove naprave.

VSEM
SREČNO
NOVO
LETO!

KOLEKTIV PODJETJA ZA

PTT promet Koper

Z USLUŽBENCI VSEH POŠT KOPRSKEGA OKRAJA ČESTITA
GOSPODARSKIM ORGANIZACIJAM K DOSEŽENIM USPEHOM
IN ŽELI ŠE BOLJŠE GOSPODARSKE DOSEŽKE V LETU 1963!

Gostinsko podjetje

»PRI RIBIČU«
IZOLA

vabi na silvestrovanje v
prostorih svoje restavracije • Specialiteta: prvo-
vrstne ribe in istrsko
vino!

SREČNO NOVO LETO
— 1 9 6 3! —

Kino Svoboda

V ILIRSKI BISTRICI

ŽELI VSEM SVOJIM
OBISKOVALCEM
SREČNO NOVO
LETO!

Občinski sindikalni svet

INOLA

- ☆ ŽELI VSEM DELOVNIM LJUDEM SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE MNOGO SREČE IN
- ☆ VELIKO DELOVNIH USPEHOV V LETU 1963

Hotel Palace

Portorož

- vabi na silvestrovanje v vse svoje prostore.
- Bogata izbira jedil in pijač — igrajo priznani
- zabavni orkestri.
- VSEM GOSTOM SREČNO NOVO LETO!

Trgovsko podjetje Jadranka Izola

nudi

bogato izbiro
vseh prehrabenihih
predmetov domačega
in tujega izvora

Postrežba solidna,
cene nizke!

Delovni kolektiv

želi
vsem občanom
srečno leto 1963!

Kmetijska zadruga Koper

- ☆ ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM K DOSEŽENIM USPEHOM.
- ☆ VSEM SVOJIM ČLANOM IN VSEM OBČANOM ŽELI SREČNO NOVO LETO!

VSE KMETOVALCE IN SORODNE GOSPODARSKE ORGANIZACIJE VABIMO K
SODELOVANJU ZA NAPREDEK SODOBNEGA SOCIALISTIČNEGA KMETIJSTVA.

KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

„Istra-benz“

VOŠČI VSEM OBČANOM IN
SVOJIM POSLOVNIM PRI-
JATELJEM SREČNO NOVO
LETO!

KROJAŠKA
DELAVNICA
PIVKA

se toplo
priporoča
in želi

SREČNO
NOVO
LETO!

Elektro Koper

Slikoplesk Koper

opravlja soboslikarske, pleskarske in črkoslikarske usluge — — Jamči za
kakovost in izvrši vsa naročena dela v dogovorjenem roku — — Priporoča
se za nadaljnja naročila — — VSEM SREČNO NOVO LETO 1963!

TOVARNA KLJUČAVNIC IN KOVINSKE GALANTERIJE

La-Ma Dekani

ŽELI VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM
IN OBČANOM SREČNO NOVO LETO 1963!

TOPLOVOD
LJUBLJANA
OBRAT KOPER

SE PRIDRUŽUJE
ČESTITKAM
DELOVNIH
KOLEKTIVOV
IN ŽELI USPEHOV
POLNO LETO 1963

- S SVOJIMI SKUPINAMI
- ZA VZDRŽEVANJE
- ELEKTRIČNEGA OMREŽJA
- IN RAZDELJEVANJE
- ELEKTRIČNEGA TOKA
- ŽELI VSEM DELOVNIM LJUDEM
- NAŠE DOMOVINE
- V NOVEM LETU
- NADALJNIH DELOVNIH USPEHOV

Delikatesa Piran

SE S SVOJO VELIKO IZBIRO ŽIVIL IN PIJAČ TOPLO
PRIPOROČA IN VOŠČI SREČO V LETU 1963!

HOTEL JAVORNIK POSTOJNA

- ☆ vabi občane na PRIJETNO SILVESTROVANJE
- ☆ in vsem stalnim in prehodnim gostom želi srečno
- ☆ novo leto 1963!

Kronika Vojkove brigade

Konec marca 1941 se je Vojkova brigada še bolj približala Idriji in zasedla položaje tik nad njo na visokih in strmih gričih nad komisarjato. Tako je brigada blokirala Idrijo z vzhodne strani, medtem ko so na nasprotni strani bili Gradnikovci in enote 30. divizije, ki so med štirinajstodnevno obleganjem Idrije poskušali uničiti sovražnikovo posadko v Spodnji Idriji. Ne bi mogli trditi, da so se Nemci pomirili s takim stanjem, saj so ji nekakrat prizidevali, da bi brigade potisnili od Idrije, kar pa se jim ni nikoli povsem posrečilo. V teh dveh tednih ni bilo miru ne podnevi ne ponoči: neprestano je ropotalo, zdaj na tej, zdaj na oni strani.

Tako je 1. bataljon že 24. marca postavil zasedo med Idrijo in Spodnjo Idrijo. Ta dva kraja sta si komaj štiri kilometre narazen in zato so se Nemci na cesti, ki ju veže, čutili polno polnoma varne. Toda vrag nikoli ne počiva. Ko so se Nemci — nič nujnega — z avtomobilom pripeljali tod mimo, se je najprej oglašila protitankovska puška, sledilo pa ji je ropotanje parizantskih mitraljezov in avtomobila in Nemcev v njem je bilo konec.

Cez dva dni so Vojkovi minirali cesto med Idrijo in Godovcem, zraven pa postavili še zasedo. Kmalu so pripeljali trije avtomobili. Ko se je prvi »spotaknil« na mini, so borci iz zasede jurili, pregnali Nemce in pri tem zaplenili brzostrelko.

Napoved je bilo Nemcem teh »šala dovolj«. Naslednjega dne so zasedli

položja, so prišli do prepričanja, da so Nemci ali belogardisti poslali ženske naprej, da bi ugotovile partizanske položaje in jim o tem poročale. Ko so Nemci zvedeli, kje imajo prosto pot, so izkoristili megle in se prikradli 4. bataljonu za hrbet.

Prvi nemški rafali so ranili komandanta bataljona Mirka Dukiča. Čeprav je bil nemški napad nepričakovan in iz največje bližine, ga je bataljon je odbil. Vendar pa se ni mogel več obraniti na teh položajih, saj so Nemci pritskali nanje s treh strani. Zato so se morali v zelo težavnih razmerah umikati proti Ledinam.

Umik 4. in 3. bataljona je štela posebna skupina borec, pri kateri je ostal tudi bataljonski komisar in namestnik komandanta bataljona. Skupina je štela štirinajst borec, oboro-

STANKO PETELIN

žena pa je bila med drugim tudi s tremi mitraljezi. Skupina je precej časa odbijala frontalne napade Nemcev in belogardistov. Ko pa je sovranski uvlekel, da jim tako ne bo prišlo do živga, je uporabljal drugače taktiko. Na griček, ki je bil nasproti položajev Vojkovec, je postavil več mitraljezov, ki so z dolgimi rafali neprestano zasipali naše bore s svincom. Hkrati pa so se Nemci in belogardistov v več skupinah po gmovju in dolincah pripeljali Vojkovec za hrbet. Takoj nato je sledil njihov jurš, ki so ga našli odbijali s svojimi mitraljezi in ročnimi bombami, dokler je bilo to še mogoče. Po-

ložja pa je postajal vse bolj kritičen. Najprej je padel mitraljevec. Ko je nato opazil črtni komisar Pero Pome, je prišlo do živga. Zagrabil mitraljez in pričel nabijati po Nemcih, ki so bili vse bliže in bliže. Komisar bataljona Vinco Flandija je najprej zalučal proti Nemcem obe bombi, ki ju je imel, nato pa je z rafalom iz brzostrelke podri nekega Nemca, ki se je v zvezi z temu nevarno približeval, in pričel streljati še po drugih sovranskih vojakih. Zraven njega je stal Franc Kovačič-Tarzan in z bombami obmetaval Nemce in belogardiste, ki se kljub hudim izgubam za partizanski ogenj niso kaj prida zmenili. Konec je se je ugotovilo, da so bili pijani.

Tako je položaj postal nevzdržen. Umakniti se je bilo treba. Borci so proti Nemcem spustili še zadnje rafale in odrgli še zadnje bombe, nato pa so zdrsli v globel in se med drevjem in grmovjem izmakli nemškimi rafalom. Skupina je svojo nalogo izvršila: oba bataljona sta se medtem več ali manj srečno umaknila in zasedla nove položaje na Ledinah. Skupina, ki jim je omogočila umik, pa je bila zdesetkana, saj je od štirinajstih borec ostalo samo pet živih, izgubila pa je tudi vse tri mitraljeze.

Naslednjega dne, 28. marca, so se Nemci spet pojavili pred Ledinami. Bilo jih je kakih 300. Borba je trajala ves dan, toda proti večeru so se le moralno vrniti v Idrijo. Vojkovi so jih zasledovali in zasedli spet stare položaje na Gori nad Idrijo.

Prvega aprila je 30. divizija pričela z odločnim napadom na Spodnjo Idrijo. Močne detonacije partizanskih granat in min so noč in dan odmevale po idrijski kotlini. Tedaj so naši

tudi na Goro privlekli havbico in težki minometalec in z njima obstreljevali nemške položaje v Idriji.

Minerji Vojkove brigade so ponoči vkopali mine na cesto med Idrijo in Spodnjo Idrijo. Nemški soferji tega niso niti najmanj pričakovali. In kaj se je zgodilo? Prvi kamion je ves razbit obšel ob cesti, drugi kamion pa je hotel uti, toda prehitelo so ga kroglice težke brede iz partizanske zasede.

Nemcem v Idriji je pričelo primanjlovanje municije, zakaj vse zveze z zunanjim svetom so bile že deset dni prekinjene. Prišlo je tako daleč, da so jim s padali oskrbovali municijo in drugo opremo. Na pomoč pa so idrijski posadki prihiteeli tudi belogardisti iz sosednjih postojank. Ko je bataljon na Gori pričakoval izmeno, so borci opazili, kako se jim približuje kolona vajokov s klobuki na glavah. Prihajala je iz smeri Vehnars. Mogoče bi se jim to zdelo sumljivo, če ne bi vedeli, da tudi v bataljonu, ki jih naj bi zamenjal, precej borec nosi klobuke. Kolona se je pod hribom razdelila v dve skupini: prva je šla v desno, druga v levo. Sele ko je zapokalo, so naši zvedeli, na čem so: to so bili belogardisti iz Vehnars, ki so poskušali na prevaro zavzeti položaje Vojkove brigade. Njihova nakana pa se ni posrečila: vrniti so se morali tja, odkoder so prišli, enega med njimi pa so vojkevi celo ujeli.

Obleganje Idrije je bilo konec šele 4. aprila, ko so prišle vesti o nemških pripravah na novo ofenzivo proti partizanskemu osvojenemu ozemlju. Sprito tega so brigade morale pohiteti na nove položaje, da bi spet — kot že tolikokrat doslej — preprečile nemške nartre.

Med briškimi griči je posijalo sonce

Zadnje dni aprila 1946 je Kardelj vodil našo delegacijo v Pariz na zasedanje sveta zunanjih ministrov. Ustavili so se tudi v Ljubljani. Briška delegacija je odnesla v Ljubljano zahtevo Briccev, naj zastopa njihovo neomajno zahtevo. 29. julij je pomenil začetek odločitve. Nanj so se tudi Brici pripravljali, tako da so poskušali kar največjemu številu dežel, ki so sklepale mirovno pogodbo z Italijo, dopovedati svoje zahteve.

»Upamo, da bo zastopstvo zavezniške Norveške, Nizozemske, Brazilije, Etiopije, Nove Zelandije, Českoslovaške, Poljske, Bele Rusije, Ukrajine, Avstralije, Sovjetske zveze, Francije, Indije... podprlo upravičeno zahtevo Jugoslavije in s tem daljo zadoščeno velikanskim žrtvam in nadočloveškemu trpljenju našega naroda za skupno zmago Združenih narodov.«

Hkrati, ko so jim pošiljali svoje resolucije, so se Brici šajali v Števerjanu, Vipolžah, Vedrišanu, Medani... Zahtevali so brezpogojno priključitev k Jugoslaviji. Le tako bi obravnavali, utrdili in nadalje razvijali demokratske pridobitve NOB, poglabljali in utrjevali bratstvo med sosednimi narodi, si zavarovali najosnovnej-

še življenjske pogoje. Na zborovanjih so govorili proti razcepitvi Primorske in proti internacionalizaciji Trsta.

Zavezniška policija je demonstrante razganjala. Govornike je zapirala in jih je nato sodišče obsojalo, češ da so govorili proti civilni policiji in da so se udeleževali nedovoljenih manifestacij. Če bi bila zavezniška vojska

MILKO ŠTOLFA

uprava tiste dni dosledna, bi morala pozopret in obsoditi zaradi takih »zločinov« skoraj vse primorsko ljudstvo. Zagovornikom plebsicita bi na ta način olajšali delo.

9. avgusta so se italijanski fašisti in nacionalisti pripodili v Gorico in slavili njeno »osvoboditev« v prvi svetovni vojni. Ogorčeno ljudstvo je prirejalo protimanifestacije in tako odgovorilo na fašistično izzivanje.

Civilna policija in njeni gospodarji so začeli s Slovenci in italijanskimi antifašisti ravnati tako, kakor bi bili najhujši sovravniki. Brskali so po domovih, iskali so orožje. Med divjanjem fašistov so mirno gledali, kako le-ti uničujejo slovenske zastave in imo-

vino slovenskih ljudi. Mirno so gledali, kako so fašisti pretepalili in grozili slovenskim in italijanskim antifašistom. Še več: civilni policisti se niso izneverili svojemu poreklu, tudi sami so pomagali fašistom.

V tistih dneh fašističnega divjanja so se opogumili tudi nekateri briški gospodarji. Nič več niso upoštevali kolonskega sindikalnega gibanja in sporazumov, pač pa so pošiljali civilno policijo, naj rubi pri njihovih kolonah, v Marmorju so tako n. pr. prišli h Gramnarju, kolono gospe Bianche Cosalich, odpeljali kravo, kakor je to že pri nacifašistih v navadi.

Pogajanja o mirovni pogodbi, zlasti še o razmejitvi, so Brici spremljali z deljenimi občutki. Tri črte so priznavale Italiji Gorico in slovenske vasi Števerjan, Podgoro, Pevno, Oslavje. Edino črta sovjetskega predstavnika je bila — potegnjena onkraj Brd, čeprav je Molotov že pristal na delitev po francoskem predlogu. Zahodnjaki so torej ponovno zarežali v živo slovensko telo, sovjetski stalinistični voditelji pa izdali.

Najbolj so se bali za prihodnost vasi, ki so bile odstran črte. Števerjancev, ki so se v NOB med briškimi vasi morda najbolj odločno in najbolj zagrinjzo borili proti fašizmu in nacizmu, se je lotevalo malodušje. Spet bodo fašisti razgrajali, spet bodo baroni ljudem odvzemali sad njihovih žuljev. S kakšnim veseljem so po osvoboditvi sprejeli vest o agrarni reformi v Jugoslaviji, s kakšnimi neželjenimi čustvi so govorili o načrtu jugoslovanske ustave in jo imeli za svojo! Lepo plačilo za boj, lepa prihodnost jih čaka. In ta prihodnost se jim je ponujala na vsakem koraku. Fašisti so začeli po Gorici divjati z nezmanjšano ihto. Uničevali so vse, kar je bilo slovenskega, kar je bilo partizanskega.

Čas je tekel in 10. februarja so podpisali mirovno pogodbo. Brici so vedeli, da jih jugoslovanski narodi niso zapustili, da jih Jugoslavija ne bo zapustila zaradi njihovega boja, zaradi skupnega boja proti fašizmu. Pričakovali so uveljavitev mirovne pogodbe in v priključnem delu so se pripravljali na normalno življenje. Tedaj, proti koncu meseca so okraj v Brdih razpustili. Ostali so še krajevni ljudski odbori po vaseh. Ti so začeli poslovati, kakor bi bili že združeni.

Na Dobrovem so prvi mislili na slavne dni in na tiste, ki so padli za svobodo, za Jugoslavijo. Že pred priključitvijo so jim sredi vasi postavili mogočen spomenik. Spomenik, ki je prvi v Brdih pričal o boju, o slavi in izpolnjenem hrepenenju.

Tja do jeseni, ko je grozdič že začelo zoreti v briških vinogradih, ko je obilna sadna letina obetala lep zaslužek, je dozorel tudi čas, ko je iznenada prišlo. Mirovna pogodba je bila uveljavljena. Angleški tanki so se spustili z vinskih gričev. Z njimi so šli policisti in vsi, ki so ljudstvo nekaj desetletij preganjali. Z njimi je šla sila zatiranja in za nima je vzbledela svoboda. Vojska brez tankov, vojska, ki se je leta bojevala proti železju z ljubeznijo do domovine, je prinašala trajnost svobode, napredka in življenja.

Tistega dne so pred očmi karabinjerjev na goriških ulicah gorele slovenske knjige. Tri dni so imeli goriški fašisti proste roke. Trije dnevi, ki so se zavlekli, dokler ni zmagala pamet in niso sprevideli, da so sosedje lahko res sosedje.

Tistega dne, ko so angleški tanki zanužali Brda, so začeli veljati v priključnih krajih zakoni, ki so si jih Brici izglasovali s krvjo.

Knjižni program zavoda Borec

ZA LETO 1963

ZBIRKA »VIHARNI CASI«

Gitica Jakopin: Devet fantov in eno dekle

Roman, v katerem so umetniško sugestivno in psihološko poglobljeno opisani resnični dogodki iz jeseni 1941. leta, ko je zaradi izdajstva padla v roke gestapovcev skupina devetih aktivistov in ene aktivistke v Krškem. Vsi so bili ustreljeni kot talci, prvi v Sloveniji. Roman je tako vsebinsko kot oblikovno svež in sodoben. Bil je nagraden s Kajuhovo nagrado za leto 1961.

Rudi Pušenjak: Spomini proletarca

Popularni komandant jurinškega bataljona XV. divizije opisuje svojo težko mladost, beg iz Nemčije v partizane ter številne boje in akcije, ki se jih je udeležil. Bil je eden tistih borec in poveljnikov, ki so na svojih plečih občutili vso težo in veličino osvobodilnega boja, zato so tudi njegovi spomini sveži, neposredni, polni dinamike in poguma. Zaradi svoje razgibanosti in borbenosti bodo še posebej dobrodošli mladim bralcem.

Anton Millč: 22.000 km od Kragujevca do Kragujevca, I. del

Izredno zanimivi in dragoceni spomini iz prve proletarske brigade. Avtor je bil eden od rečnih Slovencev, ki so bili borci te enote od njene ustanovitve. Bil je komandir posebne čete pri Vrhovnem štabu, s Prvo proletarsko brigado je preživel prvo in drugo sovravno ofenzivo in se pozneje vrnil v Slovenijo. Njegovo delo je avtentičen dokument o delovanju Slovencev v Srbiji med narodnosvobodilno vojno.

Stane Suštaršič: Kovači lepših dni

Avtor se je leta 1942 pridružil partizanom na Dolenskem in Notranjskem. Zaradi svoje iznajdljivosti in hrabrosti je postal namestnik komandanta bataljona. Udeležil se je pohoda XIV. divizije na Stajersko. Proti koncu vojne je bil v Serčevski brigadi, osvoboditev pa je dočkal na Koroskem. Njegovi spomini dajejo posebno vrednost bogata osebnostna doživetja in živahno pripovedovanje.

Aleksander Vojnovič: Beli bregovi Pohorja

Povest opisuje eno od epizod iz bojev Pohorskega odreda, težke dni zimske ofenzive leta 1944, ko se odred po zaslugi partizanskega obveščevalca — nemškega žandarija — za nekaj dni prižaji blizu nemških položajev, toda izven obroča. Nemci udarijo v prazno. Tik pred koncem hajke pa padeta v roke Nemcev partizanski sodelavci, ki edini vesta, kje se nahaja odred. Po dinamičnosti in napetem zapletu partizani osvobodijo ujeti dekleti in se spretno umaknejo uničenju.

Alojz Ravbar: Iz viharnih dni

Zanimive zgodbe iz osvobodilne vojne, ki so nastale na osnovi resničnih dogodkov in avtorjevih osebnih doživetij, ki so partizani po Dolenskem, Gorenjskem in Primorskem. Junaki teh zgodb so partizanski obveščevalci, kurirji in diverzanti, avtorjevo pero pa seže tudi v nasprotni tabor, med belogardiste in v koncentracijsko taborišče. Z dogodki bogata vojna stvarnost je zgovernca že sama po sebi. Pisec verno sledi dogajanju, posega pa tudi v notranje doživlje svojih junakov.

Katja Spur: Slepa v pregnanstvu

Dokumentarna pripoved o družini Lize Taljan, ki so jo Nemci 1941. leta z mnogimi drugimi slovenskimi družinami izselili iz Stajerske. Poslali so jih v Drvar, kjer so bili priča četniški vstaji, nato pa so živeli visoko v bosanskih hribih. Kmalu so se morali vrniti na Hrvaško, naselili so jih v okolici Koprivnice, v krajih, kjer so se stalno menjavali ustaši in partizani. Liza, čeprav slepa, je postala partizanska obveščevalka, požgali so ji dom, moža pa nekajkrat obsodili na smrt. V velikem strahu in pomanjkanju vsi dočakajo konec vojne in se srečno vrnejo domov.

ZBIRKA »DOKAZI«

Stanko Petelin: Kronika Vojkove brigade

Kronika je sestavljena na podlagi razpoložljivega arhivskega gradiva pa tudi na osnovi pričevanj preživelih borec in lastnih avtorjevih doživetij. Čeprav je delo dokumentarno, je privlačno tudi kot branje, saj se pred bralci vrstijo izredno zanimivi in dramatični vojni dogodki, podobe borec, komandantov in komisarjev, delo obveščevalcev, terencev in vseh drugih, ki so sodelovali z brigado.

Mile Pavlin: V ognju in snegu

Dokumentarno delo o tragediji tretjega bataljona Prešernove brigade na Goreljeku na Pokljukah, kjer je v decembru 1943 padlo okrog 80 partizanov. Partizani so bili izdani in so jih Nemci preselili v Lovčevem hotelu. Obkoljeni so se uskušno branili in prizadeli Nemcem občutne izgube. Ti dogodki na Pokljuki so dolgo ostali uganka. Deloma so jih še pred vojno razjasnili vosovci, deloma so se razjasnili šele po vojni. Delo je napisano na osnovi izjav udeležencev borbe in na osnovi ohranjenih dokumentov.

Črtomir Sinkovec: Oblaki nad sončno deželo

Kronika je posvečena vasi Vojsko, njeni zgodovini, zlasti obdobju med NOB, ko so prebivalci teh krajev skoraj v celoti sodelovali s partizani ter za osvoboditev doprinesli velike človeške in materialne žrtve. Na tem področju so se zadrževale tudi pomembne politične ustanove. Zaradi njih in zaradi ugodnega geografskega položaja je bilo Vojsko znano križišče partizanskih poti na Primorskem.

Emil Sovdat: Tam, kjer teče bistra Zilja

Pisec teh spominov je bil koroški partizan. Opisuje življenje kurirjev na Koroskem, aktiviste, obveščevalce, avstrijske partizane v zimi 1944/45, ko je na Karavankah zapadlo nekaj metrov snega in so za več mesecev izgubili vsako zvezo s tovariši na Gorenjskem. Bili so brez hrane, neprestano so jih zasledovali Nemci in mnogi partizani so padli. Delo se zaključuje z majem 1945, ko so partizani na veliko razočaranje aktivistov in prebivalcev morali zapustiti osvobojeno Korosko.

Jože Peskar: Preko Dolomitov na Stajersko

Avtor se je maja 1942 pridružil partizanom na Dolenskem in se kmalu nato udeležil pohoda II. grupe odredov preko Notranjske in Gorenjske na Stajersko. Kot mitraljevec se je udeležil mnogih bojev na Notranjskem, Gorenjskem in Stajerskem. V borbi na Borovljah je bil ranjen, njegova enota pa razbita. Vrnil se je na zdravljenje na Dolensko. Njegovi spomini so živo in zanimivo pričevanje o ljudeh in dogodkih, ki že postajajo zgodovina.

Milko Štolfa: Med briškimi griči je posijalo sonce

Upor proti okupatorju, ki je v Brdih tlel vse čas od njegovega prihoda, se je razplamtel ob zlomu stare Jugoslavije in zlasti po kapitulaciji Italije. Kronika opisuje najvažnejše politične in vojaške dogodke v Brdih pred in med vojno, delovanje žena in mladine v NOB, sodstvo, zdravstvo in prosveto, konec vojne, prihod Anglo-američanov, obisk mednarodne komisije in končno priključitev k Jugoslaviji. Kronika Brd je del zgodovine vsega jugoslovanskega ljudstva in njegovega boja za priključitev k matičnemu narodu.

KNJIGE IZVEN ZBIRKE

France Filipič: Pohorski bataljon

Druga izpopolnjena izdaja knjige o Pohorskem bataljonu je plod sedemnajstletnega raziskovalnega dela. V njej so obsevnije dokumentirane vse bataljunske akcije, poudarek pa je na zadnji borbi, kateri je bataljon do zadnjega moža padel. Delo je obsevnije poglavlje analiza političnega in vojaškega položaja na Stajerskem leta 1941/42, v povezavi z vseslovenskim osvobodilnim gibanjem.

Matevž Hacc: Ljudje na prelomnici

Znani partizanski pripovednik v tem obsevnem delu opisuje dogodke in razmere na Notranjskem leta 1942, delovanje prve ljudske oblasti na osvobojenem ozemlju in prvo italijansko ofenzivo. Junaki Haccetovih zgodb so kmetje, aktivisti in partizani, pobudniki in nosilci revolucionarne akcije, življenjsko nepotvorjeni in resnični. Zaradi tega značilnosti je delo dragocen dokument revolucionarne dobe.

Vladimir Lakovič: Taborišče smrti (Umetniška mapa)

Mapa vsebuje trideset grafik akademskega slikarja Vladimira Lakoviča, posvečenih človeškemu trpljenju v nemških koncentracijskih taboriščih. Avtor, ki je sam preživel strahote teh taborišč, je ustvaril ciklus pretresljivih podob, ki same zase govore tako prepričljivo, da ne potrebujejo pojasnil. Te risbe so pomemben umetniški dokument iz enega najbolj grozljivih poglavljev polpreteklega zgodovine. Uvod je sprepeval dr. Vladimir Kralj.

STANKO PETELIN

položaje nad Idrijo v smeri proti Godovcu in od tod pregnali našo zasedo. Malo kasneje so se že zapletli v borbo s 3. bataljonom, ki so ga Nemci pričeli obstreljevati z težkimi minometali. Tretji bataljon, da bi se izognil nepotrebnim žrtvam, se je umaknil na Goro. Sovražnik pa je hotel izkoristiti svoj začetni neuspeh do konca. Zato so bataljon zasledovali. To pa jim ni bilo težko, ker je tega dne bilo megleno vreme.

Tretji bataljon je na Gori zasedel položaje na levem križu, medtem ko je bil 4. bataljon na desnem križu. Ni pa bilo neposredne zveze med tema dvema bataljonoma. Sprito tega pa se nihče ni prevzel vzmernirati, zakaj Nemci so bili vseskozi v defenzivi in so jih dostlej še vedno odbili, kadarkoli so jih poskušali potisniti z njihovih položajev nad Idrijo. Tudi zakrat niso se ničesar sumili, ko so med položaji obeh bataljонов opazili neke v črno obtečene ženske. Kmalu zatem pa so se iz neposredne bližine oglašile nemške brzostrelke in šarci. Nihče pa ni poprej videl Nemcev, ki so se iznenada pojavili na njihovem boku in v zaledju. Ko so kasneje ugotavljali, kako se je to moglo zgo-

Oblaki nad sončno deželo

Kljub težavam se je del IX. korpusa v ranem jutru 1. aprila znašel v Mrzli rupi. Odslej je bila edina rešitev — probaj. Za probaj so bile dolocene Gradnikova, Gregorčičeva in Bazoviška brigada, v okviru katerih sta bila dva ruska bataljona. Enote XXX. divizije pa so se že pred tem s številnimi ranjenci srečno prebile na Plivko, Garibaldiinci pa so šli na Banjško planoto.

Te junaške in tvegane odločitve sovravniki ni pričakovali, zato je probaj uspel. Ali najhujše se je šele začelo. Bila je še noč in partizani so vedeli, da sovravniki preži iz vsake hiše, da so povsod nepretrgane zasede in da vsak hip lahko zaropota smrtna pesem iz za obronkov, skal in drevja. Dolga kolona utrujenih partizanov se je pomikala iz Mrzle rupe proti Jelenku in v Benedijske jame, kjer se je začel boj na življenje in smrt. Svinco na toča se je vsula z vpetim na levi in z desne strani. Ko se je kolona zarila v strmino Planince, pa z višim pred njimi in za njo. Prebijati se je bilo treba iz zasede v zasedo. Dokler je partizane štčtili jutranji mrak, je še šlo, z dnem pa se je razvel neprijetni ogenj.

Med skalami in borovci pri Zarobu je Gradnikova brigada krenila proti Vojščici, ruska bataljona proti Zgavcu, Gregorčičeva brigada se je prebijala skozi sovranski obroč na Ogalah in preprečila sovravniku, da bi uničil PK KPS, FNOC za Slovensko Primorje in štab IX. korpusa. Greča za vse je bila, da so bili med vodilji domačini, ki so dobro poznali pot. Vendar so bile izgube precejšnje, najhujše žrtve je utrpel zaščitni bataljon, čeprav je v boju sodeloval več komandni kader in tudi člani obeh vojaških kaser. Zlasti se je izkazal komandant IX. korpusa in sovjetski vojaška mislija. Ranjen je bil vodja te mislije polkovnik Ribabečnik in neki angleški oficir, ki je bil pozneje ujet.

Se huje kot v Gačniku se je bitka razvnela na planoti med Zgavcem in Vojščinarjem. Tu so nastopili vsi tri bataljoni in Nemcem ni dosti pomagali okoli. Ko je zmanjkalo streliva — k sreči tudi sovravniki — so se spopadli na nož. V boj je odločno posegel ruski bataljon. Njihov harmonikar je stal vrh griča, možstvo pa se je zagrizlo v Nemce in jih slednjim pognoal.

ČRTOMIR SINKOVEC

zavezniška letala že naslednjega dne odvrgla najnujnejšo hrano in strelivo. Sovražnik ni več preostalo drugega, kakor da se je 1. aprila začel umikati s polnimi vozovi noropanega blaga in z živino, ki jo je od zadnjega repa izgnal iz gorski hlevov.

Nastala je tišina kakor po strahovnem viharju. Medtem so se brigade na Sentviški gori okrepčale in odpočile. Hitro pa so znova napadle nemško kolono pri Oblazu. Z 20 mitraljezi so ju napadli od dveh strani in se jim v križnem ognju masčevali za številne žrtve. Nemci se niso imeli drugam umakniti, ki v Idrijo, kjer jih je mnogo obležalo za zmerom.

Brigade so se vrnilo nazaj na Vojsko 8. aprila — za njimi je bila Stajerska IX. korpusa.

Tako je šlo ves 1. april od zgodnjih jutranjih ur, ko je na Ogalah kot znamenje splošnega napada zagorela nemška bela raketa, pa vse do pozne noči. Vojaštvo je bilo raztegnjeno čez vso Vojskarsko planoto do robov Gornje in Spodnje Trebuše.

Z nočjo so partizani s pomočjo domačih aktivistov spravili najprej na

Sto in sto je bilo mrtvih... za tisoče in tisoče življenj. Povsod so ležale podobe strašnega divjstva in tudi — bombardiranja.

Bomba, ki je padla na Likarjevo gostilno, je uničila četniški štab, ker so malo prej pripeljali 26 vozov municije, je to še povečalo eksplozijo in ogenj, tako da so mnogi četniki dobesedno zgoreli v stavbi. Drugi pa bežali in krali. Med samim bombardiranjem, ki je trajalo nekaj nad eno uro, je bila velika smrtnost. Po zgodovih pomešani sovravniki in partizani se niso več streljali, pač pa je vsakdo gledal, kako si bo zavaroval glavo pred krogliami z avionov, ki seveda niso utegnili izbrati.

Ko umiku sovravnika so partizani kakor domačini začeli pokopavati žrtve. Koliko src pričakujočih svobodo, je za vedno otrpnilo, koliko življenj je ugasnilo po teh samotnih poljih, gmajnah in gozdovih. Med žrtvami je bilo precej deklet-partizank, ki so jih ujeli, posilili, potem pa ustrelili.

Na cesti pod Kočevšem sta dva šestnajstletna domobranci postrelila videneski talca. Od vseh so bili poznani samo trije: dve dekleti domačinki Ljudmila Kobal in Marija Poljanec in Stanko Skok iz Domžal. Na Krekoviščah so zajeli 22 ranjencev, jih poklali in vrgli v pogorišče, nekateri so umrli kakor žive plamenice...

Posiljavali so dekleta, celo dvajsetletnega otroka; prizanašali niso niti materam. Luke Vrončina so ubili na pragu, ko je onemoglemu partizanu postregel s skodelico mleka. Ubili so seveda tudi partizana. Ista smrt je doletela Tomaža Kobala. Ko je njegov sin zvedel, kaj so Nemci storili z očetom, se je sklenil maščevati. Pobil je več Nemcev in jim odvzel avtomatično orožje.

Nepregledna je vrsta zločinov. Vendar tudi poslednja sovravnikova ofenziva se je končala. Dosegel je najhčeti tistosek tistega, kar je želel doseči po svojih peklenskih nartih.

Od žrtev smo se poslovlili z žalostinko ob skupnem grobu, nato pa zapeli partizansko bojno pesem...

Svoboda se je bližala z naglimi koraki in še so se obetal boji. 4. obletnico ustanovitve OF je IX. korpus slavil na Vojskem. Slavili smo jo v znamenju vinarja, ki ga je v topovi in tanki dvigala IV. armada, slavili v znamenju bojev in rušenja vrste sovranskihvojn postojank.

za kratek čas in razvedrilo

NAGRADNA NOVOLETNA KRIZANKA

NAGRADNI RAZPIS

Za naše bralce smo pripravili prijetno presenečenje — veliko nagradno novoletno križanko. Med reševalce, ki nam bodo poslali pravilno rešitev, bomo z žrebom razdelili nagrade v skupnem znesku 10.000 dinarjev.

1. nagrada: 5.000 dinarjev
2. nagrada: 3.000 dinarjev
3. nagrada: 1.000 dinarjev
4. nagrada: 500 dinarjev
5. nagrada: 500 dinarjev

Rešitev vpišite razločno v lik križanke in pošljite izrezek iz časopisa na naslov: Uredništvo »Slovenskega Jadrana«, Koper, Cankarjeva 1. Pri žrebanju bomo upoštevali vse rešitve, ki bodo na uredništvu do torka, 15. januarja, popoldne. V levi spodnji kot kuverte napišite »NAGRADNA KRIZANKA«. Rešitvam ne prilagajte drugih dopisov ali obvestil. Vsaka rešitev naj bo v posebni kuverti. Koprski reševalci lahko oddajo rešitve v uredništvu.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15														
16							17	18	19					20	21													
22							23							24		25												
26							27							28	29		30											
31							32							33	34			35										
36							37							38	39			40	41									
42							43							44	45			46	47									
48							49							50	51			52	53	54								
							55	56						57	58	59			60									
61	62						63	64	65	66	67	68			69	70	71		72	73	74	75						
76							77	78						79	80				81			82	83					
84														85								86						
87														88	89				90			91	92	93	94			
95														96	97				98	99	100		101	102	103	104		
105														106					107	108	109		110	111	112	113	114	
115														116					117				118	119		120	121	122
123														124					125				126	127		128	129	130
131														132									133					

Vodoravno: 1. stopničast slap, 8. srednjeveški potujoči pevec (popularna Verdijeva opera), 16. in 76. novoletno voščilo uredništva bralcem in sodelavcem, 22. krepko razvit moški, telovadec, 23. ime italijanskega pisatelja Sveva, 24. atomska skupina v organskih kemičnih spojinah, 25. krilo rimske konjenice, 26. drobci nesnage, 27. mongolski vladarski naslov, 28. posoda za kuhanje žganja, 30. židovsko moško ime, 31. nemški fašist, 33. ime in priimek mlade italijanske filmske igralkice, 36. začetnici slovenskega pisatelja (»Visoška kronika«), 37. mestece severozahodno od Rima, znano po znameniti etruski nekropoli, 40. starejši nemški patriotski pesnik (Ernst Moritz), 42. široka filmska projekcija, 44. lovec na šoje, 47. začetniki našega največjega epskega pesnika (Kronanje v Zagrebu), 48. pristanišče v Izraelu, 49. vrsta vrbe (tudi žensko ime), 50. uradna kratica za ZDA, 52. rastlinsko barvilo, 55. razglasi, ki se naglo širijo, 58. veliko sibirsko jezero, 60. britansko oporišče v južni Arabiji, 61. pripovedna pesem, 63. starogrški filozof, ustanovitelj šole cinikov, 69. kratica največje mednarodne organizacije, 71. očka, 73. postava, rast, 84. italijanski futuristični pesnik, nazadnjaški nacionalist (Filippo Tommaso), 85. prehranbena enota, 86. provansalski pesnik, dobitnik Nobelove nagrade leta 1904 (Frédéric), 87. mesto v portugalski pokrajini Alto Alentejo, 88. latinski veznik, 89. staro-židovski kralj, 90. junakinja znane romana danskega pisatelja Nexöja, 92. alkaloid v čaju, 93. ime slovenskega grafika Justina, 95. vrtni v zemljo, 96. hrvaški slikar iz prejšnjega stoletja (Vjekoslav), 99. sprejemljivost za občutke, 101. ime hrvaškega realista Kovačiča, 103. raku podobno obojenje, 105. ločilni veznik, 106. najštevilnejši rod dvokrilcev, 107. znameniti poljski astronom (Nikolaj), 112. deklica, 114. dolžinske mere, 115. začetnici pred leti umrle slovenske pesnice, 116. liker iz višenj, 118. znameniti rimski lirski pesnik satir in od (Placcus), 120. močno raztegljiva tkanina z drobnornato površino, 122. medmet, 123. razstrelivo, ki ga je izumil švedski kemik Alfred Nobel, 125. škotski pesnik in pisatelj zgodovinskih romanov (Walter, »Ivanhoe«), 127. najdaljša jugoslovanska reka, 128. širo morje, 130. reka na Hrvaškem in v Bosni, 131. sodni pisar, 132. prebivalca Anama, 133. območje okoli severnega tečaja.

Navpično: 1. glivica, ki povzroča kisanje, 2. astmatičen bolnik, nadušljivec, 3. vrsta goloba, 4. poljedelka, 5. nasprotnik Semitov, 6. pritrtilnica, 7. turški pesnik iz 17. stoletja, čigar pesmi so v Turčiji še danes zelo popularne

(Omer), 8. kirurški instrument, ki se uporablja v medicini in veterini, 9. avtomobilska oznaka reškega okraja, 10. uloviti, 11. skupina galvanskih členov, tudi odelek topništva, 12. najslavnejši hunski kralj, imenovan »šiba božja«, 13. kos celote, 14. romunski slovnični člen, 15. industrijsko mesto jugovzhodno od Moskve, 17. del umetniškega imena prve slovenske filmske igralkice Ide Kravanja, 18. najvišje božanstvo pri nekaterih indijskih plemenih, 19. okrajšava za »ploščino«, 20. ime mladinske pisateljice Peroci, 21. kiparski vzorec, model, 29. mestece ob ustju Cetine, 30. okrajšava za »in drugo«, 32. najbolj razširjena rastlina, 34. za-

strupitev krvi, 35. nacija, 38. pestrost, različnost, 39. začetnici predsednika zveznega izvršnega sveta, 41. štiriindvajset ur, 43. etiketa, 45. oprijetje z obema rokama, 46. naplačilo, predujem, 51. gorat otok jugozahodno od Skotske v zalivu Firth of Clyde, 53. slavni jugoslovanski izumitelj, ki je deloval v ZDA (Nikola), 54. razum, duševna sila, 56. trojanski plemič, ki je po razrušitvi Troje zbežal v Lacij in ustanovil Rim, 57. skušnjava, 59. najmanjši delec materije, 61. glavna ženska oseba v Hugojevem romanu »Notredamska cerkev v Parizu«, 62. uredba, statut, 63. ime italijanske filmske igralkice Magnani, 64. praočje Semitov, 65. rimski cesar, ki je leta

70. zavzel Jeruzalem, 66. zanimanje, prid, korist, 67. vrsta skladebe, 68. avtomobilska oznaka Trsta, 70. največje ptice, ki pa ne morejo letati, 72. poljedelsko orodje (množ.), 74. arabski žrebec, 75. nečistovanje proti naravi (po hebrejskem mestu Sodomi, ki je bilo leglo nenravnosti), 77. krilati bogovi ljubezni, spremljevalci boga Erosa, 78. tvori, boleči gnoini izpuščaji, 79. moško oblačilo, 80. enaka samoglasnika, 81. ime ameriške filmske igralkice Turner, 82. dojem, 83. okrasek, lepoticje, 91. gorovje v Južni Ameriki, 94. pokrajina v severovzhodni Franciji med rekama Meuse in Renom, 96. prenašalec partizanskih sporočil, 97. raznobarven grudast

različek kremenjaka, 98. preprosta risba, osnutek, 100. vrsta žabe, 102. velika reka na Pirenejskem polotoku, 104. del živalskega telesa, 106. ljubkolvalno ime za mater, 108. reka na sovjetsko-mongolski meji, ki se v Ingodo zliiva v Silko, 109. steza, 110. država v Prednji Aziji, 111. osvežila pijača, 113. stara anglosaška površinska mera, 116. nemški arheolog, znan po svojih študijah o Pompejih (August), 117. kratica za nekdanjo konjsko silo, 119. kemični znak za kalcij, 121. žival z značilnimi klesanci, 124. začetnici našega izumitelja pod 53. navpično, 126. kemični znak za tulj, 129. okrajšava za »circa«, 130. učenje.

KRIZANKA Z IZREKOM

1	2	3	4	5	6	7	8	9	
10					11	12			
13					14				
15					16			17	
18		19		20		21		22	
		23				24		25	
26	27		28		29		30	31	
32		33	34		35		36	37	
38				39		40		41	42
	43				44		45		46
47						48		49	
50			51			52		53	
54			55			56			
57				58		59			

Vodoravno: 1. sovjetsko mesto jugozahodno od Leningrada, skupina koleev v mehanizmu, 15. škodljiva žuželka, 7. gorstvo na efekt, 16. postopač, nesramnež, meji med Evropo in Azijo, 10. angleška okrajšava za »gospodarska veriga v zahodnem delu«, 18. avtomobilska oznaka s Indije, 11. piščalka iz gline, 13. rajevskega okraja, 19. del kole-

KATERI IZMED TREH ODGOVOROV JE PRAVILEN?

1. Kako se imenuje s tujo besedo veda o pečatih: numizmatika — sfragistika — heraldika?
2. Kdo je napisal znameniti roman »Max Havelaar«: Multatuli — Lagerkvist — Nexö?
3. Katero je največje rečno pristanišče na svetu: Astrahan — Montreal — St. Louis?
4. V kateri operi nastopa Canio: Fidelio — Rigoletto — Glumaci?
5. Katerega leta so zarotniki umorili Julija Cezarja: leta 490 pred n.š. — leta 44 pred n.š. — leta 42 pred n.š.?
6. Katera je najmanjša južnoameriška država: Kolumbija — Peru — Urugvaj?
7. Kateri filmski igralec je odigral glavno vlogo v angleškem filmu »Moulin Rouge« režiserja Johna Hustona: José Ferrer — Charles Boyer — Burt Lancaster?
8. Kdo je avtor znamenite slike »Vrtnice izgubljenega sina«: Rembrandt — Holbein — Delacroix?
9. V katerem mestu je znamenita Harvardska univerza: Etonu — Cambridgeu — Oxfordu?
10. V kateri Cankarjevi drami nastopa Kantor: Jakob Ruda — Hlanci — Krali na Retainovi?

sarske dirke, 21. pritrtilnica, 22. egiptovska boginja neba, Ozirisova in Izidina mati, 23. sadni škodljivec, 24. poljsko moško ime, 26. del živalskega telesa, 28. staro ime za plug, 30. velika poljska reka, 32. atiški heroj, po katerem se imenuje vrsta visokih šol, 35. cucelj, 37. departma v jugovzhodni Franciji (glavno mesto Bourg), 38. žgan sladkor, 40. sprimek snega, 42. kratica za »smučarski klub«, 43. afriška pokrajina ob Bengalskem zalivu, 45. glavno mesto južnoameriške republike Kolumbije, 47. hotelska službenka, 48. latinski veznik, 49. sij, močna svetloba, 50. kratica mednarodne organizacije za begunce, 51. sveta ptica starih Egipčanov, 52. enota starorimske vojske; tudi četa prostovoljcev, 54. zemeljski tečaj, 55. sobice na ladjah, 56. pravoslavna verska podoba, 57. predsednik alžirske skupščine, 58. hišni bog starih Rimljanov, varuh domačega ognjišča, 59. neobdelana gmota, tvarina.

Navpično: 1. odstavek v knjigi, del skladbe, 2. mongolski poglavarji, 3. cestni zavoj, 4. pojedina ob slovesu, odhodnica, 5. kratica ameriške zvezne države Minnesota, 6. ravninski travnik, 7. nagel, hiter, 8. zver iz rodu mačk, 9. po Homerju Odisejev oče, 12. drugače, po domače (tuj prislov), 16. enota za merjenje električne kapacitete, 20. dvojica, 22. upanje, 25. kazalni zaimek, 26. nevarna bolezen, 27. vrsta krivulje v matematiki, 29. čebula, 31. glavno mesto Turčije, 33. najmočnejša šahovska figura, 34. tuje moško ime, 36. prodajalna zdravil, lekarna, 39. žensko ime, 41. kemični znak za srebro, 44. predsednik ZAR, 46. ozek pas koprne, ki spaja večje kopenske prostore, 47. morska žival, 53. domača pernata žival.

V štirih stolpcih pod zvezdicami je neka misel.

naročite tudi svojcem in prijateljem v tujini!

UGANKARSKI DROBIŽ

Vodoravno: 1. okusna morska školjka, 8. ameriški pisatelj, ki si je pridobil svetovni sloves z romanom »Sestra Carie« in »Ameriška tragedija«, 9. družabna prireditev s plesom, 10. struja, 11. vrsta rjavorumene barve, 13. pritrtilnica, 14. kemični znak za radij, 15. kosilo, 17. naziv za turško vlado do leta 1918, 18. poljedelsko orodje za ravnanje zorane zemlje, 20. ime velikega francoskega misleca Descartesa, 21. kemični znak za telur, 23. veznik, 24. največja angleška grofija, 26. tovarna avtomobilov v Mariboru, 28. povrtnina, 29. listek z napisom, nalepka, 31. nadomestek za vato, ki se v tankih plasteh uporablja za podlogo obleke.

Navpično: 1. komite, 2. tatinska ptica, 3. mlado govedo, 4. japonska dolžinska mera, 5. otok v srednjem Jadranu, 6. zemljemerec, 7. hodnik s stebrovjem, stebrišče, 12. ameriški filmski komik, ki se je protoslavil v vlogi Andyja Hardyja, 16. mestece v Piemontu, 17. grški bog gozdov, pastirjev in čred, 18. brivska potrebščina,

Mala križanka

1	2	3	4	5	6	7
8						
9				10		
11			12		13	
14			15	16		
			17			
18	19					
20					21	22
23			24	25		
26		27		28		
29			30			
31						

Premikalnica

AHASVER
STONOGA
PRELJUB
ANTISTEN
DADAIST
HIPERBOLA
ARIADNA
BOILEAU

Premikaj gornje besede drugo nad drugo tako, da boš dobil v treh navpičnih vrstah tri velikane francoske književnosti!

ANAGRAM

ANKA I(N) GORAZD...

... sta že prebrala najnovjšo knjigo, ki jo je izdala založba Lipa. Katero?

1	2	3	4
2			5
3			6
4			7
	5		
	6		
		7	

Magični lik

Vodoravno in navpično:

1. smešnica, šaljiv dovtip, 2. poverljivi, zastopnik, trgovski potnik, 3. ruski pisatelj iz prejšnjega stoletja, kritičen realist (Nikolaj Semjonovič), 4. kopaljšče pri Kopru, 5. bikoborec, 6. premogovnik v Bosni, 7. značilno oblačilo, kroj.

Misel na črticah

1. D O — — — — — A J
2. V E L — — — — —
3. — — — — — K — — — — — S T
4. B O — — — — — I J —
5. — — — — — N I K
6. — — — — — A R — —
7. — — — — — E — — — — — V O — T
8. — — — — — A N — — — — — O
9. A V — — — — —
10. P R A T — — — — — I
11. P — — — — — L O — — — — — N E —
12. — — — — — — — — — — — N J A

1. dogodivščina, 2. industrijsko mesto ob progi Celje-Dravograd, 3. pikrost, ostrost, 4. država na Balkanskem polotoku, 5. nekdanji podoficirski čin, 6. pentljast znak, značka s trobojnico, 7. ujezljivost, 8. majhen klavir, 9. popularen slovenski orkester narodne glasbe, 10. sodoben italijanski pisatelj (Vasco), 11. grški polotok, 12. pritok Drave.
- Po vrsti brane dodane črke na črticah dajo misel francoske pisateljice George Sandove.

na kratko

SPREJEM V KOPRU

V počastitev letošnjega praznika Jugoslovanske ljudske armade je minuli petek, 21. decembra dopoldne, priredil komandant garnizona JLA v Kopru podpolkovnik Sime Baričević slavnostni sprejem, ki so se ga med drugim udeležili tudi sekretar Okrajnega komiteja ZKS Jože Božič, predsednik Zveze združenj borcev NOV koprškega okraja Ivan Mavsar, predsednik koprškega občinskega ljudskega odbora inž. Slavko Gaberc, sekretar občinskega komiteja ZKS Zdravko Troha ter drugi predstavniki okrajnih ter občinskih forumov.

NOVO ZAČASNO VODSTVO OSS KOPER

V sredo dopoldne sta se v Kopru sestala plenuma dosedanjih okrajnih sindikalnih svetov Koprja in Gorice in izvolila začasno vodstvo novega združenega okrajnega sindikalnega sveta. Izmed 44

članov novega plenuma so bili izvoljeni za predsednika Marjan Rožič, podpredsednika sta Gabriel Leban in Marija Vogrič ter tajnik Emil Cernetič. Na tem skupnem zasedanju so izvolili tudi 15 članov plenuma v predsedstvo, ki bo iz svoje srede izvolil petčlanski sekretariat OSS.

PRED ZDRUŽITVIJO OKRAJNIM ZVEZ KOPER IN GORICA

Pred Novim letom so se začele v Kopru in Novi Gorici priprave za združitev obeh okrajnih zvez za telesno kulturo. Nova okrajna zveza bo imela 17-članski odbor. Glede strokovnih odborov proučujejo republiški predlog, naj bi bili v prihodnje le pri občinskih zvezah. Na ta način bi se seveda občinske zveze močno okrepile, kar je povsem v skladu z načeli utrjevanja našega komunalnega sistema. Za registracijo tekmovalcev bi pooblastili eno izmed občinskih zvez, medtem ko bi se o sistemu tekmovalj pomenile med seboj občinske zveze. Seveda na področju novega koprškega okra-

ja so stvari dokaj specifične. Ponekod sploh ni občinskih zvez, drugod pa so kadrovske in organizacijske dokaj šibke. Zaradi tega bo seveda potrebno predlog o prenosu strokovnih odborov na občinske zveze najskrbneje proučiti, saj za vse športne panoge to najbrž ne bo mogoče uresničiti. Najbrž bodo potrebne tudi teritorialne reorganizacije. Tako bi lahko na primer športnike hrpelske občine vključili v občinsko zvezo v Sežani. Problematično je ponekod tudi vprašanje povezave društev z občinskimi zvezami, saj so nekatera društva skoraj povsod prepuščena sama sebi. O vseh teh problemih, o katerih se bodo pogovorili predstavniki obeh okrajnih zvez na skupni seji, bomo še poročali.

naročite tudi svojcem in prijateljem v tujini!

OBVESTILO

Prihodnja številka Slovenskega Jadrana bo zaradi no-voletnih praznikov izšla v petek, 11. januarja 1963.

MALI OGLASI

OB VASIH OBISKIH V TRSTU ne izpustite obiska trgovine »MAGLIABELLA« na Corsu Garibaldi št. 11 (Barriera) nekaj korakov od avtobusne postaje. Pri nas boste našli veliko izbiro pletenin, nogavic in perila za dame, gospode in otroke po najnižjih cenah v Trstu. Po-streženi boste v vašem jeziku! Proti izrezku tega oglasa prejmete darilo!

TROSOBNO KOMFORTNO STANOVANJE v Šibeniku ali dvosobno v Zadru zamenjati za podobno v Kopru. — Naslov v upravi Slovenskega Jadrana.

IŠČEM OPREMLJENO SOBO v središču Koprja. Ponudbe sprejema uprava lista pod »1. januar«.

»VESPO« 125 ccm v dobrem stanju prodam. Viktor Ferenac, Ankaran 105.

Vsem cenjenim strankam želi srečno novo leto in se priporoča ženski modni salon »Mary«, Koper, Repičeva ul. 2.

RAZPIS

Osnovna šola Sečovlje pri Portorožu razpisuje

1. DELOVNO MESTO RAČUNO VODJE — Pogoji: srednja ali pa višja ekonomska izobrazba, praksa za samostojno delo, osebni dohodek po pravilniku;
2. UČNI DELOVNI MESTI predmetnega učitelja za matematiko-fiziko, predmetnega učitelja za biologijo-kemijo. — Pogoji: višja pedagoška šola ali ustreznost praksa v tem pouku (z izrednim študijem). Osebni dohodek po pravilniku. Komfortna družinska stanovanj.
3. UČNI DELOVNI MESTI za dva učitelja razrednega pouka. Pogoji: učiteljišče. Osebni dohodek po pravilniku. Komfortno družinsko stanovanje.

Nastop službe po 1. in 2. takoj ali v jeseni 1963, pod 3. pa 1. septembra 1963. — Mesta bodo razpisana do zasedbe. — Prijave ali informacije daje naslov:

Osnovna šola Sečovlje pri Portorožu.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE je izdala novo serijo popularnih romanov ZANE GREYA:

- KRALJICA PAŠNIKOV
- AMERIKANEC NOPHAI E
- POBEGLA REKA

Trije zanimivi pustolovski romani o junakih Divjega zahoda ter o borbah in drznih podvigih prvih pionirjev, ki so prodirali na ameriški Zahod. Knjige dobite v vseh knjigarnah, lahko pa jih naročite tudi pri

DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE
LJUBLJANA, Mestni trg 26

RAZPIS

Komisija za razpis mest direktorjev gospodarskih organizacij občinskega ljudskega odbora Koper

razpisuje

MESTO DIREKTORJA komunalnega podjetja »Komunalni servis« Koper

Kandidat mora izpolnjevati te pogoje:

1. naziv gradbenega inženirja,
2. naziv gradbenega tehnika,
3. oseba z drugo ustrežno izobrazbo.

Prednost imajo kandidati z daljšo prakso in prakso na vodilnih delovnih mestih v gospodarstvu. — Kolkovane ponudbe (s 50 dn državnih taks) je dostaviti komisiji za razpis mest direktorjev pri občinskem ljudskem odboru Koper.

RAZPIS

Upravni odbor Ljudske univerze v Kopru razpisuje mesto

UPRAVNIKA

Pogoji:

Visoka ali višja šolska izobrazba s 3-letno prakso na vodilnem delovnem mestu v podobni ustanovi.

Rok razpisa je do zasedbe razpisane mesta.

Prošnjo je treba dostaviti na naslov Ljudska univerza Koper, Kreljeva ulica št. 5, z navedbo dosedanjih zaposlitev.

ČESTITKA

Cilki in Gerasimu Sindrakovskemu čestitajo prijatelji k rojstvu njune hčerke Vaske.

★

PREKLIC

Podpisani Karel Magajna, Danilo Jelusič in Drago Starc preključujemo kot neresnične izjave, ki smo jih podali o Zdravku Štoki in se mu zahvaljujemo, da je odstopil od kazenskega pregona. Obvezujemo dalje Zdravka Štoka poravnati stroške kazenskega postopka po sodni odmeri.

Sežana, 19. decembra 1962

Karel Magajna, Danilo Jelusič, Drago Starc

Zahvala

Nenadoma in nepričakovano nama je smrt iztrgala iz rok ljubljeno in nikdar pozabljeno hčerko

DOLORES ŠKERJANC

Zahvaljujemo se vsem, ki so jo spremlili na njeni zadnji poti. Vsem darovalcem cvetja in venec ter vsem, ki so nam izkazali sočustvovanje, iskrena hvala. Enako se zahvaljujemo kolektivu Šiviljskega servisa Koper.

Zaluzoč: mama, očka in ostalo sorodstvo.

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

»PRIMORJE« v Ajdovščini

ŽELI SREČNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1963!

VSA PREVZETA GRADBENA DELA OPRAVLJA DELOVNI KOLEKTIV

SOLIDNO IN V DOGOVORJENIH ROKIH

Gospodarska zbornica okraja Koper

želi vsem gospodarskim organizacijam uspešno leto 1963!

CESTNO PODJETJE V KOPRU

želi

ob novem letu vsem porabnikom cest srečno vožnjo!

EXPORT-IMPORT

JADRAN SEŽANA

s samostojnima obratoma

Marmor in Kobilarna Lipica

želi vsem svojim partnerjem

srečno in uspehov polno novo leto 1963

Leto za nami in pred nami

USTAVA DRUŽBENE SAMOUPRAVE

IZ EKSPOZEJA EDVARDA KARDELJA O PREDOSNUTKU NOVE USTAVE

Sportna bilanca koprškega okraja je v preteklem letu dokaj bogata in brez pretiravanja lahko ugotovimo, da smo skoraj v vseh panogah storili korak naprej. To velja zlasti za nogomet, košarko, mali nogomet, atletiko in za vodne športne. Letos so možnosti še večje, saj bomo lahko v novem koprškem okraju s širše perspektive reševali probleme ter z združenimi sredstvi in kadri napravili mnogo več tako za množičnost kakor za kvaliteto. Ogledimo si zdaj stanje in perspektive v nekaterih najvažnejših panogah novega koprškega okraja.

Nogomet: Novi koprski okraj ima zdaj dva zastopnika v slovenski nogometni ligi. Jeseni je zlasti Delamaris dosegel uspehe, ki so vse presenetili. Zal pa smo morali zabeležiti dva incidenta, ki sta pobrala Delamarisovo vrsto dragocenih točk, pa tudi Gorico so oskodovali za dve točki. Na tem mestu ne bomo razpravljali o politični Nogometne zveze Slovenije, ki je očitno naperjena proti obema predstavnikoma koprškega okraja. Lahko rečemo samo še to, da zaveza še ni končana. Na tej točki smo se povrnali, čeprav je ljubljanski Polet sicer v vse skupaj pozabimo. Res je, če bi šlo izključno za točke in za birokratsko pojmovanje pravil, ne bi bilo potrebno toliko hrupa. Toda v tem primeru gre za moralne principe v športu. Če so že Delamaris vzeli točke, sicer se ni ravnal po pravilih, potem bi morali hkrati obsoditi tudi vsa druga dejanja, ki so bila v skladu s pravili, a niso bila v skladu s moralo. Delamaris je bil vsekupar organizacijsko izkušnje, ki je očitno naperjena proti obema predstavnikoma koprškega okraja. Lahko rečemo samo še to, da zaveza še ni končana. Na tej točki smo se povrnali, čeprav je ljubljanski Polet sicer v vse skupaj pozabimo. Res je, če bi šlo izključno za točke in za birokratsko pojmovanje pravil, ne bi bilo potrebno toliko hrupa. Toda v tem primeru gre za moralne principe v športu. Če so že Delamaris vzeli točke, sicer se ni ravnal po pravilih, potem bi morali hkrati obsoditi tudi vsa druga dejanja, ki so bila v skladu s pravili, a niso bila v skladu s moralo.

Rokomet: Na tem področju smo vsakekor dosegli v preteklem letu največji uspeh. Sedanjí koprski okraj zastopa kar pet ekip. V moški ligi so Ajdovščina, Piran in Gorica, v ženski pa Piran in Koper. Uspehi Ajdovščine in Pirana so zadovoljivi, medtem ko ima Gorica premočno izkušnje in se bo težko obrzdati v družbi najboljših. Ženski rokomet pa je žal v stagnaciji, predvsem zaradi nestalnosti ekip. Trenerji bodo morali nujno vključevati v ekipe delavsko žensko mladino, kajti srednješolske odhajajo na študij v Ljubljano in v ekipah nastajajo nenadomestljive vrzeli. Z rednimi zimskimi treningi in v večjo disciplino pa imata tako Piran kot Koper vse možnosti, da spomladi nadoknadita zamujeno in se prerineta v sredo lestvice.

Sicer pa je rokomet zavzel širok razmah tudi v smeri množičnosti. To velja zlasti za bivši gorški okraj, kjer skoraj na vsaki kraji, kjer ne bi delovala rokometna ekipa. Prav bi bilo, da bi bogate organizacijske izkušnje bivšega gorškega okraja prenesli tudi na področje bivšega koprškega okraja.

Obdobja: V tej športni panogi smo obetno nazadovale, saj je Izola neslavno pogorela v republiški ligi. Vzrok neuspeha je nediscipliniranost posameznih igralcev. Prav bi bilo, če bi Izola zgradila bodočo moštvo na mladih igralcih in se držala pravila, naj igra tekme le tisti, ki redno obiskuje treninge. Po drugi strani pa lahko zabeležimo le uspeh pekojskih odbojkarjev, ki so si kljub finančnim težavam priborili mesto v republiški ligi.

O bodočem načinu tekmovanja menimo, da bi moral biti predvsem podroben. Spet bo treba misliti na razne občinske in krajevne lige, saj odbojko igrajo skoraj v vsakem delovnem kolektivu, manjka samo nekdo, ki bi vse skupaj organizacijsko povezal. Na osnovi takih množičnih tekmovanj bi imeli tudi vse možnosti za razvoj kvalitete.

Atletika: Na tem področju smo uresničili dolgoletno željo mladih športnikov in začeli z organiziranim delom Koper in Nova Gorica sta organizirala dve uspešni prireditvi v republiškem merilu, obe mesti pa imata atletsko klub. Zdal gre za to, da oba kluba še bolj organizacijsko in kadrovsko utrdimo ter izpopolnimo naprave v obeh mestih. Koper in Gorica naj postanejo zbirališče mladih talenatov, ki jim je treba omogočiti vsestranski razvoj pod strokovnim vodstvom. Hkrati naj bi začeli le oliko razmišljati o organiziranih oblikah atletike tudi v drugih večjih krajih koprškega okraja, saj so ponekod, kot na primer v Sežani, Postojni, Ajdovščini, Tolminu in še v mnogih drugih krajih že kar lepi posojji. Vsekor moramo čimprej nadoknadi zamujeno, saj so nam po pravici očitali, da imamo v Sloveniji zaradi ugodne klime najlepše možnosti za razvoj atletike, pa smo se te športne panoge zadnji lotili.

Jadranje: V Jadranju smo tudi preteklo leto dokazali, da ne sodimo v vrh samo v domačem merilu, ampak tudi v evropskem. Odlični Fatangel je skupaj s Kosmino spet osvojil prvenstvo distrikta, hkrati pa sta ta dva jadralska zmagala na najbolj množični prireditvi v državi — na Brionih.

Košarka: V košarki smo dosegli v preteklem letu lepe uspehe, saj si je Ilirska Bistrica priborila mesto med šestimi najboljšimi ekipami Slovenije, pa tudi Nanos je dosegel nekaj prav lepih zmag. Podobno kakor za nogomet so tudi za košarko potrebni vsi pogoji, ki jih imamo v našem okraju. Čeprav je košarka v bistvu koprškemu okraju močno razvita, saj imajo močne ekipe razen v Postojni in Ilirski Bistrici tudi v Piranu, Sežani in deloma v Kopru in Izoli. Slabše pa je razvita ta športna panoga v bivšem gorškem okraju. Prav bi bilo, da bi pri bodočem tekmovanju vključevali nekaterih ekip bivšega gorškega okraja v stalno obliko tekmovanja. Samo prilagoditve srečanja ali turnirji ne morejo zagotoviti kontinuitete v neki športni panogi!

NOVO VODSTVO RDEČEGA KRIZA

V ponedeljek je bila v Kopru prva seja novega okrajnega odbora Rdečega kriza, ki so se udeležili odborniki in kot gost podpredsednik republiškega odbora RK za Slovenijo dr. Marjan Ahčin. Novi odbor šteje 21 članov (11 članov je izvolil bivši Okrajni odbor RK Gorica, 10 članov pa bivši Okrajni odbor RK Koper). Sejo je vodil dr. Ivan Kastelic, ki je v svojem govoru poudaril naloge, ki stojijo pred novoizvoljenim odborom. Kot eno najvažnejših nalog je prikazal — pomoč socialnim službam, zato je bil sprejet tudi sklep, da bo v januarju seminar za aktiviste RK, na katerem bodo predvsem seznanjeni o važnosti in vlogo socialnih služb, z delom z mladino i. dr.

Na prvi seji se je konstituiral novi odbor, ki je soglasno izvolil za predsednika dr. Ivana Kastelica. Izvršni odbor RK bo odslej štel 7 članov, nadzorni odbor pa bo imel tri člane.

PROSLAVA DNEVA JLA V IZOLI

Tudi letos so bojevnike organizacije v Izoli proslavile Dan JLA z družabnim večerom vseh terenskih organizacij Zveze borcev. Najzaslužnejši člani udeležencev narodnoosvobodilne vojne pa so dobili pohvale in denarne nagrade. Predstavniki občinskega odbora ZB so obiskali tudi bolne bivše borce.

V soboto pa je bila v Kulturnem domu osrednja slavnostna akademija, na kateri sta govorila kapetan JLA Ivo Lukarič in Vincenzo Buonassisi. Nato je sledil kulturni spored pevskega zbora »Delamaris«.

V počastitev dneva JLA pa je skupina rezervnih oficirjev obiskala osnovne šole in predavala o narodnoosvobodilni vojni.

S ŠKOFJI PRI KOPRU

Zadnje čase je bilo na Škofljah več sestankov množičnih organizacij. Na vseh se je izražala potreba po študiju predosnutka ustave.

Ustanovljena sta bila dva nova odbora SZDL in ZB. Oba sta pripravljena na z dobro voljo prijeti za delo in skupno reševati pereče probleme na vasi. Odbor ZB je sklenil dokončno urediti še nerešene zadeve bivših borcev.

Na sestankih obeh organizacij so prisotni z odobravanjem sprejeli vest, da bo v kratkem postavljena krajevna skupnost. V vasi je mnogo problemov, ki jih lahko rešujejo vaškani sami in so za njihovo rešitev tudi najbolj zainteresirani.

Za združnim domom gradijo stanovanja, namenjena pripadnikom Ljudske milice, ki bodo precej olajšala njihov stanovanjski problem. Pribivalci tega naselja si želijo, da bi se popravila poljska pot skozi Morcetin. Komandant garnizije JLA je prislovi sklenil, da bo v pomoč in pripadalcem upajo, da bo bodoča krajevna skupnost rešila tudi ta problem v svoje korist.

ski regati. Lepe uspehe so dosegli jadralski koprski obale tudi na drugih domačih in mednarodnih tekmovanjih.

V tej športni panogi pa je pereča druga zadeva — to je množičnost. Pod vodstvom izkušnega Fatangela se je usposobilo na raznih težišnih nad 100 mladih jadralkov, ki pa žal nimajo plovilnih objektov, da bi svoje znanje uveljavili. Prav bi bilo, da bi športni in drugi forumi prisloviščili na pomoč in da bi čez zimo zgradili v koprski jadralski delavnici nekaj jadralskih objektov. To bi nam tudi dalo možnost za organizacijo državne prvenstva jadrnic Kadet, ki smo morali odpovedati zaradi pomanjkanja plovilnih objektov.

Veslanje: Spet moramo izreči vse priznanje izolskim veslačem, ki so osvojili več najvišjih mest na državnem in republiškem prvenstvu. Prav pa bi bilo, če bi dobili veslači nekaj več sredstev, da bi si lahko izpopolnili plovne objekte in se udeležili tekmovanj. V preteklem letu smo se nekoliko pomaknili naprej tudi glede razvoja veslanja v Kopru in v Piranu. Letos bi bilo potrebno nuditi Kopru in Piranu še večjo pomoč, saj bi lahko s tremi močnimi obalnimi klubi še bolj razširili množičnost in kvaliteto v tem športu.

Plavanje: Zaradi izredno požrtvovalnega dela funkcionarjev koprškega plavalnega kluba, se je plavanje v koprškem okraju v preteklem letu še bolj razvilo. Pomnožilo so se vrste plavalcev in na republiškem prvenstvu so se Koprčani uveljavili tako v plavanju kakor v vaterpolu. Vse kaže, da bodo dobili do začetka sezone tudi provizorični plavalni bazen. Vsekor bi bilo potrebno v novem okraju razmisliti o načinu tekmovanja, ki naj še bolj razširi to športno panogo. Bazene imata Nova Gorica in Ilirska Bistrica, medtem ko se da za silo organizirati tekme v vseh obalnih mestih in v Mirnu. Čeprav so sicer podnebne razmere dokaj različne, pa bi vsaj med glavno sezono lahko organizirali več tekmovanj kot doslej. Mnogo premalo smo tudi izkoristili pripravljenost plavalnih klubov Hrvaške Istre za srečanja s slovenskimi primorskimi klubi. Po drugi strani bi nujno morali omogočiti vsaj najboljšim plavalcem zimski trening,

Obdelali smo glavne športne panoge, ki jih gojimo na področju okraja. Seveda je razen tega še vrsta drugih panog, ki imajo pogoje za razvoj, zlasti glede na združenje obeh okrajev. Tu je v prvi vrsti namizni tenis, kjer smo se doslej omejevali zgolj na priložnostne turnirje. Nadalje bi lahko bolj razvili kotikanje, saj so na Koprskem prav taki pogoji kakor na Gorškem in tudi med mladino je veliko zanimanje. O kajakaštvu ne bomo govorili, ker je to vezano le na Sočo. Lahko rečemo samo to, da lahko služijo organizacija te športne panoge in sistematičnost marsikomu za zgled. Prav bi tudi bilo, da se ne nekoliko intenzivneje ukvarjati z orodno telovadbo. Toda na tem področju primanjkuje strokovnih in izkušenih voditeljev in zato bi morali najprej rešiti to vprašanje.

Vsekor so nam letos obeta vsestranski razvoj v številnih športnih panogah. Novi koprski okraj ima vse možnosti, da se na športnem področju močno približa ljubljanskemu, mariborskemu in celjskemu okraju, le če bomo znali organizacijsko povezati polet in pripravljenost mladih ljudi.

Člani krožka in osnovni šoli so v začetku šolskega leta izvolili svoje vodstvo in si postavili program dela, ki je bil kar obsežen. V poletnem in jesenskem času, ko je bilo ugodno vreme, so najmlajši jamarji obiskali Cerkiško jezero, kjer so videli požiralnike, ki so v deževnem vremenu nedostopni. Nadalje so obiskali Rakovo dolino in Škocjanske jame pri Divači. Manjše skupine pod vodstvom bolj izkušenih jamarjev so se spustile v 57 m globoko Dvatisočjo in tudi raziskale nekaj doslej neznanih brezen v Rakovi dolini.

V zimskem času, ko se ne bodo mogli spuščati v podzemlje, pa bodo mladi jamarji poslušali več predavanj o kraških zanimivostih doma in po svetu. Predavanja imajo tudi namen, da mladim jamarjem teoretično seznanijo z raziskovanjem podzemeljskega sveta. Prav tako so v načrtu ogledi turističnih jam, kot so Postojnska, Pivka, Otoška in Črna jama.

Navdušenje za jamarstvo je med učenci veliko. Vsi si žele čimveč spuščanja v jame in v brezna.

Ob koncu šolskega leta bo klub organiziral praktičen tečaj o tehniki raziskovanja jam, ki se ga bodo udeležili najbolj prizadevani jamarji. Prav tako bo takrat razstava, kjer bodo jamarji pokazali fotografije in druge podatke o jamah, ki so jih raziskali.

NAD 300 TEKMOVALCEV NA DELAVSKIH ŠPORTNIH IGRAH V KOPRU

V Kopru so se zaključile delavske športne igre koprške občine. Ta prireditve je že tradicionalna. Letos je bila udeležba nekoliko slabša kot prejšnja leta, kljub temu pa je nastopilo nad 300 tekmovalcev. Razveseljivo pa je, da se je kvaliteta izboljšala v primerjavi s prejšnjimi leti. Nastopilo je deset ekip. V malem nogometu je zmagal Vojni odsek pred Primorskim tiskom, v streljanju Tomos pred Vojnim odsekom, v odbojki Slavnik pred Okrajnim higienskim zavodom, v namiznem tenisu Primorski tisk pred Elektro Koper, v šahu pa je bil prvi Tomos pred obrtniki.

V malem nogometu najboljši Delamaris

Funa. V tekmovalcu ekip pa je zmagala Mehanotehnika pred Delamarisom. Na tekmovalcu je postal Remic nov rekord kegljišča. Pri 200 lučajih je namreč podrl 823 kegljev.

NA KRATKO

V Postojni so organizirali dvodnevni seminar za smučarske sodnike. Izpit je opravilo 18 kandidatov, vsi iz Gozdarske šole v Postojni. Novi sodniki so opravili izpit na pionirskem prvenstvu Primorske v tekih in slalomu. Na tem prvenstvu je bil najboljši Matjaž Puc, ki je zmagal v obeh disciplinah.

Po novem tekmovalnem načrtu bo odslej košarkarsko prvenstvo Slovenije v drugi ligi v dveh skupinah: vzhodna in zahodna. V zahodni skupini bo tekmoval tudi postojnski Nanos, možnosti ima tudi Dornberk, če bo zmagal v kvalifikacijah.

Ilirska Bistrica bo igrala v prvi republiški ligi, skupaj s petimi najboljšimi iz lanskega prvenstva in s člani slovensko-hrvaške lige.

Člani krožka in osnovni šoli so v začetku šolskega leta izvolili svoje vodstvo in si postavili program dela, ki je bil kar obsežen. V poletnem in jesenskem času, ko je bilo ugodno vreme, so najmlajši jamarji obiskali Cerkiško jezero, kjer so videli požiralnike, ki so v deževnem vremenu nedostopni. Nadalje so obiskali Rakovo dolino in Škocjanske jame pri Divači. Manjše skupine pod vodstvom bolj izkušenih jamarjev so se spustile v 57 m globoko Dvatisočjo in tudi raziskale nekaj doslej neznanih brezen v Rakovi dolini.

V zimskem času, ko se ne bodo mogli spuščati v podzemlje, pa bodo mladi jamarji poslušali več predavanj o kraških zanimivostih doma in po svetu. Predavanja imajo tudi namen, da mladim jamarjem teoretično seznanijo z raziskovanjem podzemeljskega sveta. Prav tako so v načrtu ogledi turističnih jam, kot so Postojnska, Pivka, Otoška in Črna jama.

Navdušenje za jamarstvo je med učenci veliko. Vsi si žele čimveč spuščanja v jame in v brezna.

Ob koncu šolskega leta bo klub organiziral praktičen tečaj o tehniki raziskovanja jam, ki se ga bodo udeležili najbolj prizadevani jamarji. Prav tako bo takrat razstava, kjer bodo jamarji pokazali fotografije in druge podatke o jamah, ki so jih raziskali.

V. R.

NAD 300 TEKMOVALCEV NA DELAVSKIH ŠPORTNIH IGRAH V KOPRU

V Kopru so se zaključile delavske športne igre koprške občine. Ta prireditve je že tradicionalna. Letos je bila udeležba nekoliko slabša kot prejšnja leta, kljub temu pa je nastopilo nad 300 tekmovalcev. Razveseljivo pa je, da se je kvaliteta izboljšala v primerjavi s prejšnjimi leti. Nastopilo je deset ekip. V malem nogometu je zmagal Vojni odsek pred Primorskim tiskom, v streljanju Tomos pred Vojnim odsekom, v odbojki Slavnik pred Okrajnim higienskim zavodom, v namiznem tenisu Primorski tisk pred Elektro Koper, v šahu pa je bil prvi Tomos pred obrtniki.

V malem nogometu najboljši Delamaris

Funa. V tekmovalcu ekip pa je zmagala Mehanotehnika pred Delamarisom. Na tekmovalcu je postal Remic nov rekord kegljišča. Pri 200 lučajih je namreč podrl 823 kegljev.

NA KRATKO

V Postojni so organizirali dvodnevni seminar za smučarske sodnike. Izpit je opravilo 18 kandidatov, vsi iz Gozdarske šole v Postojni. Novi sodniki so opravili izpit na pionirskem prvenstvu Primorske v tekih in slalomu. Na tem prvenstvu je bil najboljši Matjaž Puc, ki je zmagal v obeh disciplinah.

Po novem tekmovalnem načrtu bo odslej košarkarsko prvenstvo Slovenije v drugi ligi v dveh skupinah: vzhodna in zahodna. V zahodni skupini bo tekmoval tudi postojnski Nanos, možnosti ima tudi Dornberk, če bo zmagal v kvalifikacijah.

Ilirska Bistrica bo igrala v prvi republiški ligi, skupaj s petimi najboljšimi iz lanskega prvenstva in s člani slovensko-hrvaške lige.

S ŠKOFJI PRI KOPRU

Zadnje čase je bilo na Škofljah več sestankov množičnih organizacij. Na vseh se je izražala potreba po študiju predosnutka ustave.

Ustanovljena sta bila dva nova odbora SZDL in ZB. Oba sta pripravljena na z dobro voljo prijeti za delo in skupno reševati pereče probleme na vasi. Odbor ZB je sklenil dokončno urediti še nerešene zadeve bivših borcev.

Na sestankih obeh organizacij so prisotni z odobravanjem sprejeli vest, da bo v kratkem postavljena krajevna skupnost. V vasi je mnogo problemov, ki jih lahko rešujejo vaškani sami in so za njihovo rešitev tudi najbolj zainteresirani.

Za združnim domom gradijo stanovanja, namenjena pripadnikom Ljudske milice, ki bodo precej olajšala njihov stanovanjski problem. Pribivalci tega naselja si želijo, da bi se popravila poljska pot skozi Morcetin. Komandant garnizije JLA je prislovi sklenil, da bo v pomoč in pripadalcem upajo, da bo bodoča krajevna skupnost rešila tudi ta problem v svoje korist.

NOV REKORD KEGLJIŠČA

Kegljaški klub v Izoli je organiziral pokalno tekmovalje posameznikov in sekcij. Med posamezniki je osvojil prvo mesto Pečenko, ki je v kategoriji trikrat dvesto lučajev podrl 2.278 kegljev. Drugi je bil Remic, tretji pa

NA KRATKO

V Postojni so organizirali dvodnevni seminar za smučarske sodnike. Izpit je opravilo 18 kandidatov, vsi iz Gozdarske šole v Postojni. Novi sodniki so opravili izpit na pionirskem prvenstvu Primorske v tekih in slalomu. Na tem prvenstvu je bil najboljši Matjaž Puc, ki je zmagal v obeh disciplinah.

Po novem tekmovalnem načrtu bo odslej košarkarsko prvenstvo Slovenije v drugi ligi v dveh skupinah: vzhodna in zahodna. V zahodni skupini bo tekmoval tudi postojnski Nanos, možnosti ima tudi Dornberk, če bo zmagal v kvalifikacijah.

Ilirska Bistrica bo igrala v prvi republiški ligi, skupaj s petimi najboljšimi iz lanskega prvenstva in s člani slovensko-hrvaške lige.

S ŠKOFJI PRI KOPRU

Zadnje čase je bilo na Škofljah več sestankov množičnih organizacij. Na vseh se je izražala potreba po študiju predosnutka ustave.

Ustanovljena sta bila dva nova odbora SZDL in ZB. Oba sta pripravljena na z dobro voljo prijeti za delo in skupno reševati pereče probleme na vasi. Odbor ZB je sklenil dokončno urediti še nerešene zadeve bivših borcev.

Na sestankih obeh organizacij so prisotni z odobravanjem sprejeli vest, da bo v kratkem postavljena krajevna skupnost. V vasi je mnogo problemov, ki jih lahko rešujejo vaškani sami in so za njihovo rešitev tudi najbolj zainteresirani.

Za združnim domom gradijo stanovanja, namenjena pripadnikom Ljudske milice, ki bodo precej olajšala njihov stanovanjski problem. Pribivalci tega naselja si želijo, da bi se popravila poljska pot skozi Morcetin. Komandant garnizije JLA je prislovi sklenil, da bo v pomoč in pripadalcem upajo, da bo bodoča krajevna skupnost rešila tudi ta problem v svoje korist.

NOV REKORD KEGLJIŠČA

Kegljaški klub v Izoli je organiziral pokalno tekmovalje posameznikov in sekcij. Med posamezniki je osvojil prvo mesto Pečenko, ki je v kategoriji trikrat dvesto lučajev podrl 2.278 kegljev. Drugi je bil Remic, tretji pa

NA KRATKO

V Postojni so organizirali dvodnevni seminar za smučarske sodnike. Izpit je opravilo 18 kandidatov, vsi iz Gozdarske šole v Postojni. Novi sodniki so opravili izpit na pionirskem prvenstvu Primorske v tekih in slalomu. Na tem prvenstvu je bil najboljši Matjaž Puc, ki je zmagal v obeh disciplinah.

Po novem tekmovalnem načrtu bo odslej košarkarsko prvenstvo Slovenije v drugi ligi v dveh skupinah: vzhodna in zahodna. V zahodni skupini bo tekmoval tudi postojnski Nanos, možnosti ima tudi Dornberk, če bo zmagal v kvalifikacijah.

Ilirska Bistrica bo igrala v prvi republiški ligi, skupaj s petimi najboljšimi iz lanskega prvenstva in s člani slovensko-hrvaške lige.

Obdelali smo glavne športne panoge, ki jih gojimo na področju okraja. Seveda je razen tega še vrsta drugih panog, ki imajo pogoje za razvoj, zlasti glede na združenje obeh okrajev. Tu je v prvi vrsti namizni tenis, kjer smo se doslej omejevali zgolj na priložnostne turnirje. Nadalje bi lahko bolj razvili kotikanje, saj so na Koprskem prav taki pogoji kakor na Gorškem in tudi med mladino je veliko zanimanje. O kajakaštvu ne bomo govorili, ker je to vezano le na Sočo. Lahko rečemo samo to, da lahko služijo organizacija te športne panoge in sistematičnost marsikomu za zgled. Prav bi tudi bilo, da se ne nekoliko intenzivneje ukvarjati z orodno telovadbo. Toda na tem področju primanjkuje strokovnih in izkušenih voditeljev in zato bi morali najprej rešiti to vprašanje.

Vsekor so nam letos obeta vsestranski razvoj v številnih športnih panogah. Novi koprski okraj ima vse možnosti, da se na športnem področju močno približa ljubljanskemu, mariborskemu in celjskemu okraju, le če bomo znali organizacijsko povezati polet in pripravljenost mladih ljudi.

Člani krožka in osnovni šoli so v začetku šolskega leta izvolili svoje vodstvo in si postavili program dela, ki je bil kar obsežen. V poletnem in jesenskem času, ko je bilo ugodno vreme, so najmlajši jamarji obiskali Cerkiško jezero, kjer so videli požiralnike, ki so v deževnem vremenu nedostopni. Nadalje so obiskali Rakovo dolino in Škocjanske jame pri Divači. Manjše skupine pod vodstvom bolj izkušenih jamarjev so se spustile v 57 m globoko Dvatisočjo in tudi raziskale nekaj doslej neznanih brezen v Rakovi dolini.

NAD 300 TEKMOVALCEV NA DELAVSKIH ŠPORTNIH IGRAH V KOPRU

V Kopru so se zaključile delavske športne igre koprške občine. Ta prireditve je že tradicionalna. Letos je bila udeležba nekoliko slabša kot prejšnja leta, kljub temu pa je nastopilo nad 300 tekmovalcev. Razveseljivo pa je, da se je kvaliteta izboljšala v primerjavi s prejšnjimi leti. Nastopilo je deset ekip. V malem nogometu je zmagal Vojni odsek pred Primorskim tiskom, v streljanju Tomos pred Vojnim odsekom, v odbojki Slavnik pred Okrajnim higienskim zavodom, v namiznem tenisu Primorski tisk pred Elektro Koper, v šahu pa je bil prvi Tomos pred obrtniki.

V malem nogometu najboljši Delamaris

Funa. V tekmovalcu ekip pa je zmagala Mehanotehnika pred Delamarisom. Na tekmovalcu je postal Remic nov rekord kegljišča. Pri 200 lučajih je namreč podrl 823 kegljev.

NA KRATKO

V Postojni so organizirali dvodnevni seminar za smučarske sodnike. Izpit je opravilo 18 kandidatov, vsi iz Gozdarske šole v Postojni. Novi sodniki so opravili izpit na pionirskem prvenstvu Primorske v tekih in slalomu. Na tem prvenstvu je bil najboljši Matjaž Puc, ki je zmagal v obeh disciplinah.

Po novem tekmovalnem načrtu bo odslej košarkarsko prvenstvo Slovenije v drugi ligi v dveh skupinah: vzhodna in zahodna. V zahodni skupini bo tekmoval tudi postojnski Nanos, možnosti ima tudi Dornberk, če bo zmagal v kvalifikacijah.

Ilirska Bistrica bo igrala v prvi republiški ligi, skupaj s petimi najboljšimi iz lanskega prvenstva in s člani slovensko-hrvaške lige.

S ŠKOFJI PRI KOPRU

Zadnje čase je bilo na Škofljah več sestankov množičnih organizacij. Na vseh se je izražala potreba po študiju predosnutka ustave.

Ustanovljena sta bila dva nova odbora SZDL in ZB. Oba sta pripravljena na z dobro voljo prijeti za delo in skupno reševati pereče probleme na vasi. Odbor ZB je sklenil dokončno urediti še nerešene zadeve bivših borcev.

Na sestankih obeh organizacij so prisotni z odobravanjem sprejeli vest, da bo v kratkem postavljena krajevna skupnost. V vasi je mnogo problemov, ki jih lahko rešujejo vaškani sami in so za njihovo rešitev tudi najbolj zainteresirani.

Za združnim domom gradijo stanovanja, namenjena pripadnikom Ljudske milice, ki bodo precej olajšala njihov stanovanjski problem. Pribivalci tega naselja si želijo, da bi se popravila poljska pot skozi Morcetin. Komandant garnizije JLA je prislovi sklenil, da bo v pomoč in pripadalcem upajo, da bo bodoča krajevna skupnost rešila tudi ta problem v svoje korist.

NOV REKORD KEGLJIŠČA

Kegljaški klub v Izoli je organiziral pokalno tekmovalje posameznikov in sekcij. Med posamezniki je osvojil prvo mesto Pečenko, ki je v kategoriji trikrat dvesto lučajev podrl 2.278 kegljev. Drugi je bil Remic, tretji pa

NA KRATKO

V Postojni so organizirali dvodnevni seminar za smučarske sodnike. Izpit je opravilo 18 kandidatov, vsi iz Gozdarske šole v Postojni. Novi sodniki so opravili izpit na pionirskem prvenstvu Primorske v tekih in slalomu. Na tem prvenstvu je bil najboljši Matjaž Puc, ki je zmagal v obeh disciplinah.

Po novem tekmovalnem načrtu bo odslej košarkarsko prvenstvo Slovenije v drugi ligi v dveh skupinah: vzhodna in zahodna. V zahodni skupini bo tekmoval tudi postojnski Nanos, možnosti ima tudi Dornberk, če bo zmagal v kvalifikacijah.

Ilirska Bistrica bo igrala v prvi republiški ligi, skupaj s petimi najboljšimi iz lanskega prvenstva in s člani slovensko-hrvaške lige.

S ŠKOFJI PRI KOPRU

Zadnje čase je bilo na Škofljah več sestankov množičnih organizacij. Na vseh se je izražala potreba po študiju predosnutka ustave.

Ustanovljena sta bila dva nova odbora SZDL in ZB. Oba sta pripravljena na z dobro voljo prijeti za delo in skupno reševati pereče probleme na vasi. Odbor ZB je sklenil dokončno urediti še nerešene zadeve bivših borcev.

Na sestankih obeh organizacij so prisotni z odobravanjem sprejeli vest, da bo v kratkem postavljena krajevna skupnost. V vasi je mnogo problemov, ki jih lahko rešujejo vaškani sami in so za njihovo rešitev tudi najbolj zainteresirani.

Za združnim domom gradijo stanovanja, namenjena pripadnikom Ljudske milice, ki bodo precej olajšala njihov stanovanjski problem. Pribivalci tega naselja si želijo, da bi se popravila poljska pot skozi Morcetin. Komandant garnizije JLA je prislovi sklenil, da bo v pomoč in pripadalcem upajo, da bo bodoča krajevna skupnost rešila tudi ta problem v svoje korist.

NOV REKORD KEGLJIŠČA

Kegljaški klub v Izoli je organiziral pokalno tekmovalje posameznikov in sekcij. Med posamezniki je osvojil prvo mesto Pečenko, ki je v kategoriji trikrat dvesto lučajev podrl 2.278 kegljev. Drugi je bil Remic, tretji pa

NA KRATKO

V Postojni so organizirali dvodnevni seminar za smučarske sodnike. Izpit je opravilo 18 kandidatov, vsi iz Gozdarske šole v Postojni. Novi sodniki so opravili izpit na pionirskem prvenstvu Primorske v tekih in slalomu. Na tem prvenstvu je bil najboljši Matjaž Puc, ki je zmagal v obeh disciplinah.

Po novem tekmovalnem načrtu bo odslej košarkarsko prvenstvo Slovenije v drugi ligi v dveh skupinah: vzhodna in zahodna. V zahodni skupini bo tekmoval tudi postojnski Nanos, možnosti ima tudi Dornberk, če bo zmagal v kvalifikacijah.

Ilirska Bistrica bo igrala v prvi republiški ligi, skupaj s petimi najboljšimi iz lanskega prvenstva in s člani slovensko-hrvaške lige.

Ustavna komisija pa je kljub temu sklenila predlagati ustanovitev takega zbora.

Očitno je, da obstaja vrsta problemov družbene graditve, ki se nanašajo na družbo kot celoto, hkrati pa posegajo tudi na posamezno področje družbenega samoupravljanja. Potemtakem ne bi povsem ustrezalo celotni koncepciji naše nove ustave, če bi bilo reševanje teh problemov prepuščeno izključno Zveznemu zboru brez enakopravnega sodelovanja ustreznih samoupravnih zborov v okviru Zvezne skupščine.

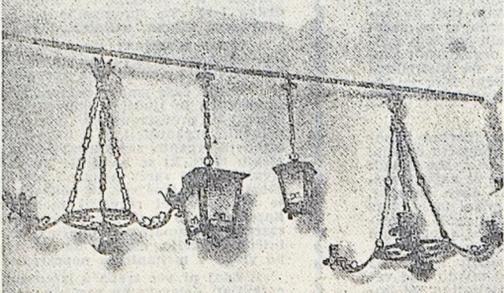
Ustavna komisija pa je kljub temu sklenila predlagati ustanovitev takega zbora.</

Nova atrakcija v Piranu

V pretekli turistični sezoni so imeli tuji turisti možnost, da si nabavijo razne spominčke, ki bi jih spominjali na bivanje v naši državi, ker so bile trgovine ob naši obali dobro preskrbljene z raznimi okusnimi izdelki. Bilo je tu vsega dovolj. Mogoče ni bilo vse po okusu posameznikov, ker vsakemu je težko ustreči, kljub temu pa je bil izbor večji in lepši kot prejšnja leta. Toda potrebno bo še veliko truda, da bomo dosegli nivo, po dober državam, ki imajo starejšo turistično tradicijo od naše. Važno je predvsem to, da so ti miniaturni izdelki okusno izdelani in da so cene dostopne domačim in tujim turistom.

Na področju Slovenskega Primorja ni nobene umetniške galerije, kjer bi mogli tuji turisti v vsakem času kupiti in odnesti s seboj sliko ali skulpturo kot trajni spomin na obisk v naši državi. Naši sosedje Italijani pa imajo po nekaj stalnih razstav v vsakem večjem turističnem centru. Umetniška dela, ki jih prodajajo v teh »non-stop« galerijah, so prav tako neke vrste souvenirartiklov in posebno tuji turisti so pokazali veliko zanimanje za njih.

odločil, da odpre miniaturno razstavo, na kateri bo mogoče kupiti po zelo ugodnih cenah razne lepo izdelane okrasne in praktične predmete iz železa. Prostori te edinstvene galerije v naši državi so urejeni v stilu umetnega kovaštva. Podobnikar je eden izmed redkih samostojnih kovačev-umetnikov. Do sedaj je izdelal nad sto raznih praktičnih in okrasnih predmetov. Izdeluje jih po lastni zamisli, in sicer samo po en kos vsakega. Sedanje zanimanje kaže, da bo postala njegova razstava glavna atrakcija Pirana.

Da bi izpopolnil to vrzel, je te dni odprl v Piranu stalno razstavo svojih del umetnik-kovač Martin Podobnikar. Ohrabren z uspehom, ki ga je imela njegova nedavna razstava, se je

V VESOLJU NISMO SAMI

Človek se nikakor ne more spriznati, mislijo, da bi bilo v tako strašno, nelzmemem prostoru, kakor je vesolje, življenje samo na našem planetu. Učenjaki so postavili že ničkoliko hipotez in teorij in se hoteli kakorkoli dokazati tudi do dokazov o tem, da nismo nekakšni osamelci. Vprašujemo se, kaj neki bodo odkrile vesoljske ekspedicije. Tudi sovjetska znanstvenika Mamedov in Bajrjev sta se spravevala, napotila sta iz gubila prapljenje. Preučevati sta začela meteorite, ki so padli na Zemljo. In začuda, v njih sta odkrila žive organizme. Organizme, ki so se koto vlekje razvili in ki so koto v kako prijetni živi na našo preljubo Zemljo. V vesolju torej nismo sami.

RELATIVEN USPEH

V kazniško celico je planil advokat Percy Bruska, ki je pred sodiščem branil proslulega zločinca Joe Haraldja. »Pomisli Joe, moje pritožbe so zalegle. Kazen so vam zmanjšali od 86 let zapora na 71 let in šest mesecev!« Joe je meni nič tebi nič skloftal advokata in ostal brez branilca, zato pa z enim deliktom več na vesti Haraldja so obsodili zaradi umora, poskusila posilstva in 28 viomov.

Turizem združuje ljudi

Naša jadranska letovišča so postala v zadnjih letih zbirališča mednarodne turistične publike. V Portorožu in njegovi okolici lahko vidimo v poletnih mesecih goste iz različnih evropskih in izvenevropskih držav. Mnogi od teh gostov se v času svojega bivanja pri nas seznanijo z našimi državljanji in ta poznanstva se spreminjajo v prava prijateljstva, to je v redno dopisovanje in medsebojne obiske. Dosti je prebivalcev s področja Slovenskega Primorja, ki so tako bivali v inozemstvu kot gosti svojih novih znancev in prijateljev. Gotovo bo zanimajo naše ljudi, kaj pišejo inozemski turisti svojim prijateljem pri nas. V glavnem lahko rečemo, da je malo takih, ki se pritožujejo nad bivanjem pri nas. Večina je navdušena, da je videla našo državo in mnogi pišejo, da se bodo ponovno vrnili. Švedinja Alice Timander, zdravnica iz Stockholma, je več kot zadovoljna, da je spoznala naše kraje. V svojem pismu, ki ga je poslala v znanost v Portorož, piše med ostalim: »Prepričala sem se, da lahko gost pri vas najde lepše prebota — lepo novo javno tehnično, s katero je zelo ustregla izvoznikom in olajšala poslovanje na meji

Po dvajsetih letih

PO SKORAJ DVAJSETIH LETIH JE SLUČAJNO SREČALA PRIJATELJICO, AVSTRJSKO DRZAVLJANKO, S KATERO JE BILA V TABORIŠČU — LETOSNE POČITNICE JE NADA UNTERBERGER IZ PORTOROŽA PREŽIVELA NA DUNAJU

STROJ ZA SPANJE

Direktor velike japonske tovarne elektronskih naprav je sporočil, da so v tovarni izdelali stroj, ki lahko v desetih minutah uspa človeka, če ta bolega za nespečnostjo in bi si sicer moral pomagati s praški. Naprava je zelo lahka in zaradi tega seveda tudi prenosljiva. Od nje si Japonci obojajo »boom«. Morada bodo elektronek zamenjali s tranzistorji. Potem bomo gotovo že kmalu spali na »japonski način«.

MODERNI SLIKAR

Moderni slikarji so na tako slabem glasu, da od njih ne pričakujemo nič modernega, temveč kvečjemu nekaj ekstravagančnega. In vendar ni še nobeden od modernih slikarjev posekal Huang-Eh-Hana, velikega kitajskega umetnika stare pekinške šole, ki je svoje umetnine slikal z jezikom. Usta so mu rabila kot tuba za barve, jezik pa kot čopič. Na svileni podlogi je slikal lotosove cvetove in metulje, tipične motive kitajskih mojstrov. Huang je v svojem delu užival, četudi ni niti najmanj prijetno imeti v ustih gosto in lepljivo kitajsko črnilo.

letosnji dopust preživela na Dunaju. V času vojne je bila neposredno po okupaciji naše zemlje odpeljana iz Crikvenice v taborišče na otoku Rabu. Nemalo je bila presenečena, ko je v eni izmed barak zagledala svojo šolsko kolegico in najboljšo prijateljico Etsuko Hakera, Zagrebčanko, ki je bila poročena z Avstrijcem. Pred tem je Etsuka Haker spreminjala že več taborišč in končno prispela na Rab. Ko se je začelo preganjanje Židov v Avstriji, nacistični bes ni šel mimo nje. Najprej so jo odvojili od moža, nekdanjega dunajskega industrijalca konfekcije, ki so ga odpeljali neznano kam in ni za njega nikoli več slišala. Zgolji slučaj je bil, da se je izveleka iz taborišča taborišča smrti in niti sama ne ve, kako je prišlo do tega, da so jo odpeljali na Rab.

Usoda Nade Unterberger ni bila nič boljša. Njenega očeta, ki je imel knjigarno v Crikvenici, mater in brata so italijanski fašisti predali Nemcem, ki so jih deportirali v Dachau, od koder se ni nihče vrnil. Tako sta se dve šolski kolegici srečali pod enakimi okoliščinami. Sami, brez vsega in brez nikogar. Druga druga sta tolažili, čeprav je bila nesreča, ki ju je zadela, ista.

Ko je Italija kapitulirala, sta obe prijateljici pobegnili vsaka na svojo stran. Od takrat se nista več videli. In, kdo ve, kako dolgo bi se trajalo, da se nista letos slučajno srečali. Etsuka Haker je preživela vojno, toda s posledicami. Težko se giba in je okrnjena zdravja. Letos je prišla na dopust v Portorož. Za Nado Unterberger je zvedela od uslužbenca recepcije v hotelu, kjer je stanovala. Vsa vesela je odšla v knjigarno, kjer dela Nado. Njuno srečanje po skoraj dvajsetih letih je bilo več kot prirščeno. Toda njuno radost je za trenutek prekinil obojestranski molk. Obe sta pomislili isto, da sta sami ostali od dveh družin. Preden je odptovala Etsuka iz Portoroža, je povabila Nado na Dunaj. Prejšnji mesec se je Nado odzvala vabilu.

Miloš Jovanović

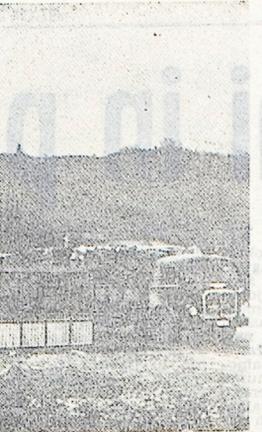
Koprski lovec so veliki prijatelji s kolegi iz Cakovca in okolice. Ko so bili pred dnevi na vabilo lovske družine Sv. Martin pri Cakovcu pri njih na lov na zajce in fazane, so jim pokazali tudi mlado srnico, ki je zgodaj izgubila mater in jo je odgojil s cuceljem domači lovski čuvaj Albin. Navadila se je vseh in se brez težav spriznala tudi z imenom Mumi, na katero zdaj prav lepo sliši. Koprskim lovcem se je Mumi tako priljubila, da so jo hoteli za vsako ceno takoj posvojiti in vzeti s seboj domov. Seveda čakovski lovci niso hoteli denarja za to, in so jo svojim prijateljem podarili, čeprav so se težko ločili od ljubke živalice. Mumi je tako zdaj v lepem zivaliskem vrtu na Zvročku ob izviru Rižane (nekdanja farma bobrov), kjer ima družbo in uživa skoraj da pravo prostost, ker prosto teka okoli. Ob svojem prihodu v Koper se je Mumi kol spoprijateljila z malo Neno in ni imela nič proti, da se skupaj fotografirata

Miloš Jovanović

Lojzka Giraldi, uslužbenka recepcije hotela »Metropole« v Piranu, je prejela te dni paket iz Zgornje Nemčije. Ni vedela, kdo ji ga pošilja. Ko je odprla paket, je iz priloženega pisma videla, da ji ga pošilja Hanna Zimmermann iz Koblenza, ki piše: »Slišali smo o velikih poplavih v Makodonu, ki je z blatnimi kopelmi in mazažo uspel pozdraviti kroničnega bolnika. Dr. Jelinek piše v novoletni čestitki svojemu prijatelju naslednje: »Prišel bom v Portorož verjetno že v aprilu in bom ostal, kakor vedno, mesec dni. Ponovno moram poudariti, da sem se ponovno rodil, odkar sem prvič obiskal vaš kraj. Vse bolje in bolje se počutim.«

Miloš Jovanović

Dostelj so morali veliki avto-vlak, naloženi z izvoznim blagom, ki so ga vozili iz smeri Kopra in Postojne, delati precejne ovire, da so lahko blago stehali na javni tehnični v Solkanu. Zda pa je kmetijska zadruga »Sempter« odprla v Rožni dolini ob parkiranju prostora za tovornjake v neposredni bližini melnega prehoda — lepo novo javno tehnično, s katero je zelo ustregla izvoznikom in olajšala poslovanje na meji

listam po knjigah!

1. S. Rutar (Samosvoje mesto Trst in mejna grofija Istra, Matice slovenske, Ljubljana, 1896; »Rjeka... izvira blizu Ospa, teče po karežanski dolini in se izliva pri mostu Stramar v mlinski zaliv«.)
2. France Bežalj (Slovenska vodna imena v SAZU, 1961; »Osapski potok, pritok Rižane pri Kopru«.)

Čudno — od petih virov trije poznajo Reko (Rutarjeva Rjeka je menda domneveno domačinah), dva Osapski potok in to poleg italijanskega zemljevida (!) tudi Bežalj, ki vidi izlivati se ta potok al reko v — Rižano! Kar nekam ne morem prebiti te zadeve: pa vprašam za imenja prijatelja Zorka Jelinka, nekdanjega našega lovca na domača imena, ki pove: »Točka — čisto gotovo na Tržaškem Tržaške Reke nihče ne pozna. Najbolj razširjeno med ljudmi je Osapski potok, a marsikje, posebno v bližnji vođe, imenujejo tudi Reko, kar tako, da Melek in drugi to označujejo kot Notranjsko Reko, bi jo lahko imehovali tudi kot Osapsko Reko. Pravilneje, po domači izgovorjavi, pa je vsekakor Osapski potok, a zaradi izenačenja enotne terminologije, bi morda ne kazalo zavreči tudi Osapske Reke ali celo usvoiti to. Nikakor pa ne vmešavati kake Notranjske ali Tržaške.«

Neprijetnejša je zadeva z Rosandrom — Glinščico! Ne pravi domačin temu potoku Rosandra niti v spodnjem toku, ampak od izvira do izliva je Glinščica ali po domače Glinšca, nekateri tudi Kljnščica oziroma Kljnšca.

Odkod pa Rosandra? Ne vem! Najdemo jo pa v italijanskih knjigah in zemljevidih, menda tudi v starejših...

Rad priznam: v Boljuncu in tja niže šujete tudi o Rožandri in to za ves tok vode, gorjnj in spodnji. Toda to ime poznajo le mlajši domačini, starejši vedo še danes le za Glinščico oz. Kljnšico.

Tudi v tem primeru menda krivda za Rosandro — Glinščico ne gre prof. Furlanovičevi. V že omenjeni Bežaljevi »Slovenska vodna imena« najdemo na strani 177: Glinščica ime Rosandre v zgornjem toku (Trst). Istega mnenja so pa tudi drugi naši — slovenski geografi...

Rosandra? - Ne!

Klub pomorščakov v Kopru je izdal letos prvi SLOVENSKI POMORSKI ZBORNIK — delo, ki ne predstavlja velikega pomena samo danes, ampak tudi pravo trajno zgodovinsko vrednost. Ravno zaradi tega pa si ne morem kaj, da ne bi opozarjal na spodsrljaj, ki je moti, zelo moti.

V uvodnem članku »Slovenska obala — okno v svet« nam prof. Miljeva Furlanica prikazuje našo obalo, njeno zgodovino in njene značilnosti; sicer kratko, a lepo, jedrnat. Skoda samo, da se ni bolj pozanimala za pravi imeni obeh pritokov Miljskega zaliva.

Omenja namreč: »... dve rečici: v južnovzhodnem kotu Tržaške Reke, ki je zasula že znaten del krajev in Rosandra, ki po nekaterem toku imenuje Glinščica...« Za Tržaško Reko nisem nikoli slišal. Na Tržaškem so sami potoki, oziroma »patoki« kakor jih imenuje slovenski in italijanski Tržčan. Mimogrede: od tod tudi izraz za Tržačana-domačina »Tržestlin označen«. Za Tržaško Reko je izvira pri Ospi in se izliva dober kilometer vzhodno od Milj v Miljski zaliv.

Pogledam zemljevide!

1. Zemljevid Slovenskega ozemlja (Matice slovenske, Ljubljana 1921) — »Reka«.
2. Novčija italijanska karta 1:25.000: »T. G. Osapo« (= Torrente d'Osapo) — Osapski potok, hudournik).

Listam po knjigah!

1. S. Rutar (Samosvoje mesto Trst in mejna grofija Istra, Matice slovenske, Ljubljana, 1896; »Rjeka... izvira blizu Ospa, teče po karežanski dolini in se izliva pri mostu Stramar v mlinski zaliv«.)
2. France Bežalj (Slovenska vodna imena v SAZU, 1961; »Osapski potok, pritok Rižane pri Kopru«.)

Čudno — od petih virov trije poznajo Reko (Rutarjeva Rjeka je menda domneveno domačinah), dva Osapski potok in to poleg italijanskega zemljevida (!) tudi Bežalj, ki vidi izlivati se ta potok al reko v — Rižano! Kar nekam ne morem prebiti te zadeve: pa vprašam za imenja prijatelja Zorka Jelinka, nekdanjega našega lovca na domača imena, ki pove: »Točka — čisto gotovo na Tržaškem Tržaške Reke nihče ne pozna. Najbolj razširjeno med ljudmi je Osapski potok, a marsikje, posebno v bližnji vođe, imenujejo tudi Reko, kar tako, da Melek in drugi to označujejo kot Notranjsko Reko, bi jo lahko imehovali tudi kot Osapsko Reko. Pravilneje, po domači izgovorjavi, pa je vsekakor Osapski potok, a zaradi izenačenja enotne terminologije, bi morda ne kazalo zavreči tudi Osapske Reke ali celo usvoiti to. Nikakor pa ne vmešavati kake Notranjske ali Tržaške.«

Neprijetnejša je zadeva z Rosandrom — Glinščico! Ne pravi domačin temu potoku Rosandra niti v spodnjem toku, ampak od izvira do izliva je Glinščica ali po domače Glinšca, nekateri tudi Kljnščica oziroma Kljnšca.

Odkod pa Rosandra? Ne vem! Najdemo jo pa v italijanskih knjigah in zemljevidih, menda tudi v starejših...

Rad priznam: v Boljuncu in tja niže šujete tudi o Rožandri in to za ves tok vode, gorjnj in spodnji. Toda to ime poznajo le mlajši domačini, starejši vedo še danes le za Glinščico oz. Kljnšico.

Tudi v tem primeru menda krivda za Rosandro — Glinščico ne gre prof. Furlanovičevi. V že omenjeni Bežaljevi »Slovenska vodna imena« najdemo na strani 177: Glinščica ime Rosandre v zgornjem toku (Trst). Istega mnenja so pa tudi drugi naši — slovenski geografi...

bi opravičeval tako določno ime; zato mi možak pojasnij: — Ja, na zemljevidih piše Monte ucello, kar se po naše pravi Tičji hrib.

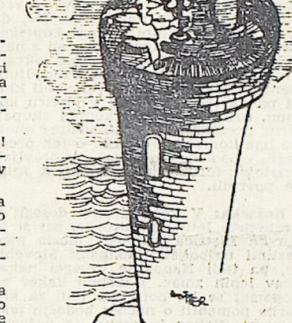
Na zemljevidih, seveda italijanskih, je grič res tako označen in dobremu domačinu ni bilo kaj oporekati, pa sem kmalu zasedel svojega dvojnega konjička in odbrnel po cesti v hrib proti domu. Toda pri zadnji boljunci hiši se je motal nono in zapeljalo me je v kratek klepet.

— Tisti hrib tam? A, temu pravimo Celu, Boljunsko Celu, se odreže nono.

Aha, stari grič Celu je tuju izzvenel v »ucello«, slovensko piče in — imenoslovje naših obmorskih krajev je obogatelo za novo kulturno ime — Monte ucello... No, naš mladi svet je to spakledranko prevedel — čisto pravilno, prosim! — v Tičji hrib...

K Rosandri — Rožandri samo še to: mnogo sem kolovratil tam okoli, po grapi in po stenah. Rose — rože pa prav zares nisem videl niti ene, čeprav bi nekateri vsevedeži — nedomačini radi spravili oboje v tesneje zvezo.

Se mnogo takih in podobnih moljev lazi po naši literaturi, za enkrat pa bodi dovolj. Seveda bi bilo nujno potrebno postaviti zadevi piko na i, to pa bodi naloga merodajnih. Samo — ne odlašajmo, da ne bo prepozno!

— Dragec, pripravila sem ti uspavalno sredstvo...

— Zda bi pa že zares rad vedel, kdaj bodo električarji nehali stavkati...

DALEKOVIDNOST

Belgijski minister za zunanje zadeve P. H. Spaak je pred kritiki takole branil svoje načrte glede Evropskega tržišča: »Dalekovidnost ni nič drugega kakor sposobnost, da opazimo stvari, ki so tako blizu, da jih mnogi spregledajo.«

DOPIŠUJTE V

»SLOVENSKI JADRAN«

Strogo zaupno

Lev Šejnina: 20

VOHUNSKA ZGODBA IZ II. SVETOVNE VOJNE

Turčija je formalno stala ob strani, vendar so turški diplomati kljub zastoru svečanosti izjav o strogi nevtralnosti in miroljubnosti igrali dvojno igr. Za vsak primer so barantali z obema stranema, ker še niso vedeli, čigava bo zmaga. Pozorno so spremljali vojne dogodke, se ljubezno nasmihali sedaj tem, sedaj onim in sklenili, da se bodo tik pred koncem vojne pridružili tistim, ki bodo zmagovali. Zaradi tega je bilo treba čakati in prežati na odločni trenutok, ko se bodo perspektive razbistrile in bi bila videti napoved vojne še kolikor toliko učinkovita.

Voditi takšno politiko ni bilo ravno lahko. Gospod Saradžoglu, turški minister za zunanje zadeve, je balansirал kot na vrvi. S sprejema pri nemškem ambasadorju von Pappenu je na vrat na nos odhitel na sprejem k ambasadorju zaveznikih držav. Pot ni bila dolga — vsa veleposlaništva v Ankari so bila v isti mestni četrti, na istem bulvarju Ataturka. Komaj mu je uspelo izročiti čestitke zaradi uspeha nemškega orožja staremu ljsjaku von Pappenu, že se je moral prijazno nasmihati sovjetskemu ambasadorju zaradi razbitja nemške blokade pred Moskvo. In kar je bilo najvažnejše: razen lepih želja in čestitk je bilo treba nuditi tudi previdna jamstva, češ mi Turki smo z vami z vsem sreem in ni dalec dan, ko se vam bo pridružilo milijon in pol dobro izvežbanih turških vojakov z vso bojno opremo.

Medtem ko so barantali z obema stranema, so se Turki nagibali na nemško stran. Hitlerju so bili tajno obljubili, da bodo skočili Sovjetski zvezi v hrbet takoj, ko bo padel Stalingrad. Nemčija je bila nestrna in je vztrajala na tem, da Turčija stopi v vojno nemudoma. Toda Turki so se kakor zarotili — doktor ne pade Stalingrad, ne bodo stopili v vojno. Nikakršne obljube jih niso mogle premamiti, niti obljube, da bodo dobili lokomotive, letala, tanke. Da bi Turke spodbudili, si je bilo treba izmisliti nekaj drugega... V »pistunec« Carigrada so gomazeli vohuni, špekulanti, mednarodni pustolovci, prevaranti svetovnega razreda, prostitutke vseh

ras in cen, nabavljači orožja in dokumentov, lastniki javnih hiš in strokovnjaki za dezinformacije, predstavniki Vatikana in trgovci z belim blagom. Vsi hoteli od Perc do Galate so bili prepolni. Aparati vojskanih in pomorskih atašejev so bili povečani do skrajne meje.

V takšnem položaju se je počutil gospod Petronescu kakor riba v vodi. Nemška obveščevalna služba, v kateri je služil, je delovala v Ankari in v Carigradu prav tako nemoteno kakor v Berlinu na Friedrichstrasse. Gestapo je v Turčiji skoraj uradno izdajal svoje glasilo, vrh tega pa je imel podkupljenih še cel ducaat drugih publikacij in imel med turškimi vladnimi uradniki trdne zveze. Gospod von Pappen je tolikanj žarel od ljubezni do turškega naroda, da je v ambasadi prirejal posebne sprejeme za turške soferje, mehanike in železničarje ter jih tudi osebno pozdravljal. Na sprejemih so jim prikazovali nemške filme, ki so seveda slavili nepremagljivost nemškega orožja in bleščeče perspektive »novega reda«. Nemški »strokovnjaki« so uspešno prodirali v turške ustanove, banke in podjetja.

Vse je šlo kot po maslu, vendar je postajal Berlin iz dneva v dan bolj nestrpen. Odločili so se, da bodo zadevo pospešili in da bodo zato uporabili že preizkušeno metodo — organizirali bodo poskus atentata na nemškega ambasadorja v Turčiji in ga seveda pripisali boljševikom. Menili so, da bo strel na von Pappena, ali še bolje — eksplozija bombe, ki naj bi jo vrgli najni sredi Ankare, prisilili Turke, da bodo naposled le napravili odločni korak.

Ko so načrt predložili Hitlerju, ga je on potrdil brez sene omahovanja. Samo en pogoj je postavil: Pappen mora ostati nepokrovan. Strokovnjaki iz Gestapa so se namrščili — takšen pogoj je operacija sila zamotal. Upali so, da bo führung zaradi pomembnosti inscenirane akcije rad pristal na to, da odpohnejo Pappena na drugi svet. Navsezadnje bi dala diplomatova smrt operaciji potrebni učinek. Toda ukaz je ukaz, in kje je Nemec, ki bi ga bil voljan prekršiti? Brez pravega poleta so se spet lotili dela in pretehtali vsako malenkost, da bi dobili atentat pravi učinek in da bi stari diplomat odnesel zdravo kožo.

Ko je bil načrt izdelan od najbolj neznanjih podrobnosti, je führung ukazal, naj se z njim seznanijo bodoča »žrtva«. Iz Berlina je prišel v Ankaro specialni odposlanec in se prijavil von Pappenu. Na ambasadorjevo mizo ga razgrnil mestni načrt Ankare. Tu je torej pločnik, po katerem se von Pappen vsak dan spreha. Tukaj je električni nosilec, kjer ga bo pričakal atentator. Od tod se bo približal ambasadorju. Tukajle bo pristopil k njemu. Dva strela, seveda mimo njega in tretji strel — v paket z bombo, ki jo bo

nesrečnež držal v roki. Takoj po drugem strelu mora gospod ambasador pasti na tla. Čež tri minute mora priti avtomobil, poklican ga bo motociklist iz nemške ambasade, ki se bo tedaj »po naključju« peljal tod mimo. Atentatorja bo bomba seveda raznesla na koščke. Toda ta si ne bo pomisljal streljati v paket, ker bo uverjen, da bo strel povzročil le dimno zaveso.

Von Pappen ni pokazal niti strahu niti vznemirjenosti, četudi v globini svoje duše ni izključeval možnosti, da bi se utegnila ta inscenacija končati tudi z njegovo smrtjo.

»Če se zdi führungu to potrebno,« je dejal zamišljeno, »potem lahko ravna z mojim življenjem po svoji presoji.«

»Gospod Pappen,« mu je takoj segel v besedo opolnomočene iz Berlina, »vaše življenje vas naj nikar ne skrbi, za führunga in Nemčijo je preveč dragoceno, da bi ga postavljali na kocko. Zaradi tega preučujemo načrt z vseh strani, da bi povsem izključili kakršnokoli naključje.«

»Naključjem, dragi moj prijatelj, se ni mogoče nikdar povsem izogniti. Posebno v takšnih položajih ne; v vojni običajno ne mislimo na naključja...«

Kljub vsemu je von Pappen posvetil načrtu precej ur. Prečeh-tal je najbolj drobne podrobnosti, dal nekaj svojih predlogov in celo formuliral tekst izjave, ki jo bo dal takoj po atentatu turški policiji:

»Ta bomba je bila namenjena meni, vendar me je božja volja ohranila pri življenju. Prepričan sem, da je bil atentat delo tistih tamle (prezirljiva kretnja v smeri zgradbe sovjetskega veleposlaništva).«

Na koncu posvetovanja — bilo je že kasno ponoči — se je gospod ambasador za načrt že tako ogrel, da je jel kljub starosti in protinu, ki ga je mučil, vzbati svoj padec, nezavest, prvi krik in vzdih olajšanja. Vse je bilo odigrano z umetniškim okusom in duhu stare romantične šole z zadihnanostjo in šepetom. Opolnomočene je bil navdušen.

Potem se je začelo mrzlično delo. Dva agenta nemške vohunske službe — študent Abduhman, homoseksualec in kokainist, ter brivec Sulejman, bedast možakar — sta bila določena za to, da bi pričala proti Rusom, ki so menda delali skupaj z njima. Tretji, atentator, bo moral po precizno izdelanem načrtu pasti. Na osnovi izjav Abdurahmana in Sulejmana bo to njun prijatelj Omer, ki sta ga skupaj z njim pridobila za atentat na von Pappena sovjetska državljana Pavlov in Kornilov.